

ლუარა სორდია

ქრისტეს მხედარი კოლხეთიდან

/ფიქრები ვაჟა ეგრისელის “კოლხურ ფსალმუნებზე”/

თბილისი

2010

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს საღვთო სიბრძნე, საღვთო სიყვარული, საღვთო ხმები, რელიგიური პრობლემების პრიმატი, აპოკალიფსური სახეები.

“კოლხურ ფსალმუნებში” დაფიქსირებულია უმაღლესი აზროვნებისთვის დამახასიათებელი ცნებები: ტრანსცენდენტური, მეტაფიზიკური, ეზოთერიკული, ენიგმატური, კოსმიური შემეცნება.

ოქროს საწმისი, გრაალი, ფსალმუნი მოაზრებულია რელიგიურ, ფილოსოფიურ, პატრიოტულ, ესთეტიკურ ჭრილში და ამ ზოგასაკაცობრიო ფენომენების სამშობლოდ მიჩნეულია საქართველო.

ორიგინალობით გამორჩეულია პოეტის საღვთო და საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ნათლის ესთეტიკა.

პოეტის სული არის “სარვა-გატა”, ხოლო მისი დიდი მოგზაურობის მარშრუტია ზღვა, მთა, მიწა, ზეცა, მზე, მთვარე, ვარსკვლავები, სამყარო, პლანეტები, კოსმიური, “ზე-სამყარო”, ტრანსცენდენტური განზომილებები...

თვალსაწიერში მოქცეულია პრეისტორიული და ისტორიული მსოფლიო, თარიღების უღრანები, ქვეყნიერება. უზენაესის გადასახედიდან განჭვრეტილია ეროვნული სიტკვირები, მაკროკოსმოსი დანახულია მიკროკოსმოსის საშუალებით, შეცნობილია თანამედროვე ალა-მაჰმად-ხანები... ნაძიებია ხსნის გზები.

პოეტი იწყებს მისან სიბილას, ბიბლიურ ხალხთა წინამძღოლების, მსაჯულების, წინასწარმეტყველების, მოციქულების სახეებით, წარღვნამდელი პერიოდით, მომავალ საუკუნეებს აწვდენს მზერას, მოსალოდნელ კატაკლიზმებზე მიანიშნებს, გამოცხადების უიშვიათესი მაგალითებით გვაოცებს, მერმისის განკითხვებს, წარღვნებს ხედავს, ლაზარეს სუნთქვას ისმენს, ჩვენი ერის მესიანისტურ იდეას იზიარებს და სჯერა გადარჩენის. ეძებს და ზეცაში პოულობს საკუთარ მოწოდებას, ერის მისიას.

მსოფლიოს მოიაზრებს დიდ წიგნად, რომლის თავფურცელია საქართველო.

ვაჟა ეგრისელი გვევლინება, როგორც ნათელმსმენი, ნათელმხილველი, პოეტი ისტორიკოსი, პოეტი მითოლოგი, პოეტი ასტრონომი და ასტროლოგი, პოეტი მათემატიკოსი და ფსიქოლოგი, იგავებში, ზღაპრებში ნაგულისხმევი საიდუმლო სიბრძნის მაძიებელი, ენიგმების, მეტაფორების, შეფარვით ნათქვამი სიტყვის დიდოსტატი.

პოეტს ამშვენებს აიეტის მზიურობა, აქილევსის შემართება, მარდუქივით “ოთხი თვალი და ოთხი ყური”, ზევსის, პოსეიდონის ძალა მიუმაღლებია მისთვის განგებას...

აპოკალიფსის მხეცებთან მეზრძოლია, კიკლოპების მმუსრავია, სცილასა და ქარიბდასგან დაუმარცხებელი, ჰერმესივით ცის და მიწის შიკრიკია.

“გონის სარკით”, “გონების თვალთა თვალით” მოუხელთებია “ციურ აზრთა ნადავლი”, ანუ მარადიული, საღვთო სიბრძნე.

“კოლხური ფსალმუნები” სამართლიანად სახელდებულია, როგორც სიბრძნის ვანი, ეკლესიის გალობა, ქართული სულის კოლიზუმი, ქართული პოეზიის მყინვარი და იალბუზი, პირამიდები, ახალი ილიონი...

“მე ვარ საფრანგეთი”, აცხადებდა პოლ კლოდელი.

“მე ვარ სამყარო”, გვიმტკიცებს ვაჟა ეგრისელი და მართლაც, ამ პრეტენზიული მოსაზრების სისწორეში გვარწმუნებს მისი ტიტანური ტომეულები...

რედაქტორი ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ტიტე მოსია

რეცენზენტები: პროფესორი ციალა მესხია
პროფესორი ნანა კუცია

ქართული სულის კოლიზიუმი

ვაჟა ეგრისელის პოეტური დებიუტი – მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარი – ქართული ლიტერატურის რენესანსს დაემთხვა. უკვე შემდგარი იყო “ცხენთა შეჯიბრი”, დასაკუთრებული იყო “პოეტების მეფის” დაფნის გვირგვინი, ჩვენი მწერლობის ნოყიერ ნიადაგზე წარმატებით იღვწოდნენ სიტყვის რჩეულნი.

თუმცა ისევ ათეიზმის, ავადსახსენებელი სოციალისტური რეალიზმის დროშა ეპყრათ ქვეყნის იდეოლოგიის მესვეურებს. სახეზე იყო სააგიტაციო-პროპაგანდისტული აჟღერება პოეზიის მაღალი მისიის დამვიწყებელთა მსუბუქი ქნარისა.

ჯერ კიდევ ისმოდა “ცისფერყანწელთა” ხმა, ხელისუფლებისაგან უმიზეზოდ შერისხული რაინდის – პაოლო იაშვილის მიერ მწერალთა კავშირის შენობაში გასროლილი ტყვიის გამაფრთხილებელი ექო...

იატაკქვეშეთში ტერენტი გრანელის პოეზიის ტაბლას მისხდომოდნენ ჭეშმარიტი სიტყვის მცნობნი და სააშკარაოზე გამოსვლისათვის ემზადებოდნენ. ოფიციალური, პარტიულობის პრინციპიდან გამომდინარე, ისევ ყადაღას ადებდა უცნობი სფინქსის რელიგიურ ლირიკას.

დიდების ჩოხებს ირგებდნენ ორმოცდაათიანელები (მუხრან მაჭავარიანი, შოთა ნიშნიანიძე, მურმან ლებანიძე, ანა კალანდაძე).

თავდაჯერებული დააბიჯებდა მთავრობის ორდენ-მედლებით მკერდდამშვენებული გიორგი ლეონიძე, ქართული პოეზიის “მარშლად” აცხადებდა თავს, მაგრამ ძილს უფრთხობდა გალაკტიონის სიდიდე.

ქართული პოეზიის ყველაზე მაღალი ცა გალაკტიონს დაეფარა, მისი ბუმბერაზული ჩრდილიდან ამაოდ ცდილობდნენ გამოსვლას პატარა პოეტური თანამესაუბრენი.

დავიწყების, უგულვებელყოფის ბურუსიდან გადმოებიჯებინა რეპრესირებული მიხეილ ჯავახიშვილს, გახალხურებულიყვენენ მისი შედეგების პერსონაჟები, მაგრამ “ჯაყოს ხიზნების” ავტორის საგულისხმო გაფრთხილება ქვეყნის მესვეურთათვის რჩებოდა ხმად მღალადებლისა უდაბნოსა შინა.

გრიგოლ რობაქიძის დიდ სულიერ მემკვიდრეობას ისევ უცხოობდნენ ჩვენი იდეოლოგიური მამები და იწყებოდა შორეული შვეიცარიის მზეს მიფიცხებული კლასიკოსის დაისი. ქართული ცხრათვალა მზის მონატრებაში ილეოდა დიდი კარდუს შთამომავალი.

მრავალი ომი გადაეხადა ბიბლიური იაკობივით ღმერთთან მორკინალ კონსტანტინე გამსახურდიას, მაგრამ ცალთვალა მატერიალიზმით გონდაბინდულ და ლიტერატურის პარტიულობის არტახებით შებოჭილ ხელისუფლებას მაინც ვერ განელებოდა უცხოეთში განსწავლული დიდოსტატისადმი უნდობლობა და მისი დაფასების პრეროგატივას სხვა ქვეყნები იღებდნენ. მწერალი კი მაღალი სამრეკლოს ზარებს რეკავდა, დაულალავად ერკინებოდა აპოკალიფსურ მხეცთა ნაშიერებს.

მეფისტოფელის საუკუნეში სიყვარულის, სიკეთის, რწმენის დეფიციტი იგრძნობოდა.

არ ჩანდა ახალი სახელის, ახალი ავტორიტეტის გამოჩენის პერსპექტივა, “შავი ცეცხლი” ფრთებს უტრუსავდა ალბატროსებს, არწივებს.

როგორც მერაბ კოსტავა ბრძანებს კონსტანტინე გამსახურდიასთან დაკავშირებით, “... წითელ გრიგალს თავდაუზოგავად მოაჭენებდა უშემზარავესი მხედარი, ცეცხლშემართული აზრთა მმუსვრელი წითელი ცენზურა, მისთვის უცხო, მიუღებელ

აზრებს ხშირად თავებიანად რომ ათიბავდა მათსავე მატარებელთ” (გამოსათხოვარი) (1,188).

პარტიულ ფუნქციონერებს, ხულიერ გნომებს, “ყრუ საუკუნეს” დახშული ჰქონდა სმენა საღვთო ჰანგების მოსასმენად, ისმოდა არა ლოცვა, გალობა, არამედ “დაცინვა, წყრომა და ირონია” (გალაკტიონი).

“ათასის მხედველობის”, “ასი ათასის სმენის” მქონე, უფსკრულისა და “გონიერი ზეცის” მჭვრეტელი, “მაღალი და მაღლად მხედი” არ სჭირდებოდა ცალთვალა ათეისტურ საუკუნეს. ასეთები დევნილნი, შერისხულნი და ზვარაკად შეწირულნი იყვნენ.

სიმართლის მსახურთა გზაზე ციმბირის გულაგი, საკონცენტრაციო ბანაკები, ფსიქიატრიული რეპრესიები ილანდებოდა.

დემონთა, დამსმენთა, ჯაშუშთა ლეგიონები დაერაზმათ მიწიერ თავადებს და იყო განუკითხავი ნადირობა აზრზე, სულზე, სიტყვაზე.

პოეზიის ცას ყვავე-ყორნები აზნელებდნენ, უზენაესის მაღლით მოსილნი კი აბუჩად იყვნენ აგდებულნი.

ერის სულიერი მამები იგავებით, სიმბოლო-ალეგორიებით, ენიგმებით ცდილობდნენ მიეწვდინათ მკითხველისთვის სათქმელი.

საბჭოთა პერიოდი ურჩხულების აღზევებით გამოირჩა. ეს შინაგანი და გარეგანი მხეცები “პატივმოყვარეობის კუნძულზე” მკვიდრობდნენ დევის, მგლის, დათვის, ნადირის, ლომის, ვეფხვის, ციკლოპის, ცერბერის, ქიმერის, უნახის, გველეშაპის სახით.

ჭემმარტების მსახურს აუცილებლად ელოდა სცილას და ქარიბდას შორის გავლა. თვალუწვდენელ მორევში ინთქმებოდნენ სუსტები, ღმერთი კი ისევ ეძებდა ახალ ნოეს, ახალ წარღვნას ამზადებდა და დავიწყების უფსკრულში ისროდა სულგაყიდულებს, მათ ვერ შველოდათ ხელმწიფისაგან ნაბომები ხალათი, ორდენ-მედლები.

ხდებოდა უსაფუძვლოდ აღზევებულთა გადაფასება, ხელმწიფის ნავში მოკალათებულთა მხილება, ფუჭი დიდების მოიმედეთა გაწირვა უფლის მიერ.

მეოცე საუკუნე იყო ნიჰილისტების თარეშის, სულიერების, რწმენის იგნორირების, ქრისტეს “სიკვდილის” და ზეკაცის ძიების (ნიცშე), დედამიწის (ბუნებრიობის, სიკეთის) გარდაცვალების (ყიულ ლაფორგი), მზის “გახელილი თვალებით” სიკვდილის, მზის ჩაქრობის (გალაკტიონი), ღვთაებრივი ცეცხლის განელების, ღმერთის “მოკვლის” ეპოქა (გრიგოლ რობაქიძე), ადამიანსა და ღმერთს შორის ხიდის ჩატეხის (კონსტანტინე გამსახურდია), მზის გაუჩინარების (ტერენტი გრანელი) ჟამი, დიდი და ბნელი ღამის გაბატონების მცდელობა, რათა წყვდიადის საშინელების შემგრძნობთ, უფრო მეტი ძალით ეძიათ სინათლე, ზეცა, მარადიული მზე.

გეზსამცდარი მარქსიზმ-ლენინიზმის ხომალდი საცაა კლდის ქიმს შეელეწებოდა.

პირს აბჩენდა უფსკრული, რათა მისით შეძრწუნებულს შეეგნოთ დალუპვის საფრთხე და ელოცათ, ეღვაწათ გადარჩენისათვის.

გადასარჩენი იყო სულიერება, რწმენა, ეროვნული იდეალები, ცხოვრების საზრისი.

გადამრჩენის მისია, როგორც ყოველთვის, ამჯერადაც მხატვრულმა სიტყვამ იტვირთა.

ამ რჩეულით შეუერთა ვაჟა ეგრისელმა თავისი “ლომური ბუხუნი”, აქტუალური დევიზით შეძრა ურწმუნოებით გაუხეშებული, დაგვალული სულები: “ცა ჰქნება, ვით ტოტი ძახველის, დრო არის მზის გადასარჩენად, რამეთუ ყოველთა აღიღონ ძახვილი...”

“მოთმინების ცივ ურემზე შებმული” უცნობი პოეტი “ვეფხვური ნახტომისთვის” ემზადებოდა, მას ეიმედებოდა თავისი “ლომური ქედი”, წმინდა სულით ეზრდებოდა “ქართული ფრთები”, უვალ გზებს გასცქეროდა, შორს გასაფრენ სივრცეებს ზვერაავდა, რათა თამამად დაეპყრო “ცისა და მიწის თვალსაწიერი...”

ახალი მარულის მომლოდინე, უხილავ გზებს, დედამიწის ჰორიზონტებს, პოლუსებს, პლანეტებს, კოსმოსს ზვერაჟდა და ოთხივე სკნელის მოხილვის სურვილით გვაოცებდა.

ნათელხილვისა და ნათელსმენის ფენომენებით მომადლებული, ავტორიტეტებთან შესაჭიდებლად ემზადებოდა, ბომონებს და კერპებს უპირისპირდებოდა: “სასრულს მეორე ათასწლეულის, მგოსნებს ეჭვები რომ გაუჩინოს, პარნასის მაღალ მთაზე შეკრებილთ, მოვიდა ერთი, ვიღაც უჩინო და დაამსხვრია ბომონი და მისი კერპები” (სასრულს მეორე ათასწლეულის) (2, 383).

კერპების უარყოფა რწმენის სახელით ხდებოდა, ღმერთის ხელდასხმით, “მამა, ძე და სულიწმინდა” იყო მისი საესავი, ეროვნულ ტრიადას – ენა, მამული, სარწმუნოება – ერთგულებდა წინაპარი კლასიკოსებივით.

აფასებდა, კუთვნილს მიუზღავდა წინამორბედებს, თანამედროვეთ...

გულგრილი იყო ვაიპოეტების ორდენ-მედლებისადმი, ირონიით ჭკრეტდა მიწიერ თავადთა წყალობის მომლოდინე არარაობებს: “ციდან ღმერთად მოვლენილებს, ვინ რას ერჩის ამ გენიებს, მაგრამ მტირალ ცეროდენებს ქინქლებივით იგერიებ, თუმცე ჟანგი ჭამს მათ ორდენებს, მათ პოეტურ იმპერიებს” (2, 126).

როცა ფრთები დაკეცა მეოცე საუკუნის ქართული პოეზიის მეფემ, მისი ტიტანური ტვირთი “ლომურ ქედზე” შეიდეგა კოლხეთიდან მოსულმა ქრისტეს მხედარმა და სასწაულებს ახდენს მისი ზღვარდაუდებელი პოეტური ფანტაზია...

“მზის სადღეგრძელოს” “ცეცხლიანი აზარფეშებით” სვამდა გალაკტიონი, მის მემკვიდრეს კი უფალი ავალებს ჯვარცმის გზით იაროს ამაღლებამდე, მზის სადღეგრძელო შესვას და მზის ეკლესიაში ილოცოს, “მზეზე იქორწილოს”. ასე ჩნდება “კოლხური ფსალმუნების” ავტორის შემოქმედებაში “ჰიერატიული”, საღვთო ქორწინების იდეა.

გალაკტიონის შემდეგ ქართულ სიტყვას, სულიერებას, რწმენას ახალი მეციხოვნე სჭირდებოდა. უფლის ბაღის ახალ მცველს ელოდა ხალხი და უზენაესმა არჩევანი “კოლხური ფსალმუნების” ავტორზე გააკეთა: “ჯოჯობეთის კი არა, კარი მარადისობის დანტესავით შეაღე. მიწიერს კი ღვთიური ისევ გმოსავს მშვენება. შენ ხარ ქრისტეს მეზადე, ლოცვებით მოყვავილე – ბაღის მოსაშენებლად” (ჯოჯობეთის კა არა) (3, 366).

ვაჟა ეგრისელი “ქრისტეს ნათლული”, “ქრისტეს კვართით” ნაშობი პოეტია.

გალაკტიონი “ახალ კართაგენს” (918), “ახალი ლალის კართაგენს” აგებდა (ეფემერა) (4, 302-303). ვაჟა ეგრისელს სიტყვის, რწმენის ახალი ტაძარი, ახალი სვეტიცხოველი ეიმედება საკუთარი სულისა და მარჯვენის ფასად და ის, პელაზგი ილოსივით, ახალ ილიონს, ახალ ტროას აშენებს: “შენ მზის შვილი ხარ და მზერა ცისკენ იმიტომ გაგირბის და შენ შენს ტროას აშენებ, ვითარც პელაზგი ილოსი. შენში ბობოქრობს ზვირთები პონტოს და მარმარილოსი” (შენ მზის შვილი ხარ).

მისი ლექსების ცამდე აწვდილი სასახლე “ნაგები არის სულ ბროლის და ოქროს მეტაფორებით...”

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორს გავლილი აქვს ჯვარცმის, მსხვერპლშეწირვის, სულისთვის ხორცის გაღების სტადიები და “მესიასავით ამაღლებული”, ინიციაციაქმნილი გასცქერის საუკუნეებს...

ვერ აკრთობს იჭვნეულთა მზერა, ქვეგამხედვართა სისინი, იობივით მუდამ რწმენის ერთგულია, ვერას აკლებს “ლანდი მაცილის”, რადგან ეიმედება უფლის სამართლიანი მსჯავრი, სწამს, რომ ცაში მხოლოდ ღვთისმოსავნი დაიმკვიდრებენ ადგილს: “... დღის ბოლოს კი არსთაგანმრიგე და ლანდები სხივოსანთა, ქართული ცის სიანკარეს, მხოლოდ სულელებს ღვთისმოსავთა, სხვას არავის მიაკარებს”.

ყველა ბრძოლაში გამარჯვებულს, ოქროს ირემზე, ოქროს თევზზე მონადირეს, მებადურთა და მონადირეთა გალობის შემქმნელს, ნიკეს აჩრდილი ევლინება.

თვალს არ აშორებს მეცხრე ცას, მზეს, მარადიულ ნათელს, რაც ბეწვის ხიდის გადასვლის, რუბიკონის გადალახვის ძალას აძლევს.

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი მოგვევლინა, როგორც “ქართული სიტყვის რჯულმდებელი და სტრიქონებში მზის მთესავი...”

ვაჟა ეგრისელმა შექმნა ახალი “სიყვარულის იმპერია”, “მამრიყიდან მალრიბამდე” გახმიანებული “ხმის ძლევამოსილი იმპერია”, რომელშიაც მთავარია “პირველი სიყვარული” - ღმერთი: “ცხადია თუ ფარული – ჩემთვის ორივე ერთია და შუა არ იყოფა პირველი სიყვარული ამ სოფლად იმ სოფლად” (პირველი სიყვარული).

“საყვარლის” (ღმერთის) ნათელით კი მხოლოდ სულისთვის ხორცის გამღებნი გაბრწყინდებიან: “ვარსკვლავებით ნათესი ცაა – უფლის საყანე. ხმა კრთის მთვარის – მნათესი. სხვა კრძალვით და თაყვანით: ვინც ხორცს დასწვავს სულისთვის, ის იხილავს “საყვარელს” (ვარსკვლავებით ნათესი ცაა - უფლის საყანე).

პლატონივით, ქართველ პოეტს აინტერესებდა “დაბლა დედამიწელი” და “ციური ეროსი” (ორი ეროსი).

ვაჟა ეგრისელი დანტესავით ცაში ეზიარა “ზე – სიყვარულს – ღვთაებრივს” (სიყვარულის სალ კლდეზე).

სოლომონის “ქებათა ქების”, საერთოდ ბიბლიის, სახარების, იოანე პეტრიწის, აღმოსავლური სუფიზმის წარმომადგენლების, დანტეს, რუსთველის, დავით გურამიშვილის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას დარად, კოლხი ქრისტეს მხედრისთვის “სიყვარული ღმერთია” (უფრო ნეტარებაა), “სიყვარული აბრუნებს მზის და მთვარის ბორბლებს” (გაზაფხულის დღეებმა), “სიყვარული ღმერთია – მზე სიყვარულს ამოჰყავს” (ვარსკვლავთ მდინარეები).

რადგან “მამული ღმერთია”, სამშობლოს სიყვარულს უმთავრესი ადგილი უკავია პოეტის შემოქმედებაში: “ის პოეტია ცით მოვლენილი... დილის მზესავით იწვის, იზრდება და საქართველოს ტრფობით გაღეშილს არ უწერია გამოფხიზლება” (ის პოეტია ცით მოვლენილი).

უპირველესი დევიზი ასეთია: “ქართული მზის პალოზე სიყვარულის უწყვეტი თოკით უნდა დაეხა, რადგან ცეცხლი გეწვია” (ქართული მზის პალოზე).

“სიყვარული ღმერთია” (იოანე, I, 4,8), ღმერთი სიბრძნეა და მხოლოდ სიყვარულის, სიბრძნის მიმდევარი ესათნოება უზენაესს: “ღმერთს უყვარხარ, რადგან ქვეყანად ცხოვრობ სიყვარულის სიბრძნით” (წელი არის ოცდაათი).

განსაკუთრებული ძალისაა შეგონება: “... სიყვარულით, როგორც ქრისტემ, ბევრი მოიმოწაფე” (შატილში და ღულის ჭალას).

ახალი აღთქმის მიხედვით, ღმერთი – სიყვარული – სულიერი ფარია, სულიერი საჭურველი, ფარი და მახვილი (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 14, 15, 16, 17).

იუდა-ფარისევლებისგან გამიჯნული პოეტისთვის “ფარია სიყვარული”: “ვიყავ და ვარ მინდობილი სიყვარულის ფარს ისევე, არც მღვდელი ვარ, არც ვიკარი და სათოფედ არ ვიკარებ იუდას და ფარისეველს” (ვიყავ და ვარ).

ღმერთის სიმბოლოა “სიცოცხლის ხე”, “სიბრძნის ხე”. პოეტი მისგან “ნათალი” სიტყვის ნაფოტით აგიზგიზდებდა კოცონს, ინათებდა ცას, რამ თანამდევნი “ცალთვალა შური” “ცხრათვალა სიყვარულით” დაემარცხებინა: “სიბრძნის ხიდან ნათალმა ქართულ სიტყვას ნაფოტმა შენ დაგინთო კოცონი და ცა აგითავთავა. მიტომ ხარ თავმომწონე, რომ გდევს შური ცალთვალა, სიყვარული ცხრათავა” (სიყვარული ცხრათავა).

პოეტმა სიყვარულით შემოდომა თავისი სიტყვის კარ-მიდამო, “სიყვარულის წმინდა ძაფით” “დაავგირისტა” სტრიქონები, “სიყვარულის და სიბრძნის ქვაზე”, “ციურ ქვაზე” ალესა აქტუალური, მარადიული აზრი: “ჟამთა ქარქაშში ჩაგებული სიტყვა ქართული რუსთაველივით სიყვარულის ქვაზე ავლესე და ახლა დილის მზისებრ ელვარებს. ჩემი სიმღერა მიუალერსებს ზღვათა სიღრმეებს... და ცად აწვდილ მთათა მწვერვალებს” (ჟამთა ქარქაშში).

მისმა ლექსებმა თაობებს დაუტოვა სიყვარულის გაკვეთილები, სიყვარულის სასწაულები...

“სიყვარული და სიბრძნის ნიჭია”, დანტეს რომ დავესესხოთ, პოეტის უპირველესი “წადილი”, რაც მხოლოდ ერთეულთ, წმინდა სულის მატარებელთ მიემადლებათ.

ვინც ღვთის სახლად აქცია თავისი არსება, მხოლოდ მას ხელეწიფება მილიარდების სიყვარული დაიტიოს: “ჩემი თვალები ღვთის სახლია, ხელის გული – სამყაროს რუკა. მერიდიანები სულის სიმებია და მილიარდების სიყვარულს განედების სიმებით ვუკრავ” (ჩემი თვალები ღვთის სახლია).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში 150-მდე საღვთო და საღვთისმშობლო სახელი ფიქსირდება.

მხოლოდ მეოცე საუკუნემ აქცია ჭეშმარიტი პოეტური სიტყვის ზეციური წარმომავლობა საეჭვოდ, თორემ პლატონიდან დაწყებული, კარგად იცოდნენ, რომ ნიჭი საღვთო მადლია.

სულიწმინდის ქნარი ეწოდებოდათ გამორჩეულ ჰიმნოგრაფს სირიელ ეფრემს და მოციქულ პავლეს.

სულიწმინდის კარნახით იქმნებოდა ბასილი დიდის ჰომილიები, სულიწმინდის შთაგონებულად ითვლება ახალი აღთქმა, ქრისტიან ღვთისმეტყველთა წიგნები.

სულიწმინდის მადლით ჭვრეტდნენ საიდუმლოს ბიბლიური წინასწარმეტყველნი, რადგან ნიჭთა გამნაწილებელი არის სულიწმინდა.

პავლე მოციქულის მიხედვით, სიბრძნის სიტყვა, ცოდნის სიტყვა, რწმენა, განკურნებათა ნიჭი, სასწაულმოქმედება, წინასწარმეტყველება, სულების გარჩევა, სხვადასხვა ენები და ენების განმარტება სულიწმინდის მადლია (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 1, 2, 7, 8, 9, 10).

“ნიჭი არის საღმრთო სულის მადლი” (ეფრემ მცირე).

“საღმრთო სულითაა გაპირობებული ღვთიური მობერვა, შთაგონება”, წერდა გრიგოლ ნოსელი. იგი აიგივებდა სულს, მობერვას, შთაგონებას (“პასუხი ექსუთა მათ დღეთათვის) (5, 278).

“ორფიკულ არგონავტიკაში” უფალს “მომბერავი” ეწოდება, ხოლო “მობერვა” შთაგონების აზრით გვხვდება შუა საუკუნეებში (6, 39).

ნეტარი ავგუსტინე ევედრებოდა უზენაესს, მოთმინებით ელოდა საღვთო ქარის მოვლინებას და ასეთ წუთებში სიხარულს ვერ ფარავდა: “აი, როგორც იქნა, შევისუნთქე მონაბერი შენმიერი ქარისა” (7, 218).

მადლი ღმერთთან მიახლოებაა, სულიწმინდის გადმოსვლა ადამიანზე.

ღვთიური სულის მოფენაზე ლოცულობდა დავით გურამიშვილი.

“მახარობელი ნიავის” სახით, ევლინებოდა აკაკი წერეთელს სულიწმინდა (“სულიკო”).

ვაჟა-ფშაველას “ქებათა ქებაში” ციური ნიაგია სულიწმინდის პერსონიფიკაცია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში - “ფერადი ქარები” და მისი ვარიაციები, ტერენტი გრანელთან - უხილავი ქარები, იდუმალ მხარეების გრიგალი. “მობერვის” ცნებას ანალოგიურ ჭრილში აცნობიერებდა ანა კალანდაძე.

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი არასოდეს იმეორებს წინამორბედთა სახეებს, იგი ამ შემთხვევაშიც რჩება ორიგინალური ხილვების დიდოსტატად.

ახალი აღთქმა შეგვაგონებს: “ნუთუ არ იცით, რომ თქვენი სხეულები ტაძარია თქვენში სულიწმინდისა, რომელიც ღვთისგან გაქვთ და რომ თქვენს თავს არ ეკუთვნით” (პავლე მოციქული, I კორინთელთა) (7, 19) (8,364).

პოეტს გათავისუფლებული აქვს ის ჭეშმარიტება, რომ ადამიანი სულიწმინდის ტაძარია: “რადგანაც ვართ მოსვლიდან სულიწმინდის ტაძრები, ამიტომაც ჩვენ გვმართებს, ჟამთა ორომტრიალში უფლის მადლით გაძლება” (სულიწმინდის ტაძრები).

ლექსში “სული მწუხრით ნატკენი” სულიწმინდა ფიგურებს “ცისფერი ნიაგის” სახით: “... ახლა ვზივარ ზღვისპირად, ველი ცისფერ ნიაგს და მის ღვთაებრივ მობერვას” (2, 650).

ღვთის მადლით, ლოცვით და სულიწმინდის ქნარით გაბრძნობილი პოეტის “ეზო” და “ჭიშკარი” სიხარულით ყვავილობს: “სიხარულით მოყვავილე-ჩემი ეზო და ჭიშკარი, სანამ აივსება ნისლით, მანამ სულიწმინდის ქნარი, ღვთის მადლი და ლოცვა მიხსნის” (სიხარულით მოყვავილე).

სიხარული და კარი მაცხოვრის, ეზო კი მარიამ ღვთისმშობლის სახელია.

“სიბრძნის ციდან მონაბერი ქარიშხლებით” სულიწმინდის მადლით სიბრძნის ზღვაში” ცურავს პოეტი და გრაალის მცველი ფრამეტანის თანამეინახე ხდება: “სიბრძნის ციდან მონაბერი, ქარიშხალი მოგეძალა ნამეტანზე ნამეტანი. და გრაალის ზღვად კითხულობ, ვით ცის თაღზე ფრამეტანი” (სიბრძნის ციდან მონაბერი).

“სიბრძნის ციდან მონაბერი ქარიშხალი” სულიწმინდის სიმბოლოა, გრაალი ხან სულიწმინდის, ხან ღვთისმშობლისა და ამ უმაღლეს საწყისებთან თანაზიარობას სიბრძნის ზღვით, სიბრძნის ოკეანით აუვსია პოეტის უკიდევანო სული.

უზენაეს სიბრძნეს იუფლებს პოეტი დედა-ძის, სულიწმინდის მადლით: “სიყვარულით გადახურულ ჩვენს კარავთან, ჩამოდგება სანამ ბინდი და ჩვენს თვალებს სანამ ღამე მონისლავს, მანამ ქნარი გადაგვარჩენს სულიწმინდის, სიბრძნე სოლომონისა” (სიყვარულით გადახურულ ჩვენს კარავთან).

ცნობილია, რომ “ქებათა-ქების”, “იგავებისა” და “სიბრძნის” ავტორი სოლომონი უფლისგან ნაბოძები სიბრძნით გამოირჩეოდა. ამ სიბრძნის კარი დაგმანეს სატანისტური ბოლშევიზმის ნაშიერებმა.

ათეიზმის ზეობის შემდეგ ისევ დადგა იდუმალების კარების გახსნის, საღვთო სიბრძნესთან ზიარების ჟამი და უფლის მცნებების ერთგულ, გონიერი ზეცისკენ სულის თვალთ მზირალ პოეტზე გადმოვიდა მაცხოვრის მადლი, რათა სულიწმინდის ქნარი გამხდარიყო და უფლის ბაღი გაეშენებინა მიწაზე: “დრო და ჟამისგან გადარაზული, იდუმალების იღება კარი, სად დღეები მირბის და მორბის. მაცხოვრის მადლით, სულიწმინდის შენა ხარ ქნარი, ცისკენ გეწევა სიმაღლე ორბის” (დრო და ჟამისგან გადარაზული).

“ნიავიც” სულიწმინდის პერსონიფიკაციაა: “შენი სული ნიავმა – ვარსკვლავიდან ვარსკვლავზე არწია, ანანავა. მიტომ შენი სიტყვა ცვივა ციდან ციურ მანანად” (შენი სული ნიავმა).

წმიდა ბასილ დიდი სულიწმინდას “მწიგნობარ ფალავანს” უწოდებდა (9, 146).

დავით წინასწარმეტყველი ამბობდა: “ჩემი ენა კალამია სწრაფად მწერლისა” (ფს. 44,2).

ვაჟა ეგრისელის ერთ ლექსში ცის ანგელოზების ლურჯი ფრთების ფათქუნი ისმის, რწმენის კოშკის გალავნის კარი იღება და “მწიგნობარი ფალავანის” – სულიწმინდის მოვლინება გვამცნობს შემოქმედებითი ცეცხლის აალებას: “ციდან ანგელოზები – ლურჯი ფრთების ფათქუნით ჟამს ცისკრისას მოგვივლენ და კარს შემოუღებენ შენი რწმენის გალავანს კვლავ “მწიგნობარ ფალავანს” (ციდან ანგელოზები).

მიწაზე “მწიგნობარი ფალავანის” გამოჩენა მხოლოდდამხოლოდ უფლისგან ხელდასხმულთა ხვედრია, სიბრძნის მომნიჭებელი სულიწმინდის პრეროგატივია: “ღამით ელვა მთიებთან რიკტაფელას თამაშობს – ნათლის დასამალავად. სულიწმინდა თავად შობს ცად – მწიგნობარ ფალავანს” (ღამით ელვა მთიებთან).

სულიწმინდისგან გამორჩეული “მზითმოსილი” სიტყვის ოსტატის ვალია, ადამის ძის ცოდვა წარხოცოს დედამიწაზე, უზენაესის სიწმინდეს აზიაროს გზასაცდენილნი, გაამთელოს ცას და მიწას შუა ჩატეხილი ხიდი: “ვითარც ქნარმა სულიწმინდის მოსვლის დღიდან ადამის ძის, დიდი ცოდვა ზურგზე იდე და მზით – მოსილ სიტყვით გადე ცის და მიწის შუა ხიდი” (ვითარც ქნარმა სულიწმინდის).

პოეტი ეძებდა “სულს და სულიერებას” (მზეს, ღმერთს), სიბრძნეს თესავდა და სულის შეცნობას უსახავდა მიზნად თავის ლირიკას: “დღისით მზით და ღამით მთვარით, გადახურულ ცისქვეშეთში, სიბრძნის თესლი მეც ვთესე. გიხმობთ სულის შესაცნობად, როგორც პავლე მოციქული ეფესელთ” (დღისით მზისით და ღამით მთვარით).

სული ღმერთის სახელია: “ხოლო უფალი სულია და სადაც უფლის სულია, იქ თავისუფლებაა” (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 4, 17) (8, 388).

ვაჟა ეგრისელი ბიბლიური წინასწარმეტყველივით აფრთხილებდა თემანის ნაშიერთ, აგარის მოდგმას, რომ სიბრძნეს მხოლოდ უფლის მოყვარულნი ეზიარებოდნენ: “სიბრძნის გზა კი ერთია, უფლის ნაამაგარი და მას ვეღარ იპოვის ნაშიერი – თემანის და ვერც მოდგმა აგარის” (სიბრძნის გზა კი ერთია).

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი ეძებს არა “წუთისოფლის”, არამედ “უთვალთმაქცო უფლის სიბრძნეს” (უხილავი და ფარული) და მას ევლინება “სხივი ნათელმხილველის”, მიემადლება “სიბრძნე ეზოტერული” (ალბათ შენ ხარ პირველი).

ეზოტერული ცოდნის პირველ აკვანს ეგვიპტეში კი არა, კოლხეთში ხედავს პოეტი: “ტყუილად მისტირიან ეგვიპტურ მისტირიას, უღმერთობით სნეულნი. ეს შენ იცი პოეტო: კოლხეთიდან მოედო ახალშობილ სამყაროს ცოდნა ეზოტერული” (ტყუილად მისტირიან).

პოეტი ფლობს “ცას მოსხლეტილ სიბრძნის ქვას” (ირყევა სამყარო) მისი შემოქმედება - “სავანეა ფილოსოფიური ქვით ნალესი” (იდუმალეებით სავსეა ეგვიპტე).

ამ სიბრძნის მახასიათებელია მხოლოდ ზღვა და ოკეანე, ხოლო მისი გამთავისებელი მარტო “ბუმბერაზისა” და “გოლიათის” სახელით შეიძლება მოინათლოს: “უხილავი

საუნჯე სიბრძნის ზღვიდან ამოაქვს ბუმბერაზს და გოლიათს. პოეზიის ზღვა მოაქვს და წვავს სხვა აგონია” (უხილავი საუნჯე).

პოეტის სიდიადის საზომია “უკვდავების ხის” (ღმერთის სახელია) “არშინი”, ხოლო წინაპარ ბუმბერაზებს ქედს უხდის, მაგრამ მათი შიში დაძლეული აქვს: “პონტოს სანაპიროზე უკვდავების ხისაგან გამოჭერი არშინი. ბუმბერაზთა მხედრობა ნახე და გაიოცე, მაგრამ მათმა ყიჟინმა წამით ვერ შეგაშინა, ახლა მხრებზე იზომებ საუკუნეს მეოცეს” (XX საუკუნე).

ბიბლიურ ბრძენთა დარად, რწმენის მსახურია ვაჟა ეგრისელის სიტყვა, რომელიც საკმევლის ხის სურნელით გამოირჩევა: “ვით წარსულში ისო ზირაქ, შენი სიტყვა დღესაც ხშირად რწმენას თესს... ვით თესავდნენ და უცნაურ სურნელს აფრქევს საკმევლის ხესავით” (ვით წარსულში).

კეთილსურნელება ქრისტეს შემეცნების მახასიათებელია: “მადლობა ღმერთს, რომელიც ყოველთვის ძლევას გვანიჭებს ქრისტეში და ჩვენი ხელით ავრცელებს თავისი შემეცნების კეთილსურნელებას ყოველ ადგილას, ვინაიდან ქრისტეს კეთილსურნელება ვართ ღვთისთვის დარჩენილთა შორისაც და დაღუპულთა შორისაც.

ზოგისთვის სიკვდილის სურნელი სასიკეთოდ და ზოგისთვის სიცოცხლის სურნელი სასიცოცხლოდ. ვინაა შესაფერისი ამისათვის?” (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 3, 14, 15).

უშორესია ათასწლეულებიდან მომდინარე ამ გამორჩეული სიბრძნის წყაროები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში: “ყანას ათასწლეულების, ვითარც ოქროსკბილა ტაროს, უფლით, მარცვალ-მარცვალ დაფშენი. რომ იდინოს უფლის წყარომ, შემოსილმა ნათლის ჯავშნით” (ყანას ათასწლეულების).

პოეტი “რწმენის შუბით” ებრძოდა ურწმუნოებას, მისი “შუბი” იყო “მარადისობა”, “ფარი” - მზე (მარადისობა, მზე ღმერთის სახელებია).

პავლე მოციქული განმარტავს: “ჩვენი საბრძოლო იარაღი ხორციელი კი არ არის, არამედ არის ღვთიური ძლიერება სიმაგრეთა დასანგრევად” (II კორინთელთა, 10, 4).

წმიდა მოციქული გვიჩვენებს: “შეიმოსეთ ღვთის სრული საჭურველი, რათა შესძლოთ წინ აღუდგეთ ეშმაკის მზაკვრობას” (ეფესელთა, 6, 11).

“იდექით ჭემმარიტებით წელშემოსარტყლულნი და სიმართლის ჯავშნით შემოსილები

და ფეხშემოსილნი მზადყოფნაში მშვიდობის სახარებლად.

და ყოველივე ამასთან ერთად აიღეთ რწმენის ფარი, რომლითაც შეძლებთ ბოროტების გავარვარებული ისრების ჩაქრობას.

აიღეთ ხსნის ჩაჩქანი და სულის მახვილი, რომელიც არის ღვთის სიტყვა” (ეფესელთა, 6, 14, 15, 16, 17).

აპოკალიფსურ მხეცებთან მეომარი პოეტის აბჯარია რწმენა, მზე – (ღმერთი) – მუზარადი: “მოლანდება გდევდა მხეცის და მოძალეს ზარავდი, ტანზე აბჯრად რწმენა გეცვა, გეხურა მზის მუზარადი” (ხვარცასავით გადამდები).

“ოქროს საჭურველი” და “ჯავშანია” “სიყვარულის ღვინო”, ვარსკვლავები (ღმერთის სახელებია): “სიყვარულის ღვინით სავსე – ვარსკვლავების დგას ჭურები. და მზაკვართა

ზრახვებს დაფშვნის – შენი ოქროს საჭურველი და სიმძიმე შენი ჯავშნის” (სიყვარულის ღვინით სავსე).

მხოლოდ “ჭეშმარიტების” (უზენაესის) მკვრეტელს ექცევა მზე (ღმერთი) ფარად: “ვკვრეტდი ჭეშმარიტებას და ხელს მეპყრა მზე ფარად” (ვკვრეტდი ჭეშმარიტებას).

ვინც “კოლხური ფსალმუნების” ტიტანურ ხუთტომელს იცნობს, იშვიათ მიგნებად, ობიექტური სინამდვილის გამომხატველ განცხადებად მიიჩნევს პოეტის სტრიქონებს: “კოლხური სიდარბაისლით, უფლით რწმენით და ამაგით, ზღვები და მთები დასძარი და სიბრძნის ვანი ააგე, ვით სოლომონის ტაძარი” (კოლხური სიდარბაისლით).

ვაჟა ეგრისელისთვის პოეზია არის “მედინა და მექა”, მას არ აშინებს ამ გზის სიმორე: “ქართლს და ეგრის ნიადაგ, თავზე დასტრიალებდი, ვით ხელმწიფე ადრეკი. გზა შორია მექამდე? მაგრამ ამ გზას ადექი შენ სამყაროს შექმნამდე” (გზა შორია მექამდე?).

პოეტს პარნასელებთან, ფიქრის მთაზე ეიმედება თავისი ადგილი: “ვიცი, პარნასელები, თავზე ხელის ალებით, ფიქრის მთაზე რომ ავლენ, შენც იქ ახვალ ბალებით ისე, როგორც ეწადა იპოლიტე რომაელს” (ვიცი, პარნასელები).

“კოლხური ფსალმუნების” გამორჩეული საღმრთო სიტყვის მახასიათებლებია: ციური მანანა, სიბრძნის ვანი, სოლომონის ტაძარი, ფილოსოფიური ქვა, სიბრძნის ქვა, ციური ქვა, გრაალი, საწმისი, ფსალმუნი, აისბერგი, აეროლითები, ბათოლიები, რწმენის კუნძული, ვარსკვლავთა კუნძული, პირამიდები, არმაზის ბილინგვა, სერაფიტა, პლანეტა, უსასრულო ფიქრის მწვერვალი, პოეზიის ციხე-ქალაქები, ქუჩები, გამოზირები, სკვერები, მოედნები, სიტყვის სასახლე, მთვარის სასახლე, სიყვარულის იმპერია, სიბრძნის ღვინო, სიყვარულის ღვინო, სინათლის ღვინო, ახალდაბა, ახალშენი, რავექნისა ციხე, ფილოსოფოსიური ქვით ნაღესი სავანე, საკმევლის ხე, ფიქრის ხე, საგაზაფხულო ხმა, მიცვალებულის გამცოცხლებელი ჯადოსნური სიტყვის ბალახი, ფაზისი, ენგური, ნილოსი, დედა-მტკვარი არაგვით, მისისიპი-მისური, ცათამბჯენი, ზღვა, ოკეანე, ზეცის ვაზის გალობა, გალობა მეზადურთა და მონადირეთა, წმინდა მთის წყარო, ღრმა ჭა, ცის პური, ცის ღვინო, ცის ყურძენი, სიბრძნის ციდან მონაბერი ქარიშხალი, ეკლესიის გალობა, საუნჯე, მთიები, ქართული სულის კოლიზიუმი, პოეზიის იმპერია, ქართულის პოეზიის იალბუზი და ეიფელი, კიკლოპების ნაგები სასახლე, ქართული ცის ეკლესია მზისა და მთვარის მაგალობელ ზარით, სჯულის კიდობანი, სჯულის ფიცარი, უფლის სანთლები, ოქროს თასი ქრისტეს ინიციაციებით, ხმის ძლევამოსილი იმპერია, რჩეულთა სვეტი, არმაზის ბილინგვა, პირამიდები, ზესთა წიგნები, მზის და სიცოცხლის დღესასწაული, სიტყვის სფეროები და ლექსების პლანეტები, პოეზიის ტაძრები, ცათამბჯენები, მთვარით გადახურული სიტყვის სასახლე ვარსკვლავებით ურიცხვით, ცხრა მზით და ცხრა კარიბჭით...

საყურადღებო განაცხადია: “საუკუნეთა ბჭეებს გადივლის, შეებრძოლება ჟამს რკინის მკვნეტავს და ვით ცისკრისას – დიადი მზე აღმოსავლეთით აღიმართება წიგნი ესე რჩეულთა სვეტად”.

ჭეშმარიტი პოეტი სახელდებულია, როგორც სიტყვის გოლიათი, ბუმბერაზი, ქურუმი, მენავეთმოდვარი, ქრისტეს მეზადე, ქრისტეს მხედარი, მსაჯული, მისანი,

გრძნეული, მოძღვარი, ორფეოსი, საუკუნეთა დამფუძნელი, რკინის მკვნეტელი, მოციქული, მებადური.

მრავალგვარი ეპითეტით არის მოაზრებული “კოლხური ფსალმუნების” ავტორის პოეტური სულის რაშები: “სპეტაკი პეგასი, სიყვარულის ლურჯფრთიანი პეგასი, ყალყზე მდგარი თეთრონი, მეტეორთა შმაგი რაშები, დღეების თეთრი რაშები, ბუცეფალი, მზით დაჭედილი მთვარის მერანი, პოეზიის ეტლი, მარადისობის ფაფარაშლილი ვარსკვლავების ოქროს კვიცები, ზვირთთა რაშები, ოქროს სიტყვით დარახტული ჰუნე...

შორეთიდან მომქროლი პოეზიის მერნებით მოვლილია პრეისტორიის უღრანები, ათასწლეულები, ზღვა, მთა, მიწა, ზეცა, პლანეტები, ვარსკვლავები, მზე, მთვარე, გალაკტიკები, კოსმიური, ტრანსცენდენტური ცა, ხილული თუ უხილავი სამყარო, საასპარეზოდ ქცეულია “იქით”, “მიღმა” არსებული, ჩვეულებრივი თვალისთვის უხილავი განზომილებები...

ბიბლიის მიხედვით, სიბრძნის მიგნება მხოლოდ ღვთისმოსავთა ხვედრია.

“ღვთისმგმობელი სიბრძნეს ეძებს, მაგრამ ამაოდ” (იგავნი სოლომონისა, 14, 6).

“უფლის შიში სიბრძნის სათავეა, სიწმინდეთა ცოდნა კი გონიერება” (იგავნი, 1, 7).

“... სიბრძნე ეწევა უბიწო სულებს თაობიდან თაობაში და ღვთის მოყვარებად და წინასწარმეტყველებად განამზადებს მათ.

რადგან ღმერთს არავინ უყვარს, გარდა იმისა, ვინც სიბრძნით ცხოვრობს” (სიბრძნე სოლომონის, 7, 27, 28) (10, 24).

“უკვდავებაა სიბრძნესთან წილნაყარობა” (სიბრძნე სოლომონისა, 8, 17), (10, 24).

“ციურ ქვაზე, სიბრძნის ქვაზე” (ქრისტეს სიმბოლოებია) “ილესება” პოეტის აზრი: “უფლის ნებით შემწევს ძალა სიბრძნის ქვაზე აზრის ლესვის... და თუნდ იყოს კლდე პიტალო, რწმენის ხნულში სიტყვის თესვის” (მიტომ უნდა აიტანოთ).

ვაჟა ეგრისელი დაეძებს არა “ზორციელ გონებას”, “ზორციელ სიბრძნეს”, არამედ “სულიერ გონებას”, საღვთო სიბრძნეს (პავლე მოციქული, კოლასელთა, 1, 9).

სიბრძნის წყაროებს კი მრავალს აგნებს, ყველა დროში, ყველა ეპოქაში, როგორც ასტრონომი, ასტროლოგი, ალქიმიკოსი, მათემატიკოსი, მითოლოგი, ესთეტი, ისტორიკოსი, თამამად შედის მსოფლიოს აზრის საგანძურში. პოეტის იდეალია “გონი კაცობრიობის სიბრძნის ქვაზე ნალესი, ხსოვნის ციციქნა წერტილში სამყაროს რომ ითავსებს” (მზის თასი).

“... ვით ჰერაკლე, ბრძენთა გონს მაზიაროს, კვლავ დავეძებ კენტავრ ქირონს” ამბობს ერთგან (ქირონი).

არც მისან სიბილას ხსენებაა შემთხვევითი: “ვითარცა სიბილას წიგნები, ჩემიც ნაწერია მზის მელნით და მთვარის კალმით, ფოთლებზე პალმის”.

ჭეშმარიტი მხატვრული სიტყვის მისია არარსებულ წარმატებათა, ძალაუფლებისმპყრობელ სატანისეულთა ქება კი არ არის, როგორც ავადსახსენებელი სოციალისტური რეალიზმის ადებტები ავალდებულებდნენ სულგაყიდულთ, არამედ უპირველესად სულის სწეულებათა მკურნალობა: “... და შენ სიტყვით კურნავ სნებას, როგორც გალილეველი”.

ჯერ სწეულებას უნდა დაესვას უცდომელი დიაგნოზი, რათა მიგნებული წამალი მოიძებნოს.

ეს სწეულება იყო უღმერთობა, რადგან “ცვარნამული ვარდები გადაიქცნენ ქაცვებად”.

პოეტმა იპოვა ეპოქის სატკივრების სასწაულმოქმედი წამალი: “სინათლის ღვინო”, “სიყვარულის ღვინო”, “სიბრძნის ღვინო” (ღმერთი): “მსურს, რომ სული განვიკურნო მთვარის ჩანგით, სიბრძნის ღვინით, როცა უფლის ცას შევუვლი, ღამის დარდში გახვეული მნათთა შორის სიბრძნე ღვივის...”

წმიდა სვიმონ ახალი ღვთისმეტყველი წერს: “სულიერი ღვინით, ზეციური ღვინით საზრდოობა განწმენდს სულიერი წყლულების სიბილწეს და მას სრულ სიჯანსაღეს მიანიჭებს” (10, 163).

მხოლოდ ღმერთმემოსილთა ხვედრია ახალი მხატვრული სამყაროს მიგნება: “სამოსელი უფლის გამოსავს, ღამის უფსკრულებში მჭვრეტელს, უკვდავების მირონს აკმევ ფანტომებს. ახალ სარკმელს უჭრი სათქმელს, სიცოცხლე რომ მოანდომე” (სამოსელი უფლის გამოსავს).

პოეტი სამყაროს ხედავს “სხვათა უხილავ თვალებით და სხვა სიმაღლიდან” (წუთისოფელი ისევ ირევა).

უღმერთო ცის ქვეშ ტანჯვა უფლის სავანესთან მიახლოებით დასრულდა: “უღმერთო ცის ქვეშ ბევრი ვიცადე, დარდის თოკებზე ვვენდი ფიქრის ფარჩებს და დიბებს. მე შენს მიუვალ სილამაზის ციხე-ციტადელს მაინც მივადგი სიყვარულის მაღალი კიბე”.

მხოლოდ რჩეულთ, აღმასვლას ჩვეულთ ხელეწიფებათ ღმერთებთან დავა, უფლის სიბრძნის გათავისება, რადგან ადამიანის შემოქმედება მაინც ზეცის სამსჯავროზე აიწონება: “მოწყალებით გინათებს იქიდან – წინაპრის სული თუ ღამე. გიხდება ღმერთებთან დავა. ამ ბოზოქარი ჟამის აღმადინებით მავალს”.

ტროპარების ოსტატი პოეტის მოყვარეა ღმერთთან მეზრძოლი იაკობი: “წყვდიადს ათასწლეულთა – ელვასავით მიაპობ. ცად აღავლენ ტროპარებს და უფალთან მორკინალ – დიდ ბიბლიურ იაკობს კვლავ თვლი ძმად და მოყვარედ”. (წყვდიადს ათასწლეულთა).

როგორც “ქრისტეს ნათლულს”, უფლის მადლით მოსილს, ვაჟა ეგრისელს წილად ხვდა სიტყვის ტაძარი, “სიბრძნის ვანი” აეგო რწმენისთვის და პოეტმა უსასრულოდ გაამრავალფეროვნა დედა-ძის მხატვრული სახელები (11, 126-182, 210-221).

ცალთვალა მატერიალიზმით გონდაბინდულთაგან, მზერადაგმანულთაგან განსხვავებით, სხვათაგან შეუმჩნეველი იხილა სულის თვალთ: “იდუმალ მხმობს სამყარო – მღვრიე და ასტრალური და ერთად ვჭვრეტ შორეულ ხილულსა და უხილავს”...

პოეტის მიერ მოხელთებულ ჭეშმარიტებებს, “გონის სასახლის” აურაცხელ საუნჯეს შეუძლებელია გასწვდეს ჩვეულებრივი ადამიანური მზერა: “ცხოვრებაა წამება, რადგან როგორც სამება, ერთურთს გადავეფსკვენით მე, სიცოცხლე, სიკვდილი, ზესკნელ-შუასკნელ - ქვესკნელი” (სამება).

“სიბრძნის წყაროს” ეზიარა გრაალის თასიდან (როცა რემი და რომულმა).

მარადიული სიბრძნე მოიხელთა უშუალო და შორეულ წინაპართან: “ჩემს ძველ კოლხეთს და ბაბილონს მთვარის ღმერთი დასცქერის ქალდე. სიბრძნის ფერი ადევთ

ველებს. ტიგროსს, ევფრატს და ფაზისთან ვჭვრეტ წინაპარ ქალდეველებს” (ჩემს ძველ კოლხეთს).

მრავალგვარია მისი საღვთო სიბრძნის წყარო: “საღვთო სიბრძნის ეს ლექსები ისე, ვითა დედამიწა, კვლავ გარშემო მზის ტრიალებს – რწმენის მარცვლებს ესესხება არაბ ბერებს – ქრისტიანებს (ღაზელები) (12, 47-89).

“სიბრძნის ქვაზე”, “ციურ ქვაზე”, “სიბრძნის ლოდზე”, “ელვის ქვაზე” “ლესავდა” პოეტი თავის იგავმიუწვდომელ სტრიქონებს, “ფილოსოფიური ქვის” ლიბოთი ამაგრებდა თავისი სიბრძნის სავანეს: “შენი პოეზია – სავანეა ფილოსოფიური ქვით ნალესი” (იდუმალებით სავსეა ეგვიპტე).

მისი შემოქმედების სიდიადეს, განსაკუთრებულობას განაპირობებს “სიბრძნის ქვა”, “ელვის ქვა”, “სიყვარულის ქვა”, “ციური ქვა” რომელიც, სახარების “რჩეული და ძვირფასი, “ცოცხალი ქვის” (I პეტრე, 2, 3) ახლებური ვარიაციაა და საღვთო სახელია: “ირყევა სამყარო, ქაოსები, შენ ცას მოსხლეტილი სიბრძნის ქვა ხელში გიჭირავს ხვითისავით. უცხო პლანეტიდან ჩამოსული შენ ხარ პოეტი ღვთისმოსავი” (ირყევა სამყარო, ქაოსები).

“მადლის მწვერვალიდან” ელის პოეტი “სიბრძნის სულს” (ნათელი რომ შეაშინოს), უზენაესის წყალობით გადმოდის მასზე “მადლი ჭეშმარიტების...”

ამ სამყაროში ლოკალური გლობალურს ერწყმის, თანადროულობა ათასწლეულებს ეყრდნობა, დედამიწა ჩანგია, მილიონი ათასწლეულების ლარებით და მასზე დაკვრის ხელოვნების გამთავსებელი მხოლოდ კოლხი ქრისტეს მხედარია: “ეს დედამიწა ჩანგია დიდი, რომელიც უფალს მთვარის დარად, შეუქმნია დიდი ხნის უკან და მილიონი ასწლეული გაუბამს ლარად – და დღეს შენ მასზე უკვდავ “კოლხურ ფსალმუნებს” უკრავ” (დედამიწა).

არა უცხოური, არამედ ქართულია მისი გვირგვინის მთავარი თვალი: “სხვისი არა, ქართული ჯილად გადგას ღირსება და ცად ბუდეს იკეთებ. მთვარესავით ივსები სიბრძნითა და სიკეთით” (სხვისი არა, ქართული).

მრავალგზის კეთდება აქცენტი პოეტის სიდიადის საფუძვლებზე: “შენს წიგნებში მარხია – სული ძველი კოლხეთის, ტროა-კრეტა-მიკენის” (ხედავ ათასწლეულებში).

ეროვნულსა და მსოფლიოს შორის კავშირით, დიდი გეოგრაფიულ-სულიერი განედების, საზღვარდაუდებელი ჰორიზონტებისათვის გაწვდენილი მზერით არის გამორჩეული ვაჟა ეგრისელის პოეტური სამყარო: “ქარის აკვანს გირწევდა ლურჯი პონტო ევქსინის და “ნენანას” გიმღეროდა ნილოსი და ფაზისი. უკვდავებას გასხურებდა კოლხური ცის მირონი, ვით ჰერკულესს მოძღვრად ჰყავდა – კასტორი და ლიმნოსი, ბრძენთაბრძენი ევრისთევსი და კენტავრი ქირონი” (ქარის აკვანს გირწევდა).

კოლხური სიბრძნის ჭით დარწყულებული, ახალ ჭეშმარიტებებს აზიარებს მშობლიურ შემოგარენს, იგავური ხერხით გვამცნობს პოეტი, “ვეფხისტყავეთ” როგორ “მოსავს” თავის ფუძეს, სულიერ ამოსავალს: “შენ, ვით მეფე ქეიმურსი, ვეფხისტყავეთ მოსავ კოლხეთს, რომ ღვთის სიბრძნეს აზიარო” (დრომ გაავლო ყველას მუსრი).

“ვეფხის ტყავი სიმბოლოა სამეფო ინიციაციისა, ვარსკვლავეთის..., ანუ სამყაროსი, რაც უზეშთაესი გონების განსახიერებაა...” (13,199).

ბასილი დიდის “ფიზიოლოგოსში... ვეფხვი... სიმბოლოა ქრისტესი, ... ვეფხვის ტყავით მოსილის გაგება ფუნქციურად ემთხვევა აგიოგრაფიული “ქრისტემოსილის” გაგებას” (13, 200).

გამომდინარე უზენაეს საწყისებთან თანაზიარობიდან, ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში პოეზიის მისიაც განსხვავებულად წარმოჩნდება, მისთვის “პოეზია სულია უფალი ქრისტე ღმერთის”...

“კოლხი ქრისტეს მხედრისთვის” პოეტის უპირველესი მისიაა უფლის სახლის განძის დაცვა-გაფრთხილება: “უფლის სახლის განძს დარაჯობ, ისე, ვითა იოველი” (აჰა, მცხეთა და გარეჯი).

საჭირო იყო ზეციური, “შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნის” სურნელის გავრცელება ხალხში: “... შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილ წიგნის შენ ხარ ამხსნელი” (დრო მოვა) და პოეტი, შემცნობი მხატვრული სიტყვის უმაღლესი მისიისა, აგებდა ღვთის ტაძარს: “შენ კოლხეთში, ღვთის სამსხვერპლოს აგებ ტაძარს, ვით იესო, მაღალ მთაზე ღებალის” (ვარსკვლავების ნათება).

ცოდვითდაცემული ადამიანის ხსნად ესახებოდა “იდუმალ ცეცხლთან” – ღმერთთან ზიარება: “იდუმალი არის ცეცხლი – შენი ხსნა და საესავი” (შორეულ წარსულითან).

გრიგოლ ნოსელივით და ფილონ ალექსანდრიელივით, “შეფარვით” ნათქვამი სიტყვის დიდოსტატი, ბიბლიურ მოესავით ღვთის ხელდასმული, ასე აცნობიერებს მხატვრული სიტყვის უზენაეს მისიას: “ვით თქმულება და ლეგენდა – აქ ფაზისი პონტოს ერთვის და მითებით კოლხეთს ნაღმავს: შენც უფალმა მოგცა კვერთხი, ზღვა გააპე, გადი გაღმა” (ვით თქმულება და ლეგენდა).

ზღვა ცოდვილი ცხოვრების, კვერთხი – მარიამის სიმბოლოა.

არც ეს განაცხადია შემთხვევითი: “... უფლის ძე ხარ, როგორც მოსე და ღმერთთან ხარ წილნაყარი” (ვარიანტი). მოესავით საღვთო ნისლში შეღწეულს, ეცხადებოდა ღმერთი (ელვის ოქრომკედით ნაქარგს). პოეტის სასწაულებრივი ძალისხმევის შედეგად, როგორც მოსემ დაარწყულა მწყურვალი ებრაელები, სიყვარულის წყარო (ღმერთის სიმბოლო) აჩქეფდა მის ლექსებში, ხოლო სულის ბაღში აყვავდა პალმა, ალვა, კიპარისი (ღმერთის სიმბოლოებია): “კლდეზე მთვარის კვერთხი დავკარ. მოჩქეფს სიყვარულის წყარო: არც აქი ჩანს, არც პარისი და ჩემს ბაღში ერთად ხარობს: ალვაც, პალმაც, კიპარისიც” (ჩემი ბაღი).

ჟამთა ათასწლეულებში უვლია ნათელმსმენი და ნათელმხილველი პოეტის სულს, რათა მოემენებინა “ზეცის ვაზი” (ღმერთის სახელია), მოეხელთებინა მანანა: “ჟამთა ათასწლეულებში არწია და ანანავა – პონტოს პირას, ნილოსს, ფაზისს, შენი სიტყვა მანანაა, გალობაა – ზეცის ვაზის” (ჟამთა ათასწლეულებში). “ზეცის ვაზი” და “ზეცის პური” ღმერთის სახელებია: “და გადმოაწვიმა მათზე მანანა საზრდოდ და ციური პური მისცა მათ” (დავითი, ფს. 77, 24).

ღმერთების სამყოფელ მეცხრე ცის კარის შემღებ პოეტს, გარემოსილს სერაფიმებით, თვით “მებაღისაგან” ეწყალობება “ოქროს ნაყოფი”: “ვარსკვლავთ კიბეებს მიჰყვები მაღლა, ელვა ხავერდად ძირს გეფინება. და როს მეცხრე ცის კარი შეაღე, ოქროს ნაყოფი მოგაწოდა შენმა მებაღემ” (ვარსკვლავთ კიბეებს).

ეს მარადიული ზეციური საუნჯე იყო “პური არსობის” - ქრისტეს რწმენა: “გელის ათასწლეული ათობით და ასობით. მიხვალ თავაწეული და თან მიგაქვს მოსული ციდან - “პური არსობის” (გელის ათასწლეული).

ქრისტე ამბობს სახარებაში: “მე ვარ პური ცხოველი, რომელიც ზეცით გარდამოხდა” (იოანე, 6, 51).

ღვთისმეტყველები ამ ზეცის პურს ქრისტეს მეტაფორად მიიჩნევენ: “პური ცხოვრებისა ქრისტეა” (წმიდა კიპრიანე) (14, 439).

“პური არსობისა” ჩვეულებრივი პური არ არის, არსობისაა, ე.ი. სულის არსზე მეტყველებს” (წმიდა კირილე იურუსალიმელი) (14, 444).

“პური არსობისა” აღნიშნავს მომავლის ანუ საუკუნო ცხოვრების პურს, ანდა იმ პურს, რომელსაც ჩვენი არსების შესანარჩუნებლად მივიღებთ” (იოანე დამასკელი) (14, 310).

რწმენით იპოვა პოეტმა “ტევანი ჭემმარიტების” (ვით დიდი ხნის წინათ), ზეციური ვაზის “ღვინო და ყურძენი”: “არსთგანმრიგე, როგორც იობს, სიყვარულით ბევრჯერ გცდიდა და ბევრ ჭირსაც გაუძელი. მოწეული არის ციდან-შენი ღვინო და ყურძენი” (არსთგანმრიგე, როგორც იობს).

“ძველი, დაწმენდილი ღვინო” ქრისტის სახელია ესაიას წინასწარმეტყველებაში (ესაია, თ. 25, 13).

ჭემმარიტი სიტყვის მიზანია, ყველა დროში, ყველა ქვეყანაში მოაქციოს ურწმუნო, ასწავლოს მას ცისკენ ყურება: “ჩემთვისაც სულ ერთია, მაშრიყი და მალრიბი, ჩრდილოცა და სამხრეთიც. ურწმუნოს და უჩინოს, მალლა ცისკენ ვახედებ, საქმე რომ გავუჩინო” (ჩემთვისაც სულ ერთია).

პოეტური სიტყვის მისიად ქცეულა მაცხოვარებით ბრმათათვის თვალის ახელა, სმენადახშულთათვის, “ყრუ საუკუნისთვის” სმენის უნარის მინიჭება: “თვალებს უხელ ბრმებს და ასმენ სმენით სნეულებს, თვით მაცხოვრის იერით, სფეროებს და პლანეტებს და შორ ათასწლეულებს, დღეში ასჯერ სტუმრობ და ჩუმად ათვალიერებ” (თვალებს უხელ ბრმებს და).

პოეტის დევიზია “წვიმას” და “ცვარს” (ღმერთის სახელებია - ოსია წინასწარმეტყველი, 14, 3), აზიაროს თანამეინახენი: “... უნდა გარდამოხდე ციდან, როგორც წვიმა და ცვარი” (გზას მიუყვება დასავლით).

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი ცის ყანაში თესავდა, უღრანს კაფავდა, “წუთისოფლის ველ-მინდვრებს” “ორლესული ცელით” თიბავდა, ბნელში “მხეცს” ეომებოდა, მაცილს, ემმაკს, ბელზებელს აფრთხოვდა, რწმენის ძალით სიკვდილსაც აჰყარა იარაღი, რათა მეცხრე ცაში, “საყვარელთან” დამკვიდრებულიყო: “ვარსკვლავთ ხოდაბუნებში დაეძებდი საყანეს, შეგეფეთა სიკვდილი, იარაღი აჰყარე! ახლა მარჯვნივ უზიხარ – მეცხრე ცაში საყვარელს” (ვარსკვლავთ ხოდაბუნებში).

საიდუმლო სერობაზე, უფლის ტაბლაზე წვეული პოეტი უფალს ბატკანს კი არა, სიბრძნეს სწირავდა: “ემმას შეცდომილს დრო გქონდა ყულფად, როდესაც იგრძენ, მას შემდეგ უფალს, ვითარცა ბატკანს, სწირავდი სიბრძნეს” (ემმას შეცდომილს).

უფლის დანთებული სანთელია “კოლხური ფსალმუნების” ხუთტომეული: “ო, უხილავო, კვლავ მოწიწებით სანთლებად გინთებ “კოლხურ ფსალმუნებს” (ჩემი სიცოცხლის მაღალ ნაძვის ხეს).

პოეტის სიდიადის წყაროა მორწმუნეობა, იგი “მონათლულია სულიწმინდით, წყლით და ცეცხლით” (ასე ეწადა ალბათ განგებას), “უფლის ნათელღებულა” (ღამეები დღის იქით).

ქრისტე შეაგონებდა მოწაფეებს, რომ ცაში დაეუნჯებინათ საუნჯე (ლუკა, 12, 13).

ამ სიბრძნის მიმდევარი პოეტი ამბობს: “სინათლის და მზის მარცვალი, სიყვარულის ცაში თესე, მოსავალს კი აწი ელი” (მეჩანგე და შაირთმთხზველი).

ამიტომაც მისი “... ცის ყანა ბევრჯერ ლურჯად აღაღანდა”.

რწმენის საზღაური იყო უფლისგან ნაბოძები “ჭეშმარიტების მაღლის”, უფლის მაღლის გადმოსვლა პოეტზე (მაღლი ჭეშმარიტების).

“ცის სიდიადით” და “მიწის სურნელით” გამორჩეულ სიტყვაში ერთდროულად იხილვება “სასრული და საწყისი” (ღმერთი), იაკობის კიბე, გედეონის საწმისი (ღვთისმშობელი): “მოდის ღამის წყვდიადით – სიტყვები სასურველი, ახლავს ცის სიდიადე, დაჰკრავს მიწის სურნელი. ხედავ? ჟამი ბებერი ჯერ ვერაფერს გიბედავს, რადგან თვალში გიბრწყინავს - სასრულიც და საწყისიც, იაკობის “კიბე” და გედეონის “საწმისი” (მოდის ღამის წყვდიადით).

“გონის სარკით” შორეთში პოულობს ღმერთს – ჩვენი “სულების იასამანს”: “გონის სარკე შორეთში ეძებს ცისფერ სავანეს ასე დაუსრულებლივ, სადაც ჩვენი სულების ყვავის იასამანი”.

პოეზიის უპირველესი მისია, რაც ინიციაციას, გაწმენდას გულისხმობს, ასე ორიგინალურად არის გამოხატული: “სიხარულად მოფრენილი, ცის ვარდისფერ გონს მოსული, სურს, რომ “ოქროს ნავს” არწევდეს და მოსვლიდან მგოსნის სული, ლექსში ეძებს განსაწმენდელს” (სიხარულად მოფრენილი).

სიხარული ქრისტეს სახელია, ცის ვარდისფერი გონი – საღვთო სიბრძნე.

ლექსში ნახსენები “ოქროს ნავი” იგივე ძელია (ჯვარი) ცხოვრების ცოდვილ ზღვაზე გასასასვლელი (ნეტარი ავგუსტინე) (7, 453).

ჭეშმარიტი მხატვრული სიტყვის მფლობელი პოეტი არის მესაჭე, მენავთმოდღვარი, ზღვაში დანთქმულ ცოდვილთა მშველელი, ქრისტესავით ადამიანთა გულების მეზადური: “გაქვს საუნჯე ულევი, გასცემ, სანამ ადრეა, ცით ხმა გესმის “ნადურის” და შენ, როგორც სიმონი, ანდა როგორც ანდრია, ქრისტეს ძეთა გულების – გსურს იყო მეზადური” (მეზადური).

პოეტის მისია მოციქულისას ედრება: “შენ კი დედამიწაზე, ვით პავლე მოციქული, თესავ მარცვლებს სიკეთის” (ღამე უყრის დილამდე).

პოეტის სიტყვა “ცვივა ციდან – ციურ მანანად” (შენი სული).

უზენაესთან წილნაყარი, ზეციური მამების მამიებელია: “... და მოუხმობ ციდან მამებს! აფერუმ შენს რაინდობას, შენს პოეტურ სითამამეს” (მნათებს უფლის ანგელოზებს).

პოეტი არის მისანი, ღვთის ხატად შექმნილი, რომელსაც უზენაესივით, წინასწარმეტყველებით ხელეწიფება სიტყვით სასწაულის მოხდენა: “ბევრი ათასწლეულის

ზღვები რომ გადალახა, და ახლაც რომ ელის მზეს. შენი სიტყვის ბალახი – მიცვალებულს აცოცხლებს, ვით მენცარი ელისე” (სიტყვის ბალახი).

პოეტის მზერა “მგრგვინავ ცას” ამშვიდებს, ბობოქარ ზღვას სიტყვით აწყნარებს (დამეულ ფსკერზე).

ჭეშმარიტი სიტყვა დამეში ელვა და ქუხილია, ხილულის და უხილავის მჭკრეტელი (დამის სიმყუდროვეში).

პოეტს შვენის ღმერთებთან დავა, ბიბლიური იაკობივით ღმერთთან ჭიდილი, “პოეტების მეფესთან” შერკინებას არ უშინდება, რადგან ჩვენს თანამედროვეს განჭკრეტელი აქვს, სად დაიწყო, სად დაამთავრა დიდმა წინამორბედმა და “უვალ გზებს” გასცქერის: “სადაც გალა მთავრდება, შენ იქიდან იწყები”.

მკითხველი მოწმეა იმისა, რომ მის გვერდით დაიარება “ვაჟას სისხლის წვეთი”, ვაჟა ფშაველას “ძმა, ... წინაპარი, თანატოლი” (მთაწმინდაზე წევხარ ახლა), “ფშაველას დიდი მზის სხივი” (პოეზიის არწივი).

ორ ქართველ სიტყვის გოლიათს გამოარჩევს განსაკუთრებით: “შენ ხარ შოთას ნაგრამი და დიდი ვაჟას ნატამალი”.

მათთან სულიერ ნათესაობაზე დაბეჯითებით კეთდება აქცენტი: “შეცქერი მთას და მწვერვალებს, უქრობი ცეცხლი მედება, შოთას ფარი და შიმშირი გზას მიკვლევს, მეიმედება – მაგრამ მე ვაჟა მიშველის” (იმედი).

არა გამეორება – გადამღერება წინაპარი გოლიათების სულიერი მემკვიდრეობისა, არამედ მისი შემოქმედებითი გათავისება და ორიენტაციის აღება იმაზე, რაც სხვებს უთქმელი დარჩათ, ასეთია “კოლხური ფსალმუნების” ავტორის მიზანი: “ვით დიდი მთები და მწვერვალები _ პონტოს მწუხარე ზღვაში აბზინდა _ _ ის, რაც დიდ ვაჟას დარჩა უთქმელი. შენი ლექსების ფარზე აზიდე – სიამაყე და სიბრძნე რუსთველის”.

კოლხი ქრისტეს მხედარი თავისი ღვთაებრივი გონის, “გონის სარკის”, “ცის ვარდისფერი გონის”, “გონების თვალთვალის” (ღმერთის) მოიმედეა, “რუსთველივით ზემხედველი”, “... ცის მჩხიბავი, მაღალი და მაღლად მხედი”...

რუსთველის, ვაჟას, გალაკტიონის დიდი ტრადიციების ღირსეული მემკვიდრე პოეტი “სამყაროს სულია”, სიბრძნის ზღვა – ოკეანედ ქვეული, ფაზისისკენ მისწრაფი “არგო”, არა ბაიათების, არამედ ღვთიური, “სულის მზრდელი” გალობების დიდ _ ოსტატი, ზესკნელში მნათობად აელვარებული სიტყვის მეუფე: “ენა ვაჟას და გალაკტიონის (გარდაუვალის გარდუვალობა) ველარ წალეკეს ბაიათებმა. ქართულ მიწიდან აღმომსკდარი შენი გალობა, გამოესხმება ზესკნელს მნათებად” (ენა ვაჟას და გალაკტიონის).

სპირიტუალისტებივით, დანტეს, გოეთეს, ჰომეროსს, ვაჟას ესაუბრება, “სიყვარულის მაღალი კიბით” ღმერთის სავანეს უახლოვდება, “გონის სარკით” შორეთში ეძებს “ცისფერ სავანეს”, წმინდა “სულების იასამანს”...

ენქიდუსა და გილგამეშს ხვდება მარადიულ სატკივრებზე სასაუბროდ, “ოკეანეში ქვეგამხედვარი”, მედიუმით ესიტყვება მზეგადასულთა სულებს...

აიეტის მზიურობა, მზის შვილობა, მთვარის, ზღვის, ქარიშხლის მეობა, აქილევსის შემართება, ოდისევსის მოხერხება ამშვენებს, მარადისობა “შუბივით” უპყრია ხელთ, მისი “იარაღია” “მზე” და “სიხარული” (ღმერთი).

წმინდა ნილოს სინელი მოგვიწოდებს: “ფსალმუნთგალობას ნუ დაცხრებიან ბაგენი შენნი: რამეთუ ღვთის სახელის ხმობა განასხავს დემონთ.

“გამუდმებით გახსოვდეს ღმერთი და გონება ზეცად შეგეკმნება.

“ღვთის სახლი გიყვარდეს, ხოლო თავი შენიც ქმენ სახლად ღმრთისად.

“ტაძრად ხვიდოდე, ვითარცა ზეცად.

ყოველდღე ეზიარე საიდუმლო სერობას” (სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1991, გვ. 106, 107, 111).

“ზენარული გონების” თანაზიარნი, ცაში “ციური საზრდოს” მიმღებნი დანტეს “ღვთაებრივ კომედიაში” კრავის სერობის მონაწილე ხდებიან და “მარადჟამული სათავის წყაროს” სვამენ: “ჰოი, ვინცა ხართ წოდებულნი სერობად კრავის, აკი თავად სვამთ მარადჟამულს სათავის წყაროს” (გვ. 371).

ცაში მიმსწრაფი, ქერუბიმების გალობის მოსმენის უნარით მომადლებული ქართველი პოეტი უფლის სუფრას ეზიარება: “გალობის და ჩანგთა ჟღერის და ხმა გესმის ქერუბიმთა. ცისკენ შენი გეზი არი. ეშმას არა, გსურს ცის გაშლილ უფლის სუფრას ეზიარო” (გალობის და ჩანგთა ჟღერის).

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი “საიდუმლო სერობის” მონაწილეა და მისი ლირიკული შედეგები ამიტომაც ამეტებს დიდ ტილოებს: “შენი ლექსი, ციციქნა ლექსი, დიდ ტილოებს მიტომ მეტობს, საიდუმლო სერობაა მასში მეტი, ვითარც ფუნჯში ტინტორეტოს” (შენი ლექსი).

დავით წინასწარმეტყველისთვის “ძალა და სიმღერაა უფალი” (ფს. 117, 14) (8, 651).

ესაია წინასწარმეტყველი ამბობს: “ვუმღერებ ჩემს შეყვარებულს სიყვარულის სიმღერას მის ვენახზე (ესაია, 5, 7).

შეყვარებული, სიყვარული ღმერთია, ვენახი – ხალხი, სიყვარულის სიმღერა – საღვთო მოტივები.

ღვთისმეტყველთა, წინასწარმეტყველთა ხსნა, ძალა და სიმღერა ღმერთია: “აჰა, ღმერთია ჩემი ხსნა, ჩემი ძალა და სიმღერა” (ესაია, 12, 12).

გალაკტიონის მიხედვით, ერთადერთი ხსნა და იმედი სიყვარულია, სიყვარულის სიმღერაა: “.. გულში ჟღერს რა ხანია, სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი” (ილიას მოტივი, ხუთტომეული, ტ.3, გვ. 24).

სიყვარულის ღმერთია (იოანე I, 4, 8).

თანამდევნი ნადირის შიშს “სპეტაკი პეგასის” მხედარი – ვაჟა ეგრისელი “სიცოცხლის სიმღერას” უპირისპირებს: “ზიხარ სპეტაკ პეგასზე და სიცოცხლის სიმღერას მღერი, ვით ავთანდილი. მაგრამ იცი, რომ მოგდევს გზა და შიში ნადირის”.

სიცოცხლე, ცხოვრება ღმერთია: “მე ვარ გზა, ჭემმარიტება, ცხოვრება” (იოანე, 14, 6).

ვაჟა ეგრისელი “სიცოცხლის”, სიყვარულის, ანუ საღვთო სიმღერას მღერის.

პოეტის მიზანია, მოიხელთოს “ციურ აზრთა ნადავლი” - საღვთო სიბრძნე, რის სიმბოლოდაც ესახება “ოქროს საწმისი” და გრაალი.

“ინიციაციური სიბრძნე უმეტესად სიმბოლიზირებულია ქალით, საუნჯით, ოქროს საწმისით, გრაალით” (15, 213).

“გრაალის ძიებას ძველ მისტერიათა ენაში შეესაბამება”... ოქროს საწმისის ძიება, რომელსაც კლასიკურ გრაალსაც უწოდებენ” (15, 272).

“კავკასია, სადაც ეგულებოდათ ოქროს საწმისი, ჰერმეტულ ალქიმიკოსთათვის იყო ფილოსოფოსთა მთა... და ეწოდებოდა... ზეციური რწმენის მადანი. ოქროს საწმისის ძიება ზეცნობიერის, უმაღლესი სულიერების ძიებად ითვლებოდა ისევე, როგორც გალაადის და სხვათა მიერ გრაალის ძიება” (15, 273).

“გრაალის მისია ეს არის სულიწმიდის მისია. გრაალი არის სიმბოლო ღვთისმშობლისა, სულიწმიდისა და გრაალის მფლობელი არის სულიწმიდით გამსჭვალული ადამიანი” (15, 38).

არავის იმდენი არ უწერია ამ თემაზე, რამდენიც ვაჟა ეგრისელს. იგი ოქროს საწმისის “მედროშე” და გრაალის ორდენის ჭეშმარიტი რაინდია, რომელმაც ამ ფენომენების ძიება-გააზრებას შეაღია უდიდესი პოეტური ძალისხმევა (იხ. “გრაალის ორდენის რაინდები მეოცე საუკუნის ქართულ ლიტერატურაში”) (16-124-151).

პოეტი “სიყვარულს” სვამს ამ წმინდა “თასიდან” (ვარსკვლავებში გადამალულ), გრაალის თასიდან ეწაფება “სომასა და ჰაომას” (უკვდავების სასმელს).

ეს იდეალი სახელდება, როგორც ნათლით სავსე თასი, უფლის ქვაზე აღესილი თასი, რწმენის თასი, ოქროს თასი, გრაალის თასი, მზის ფიალა, ზეციური რწმენის თასი, ოქროს საწმისი, ჰელიოსის თასი, მზის თასი, ბარძიმი, გონი კაცობრიობის სიბრძნის ქვაზე ნალესი, სიბრძნის წყაროს თასი, მზით სავსე გრაალის ლურჯი ბარძიმი, ცვრიანი სასმისი, სინათლით სავსე ბარძიმი, ბედის ბარძიმი.

პოეტი ამ სიწმინდეს ეძებს ცაში, ზღვაში, ვარსკვლავებზე, შამბალაში, ანდებში.

ასევე ეძებს “აღდგომის კუნძულს”, პოლარულ მთას, ხსნის მთას, გრაალის კომპლქს...

და ზესკნელ-შუასკნელ-ქვესკნელის მოვლის, მთელ მსოფლიოში ძიების შემდეგ ასკვნის, რომ გრაალის, “ფილოსოფიური ქვის” სავანე კოლხეთია: “აჰა, ჩემი კოლხეთი; ურთა და ჩე – გოლა და სხვაგან რომ ეძებენ მავანნი: “ხსნის მთა” აქვეა და “ფილოსოფიური ქვის” სავანე” (აჰა, ჩემი კოლხეთი).

ამ მოსაზრებას არავითარი დაეჭვება არ ახლავს: “შოორ წარსულში აფრებს შლის სული ლაზურ-მეგრული. ვიცი, პონტოს ზღვაშია ღვთაებრივი კუნძული, თანაც “პოლარული მთა და თასი იქ მეგულვის” (შოორ წარსულში).

გრაალის კომპი ციხე-გოჯთან ელანდება (გრაალის მოლანდება ციხე-გოჯთან).

ეს თვალსაზრისი ეფუძნება ჰეროდოტეს ცნობას (ძვ. წ. V ს.), რომ კოლხებს ოდესღაც დამწერლობა ჰგონიათ.

ასეთი შეხედულების მასაზრდოებელია კოლხეთთან დაკავშირებული ოქროს საწმისის ლეგენდა.

სინამდვილიდან ამოზრდილი ლეგენდა ფრთებს შლის და ჰიმალაის მთას, შამბალას უკავშირდება სამეგრელოს “ჩე გოლა”, ურთას მთა: “ცათა მიღმა მთიები კრთიან როგორც ანბანი – ძველი კოლხურ-მეგრული. ჩე გოლაა შამბალა, ურთას მთა კი ანდები და თასი იქ მეგულვის” (ცათა მიღმა მთიები).

აქვე ხდება ასოცირება “ჩე გოლას” და ქორიბის მთასი, სადაც მოსემ ღმერთი განმანათლებელი ცეცხლის, ხოლო მარიამის შეუწველი მაცვლის ბუჩქის სახით იხილა და ეს უზენაესი ხილვა სუბლიმირებულია საწმისის და გრაალის ფენომენში: “მილიონი წლის მერე, “ჩე გოლასთან” ისე, ვით მაღალ მთაზე ქორიბის, მაცვლის ბუჩქს რომ აალებს, არის ოქროს საწმისი ანდა თასი გრაალის” (ჩე გოლასთან).

ათეიზმის ჟამს “ცა და ღმერთწართმეული” პოეტის სულს გრაალისა და საწმისის ნათელი ასხივოსნებდა, “მზის, გრაალისა და ოქროს საწმისის გარეშე” ცხოვრების აზრს ვერ ხედავდა და დაბეჯითებით შეეძლო ეთქვა: “შენ ერთი ფლობ მისტერიას – საწმისის და გრაალის” (კოლხთა ღვთიურ ისტორიას).

ასევე საფუძვლიანია განაცხადი: “შენ კი, ვით ტიტურელი, ხარ გრაალის მფლობელი” (მეფეთა და ვაზირთა საქმეებს).

მართებულია, როცა პოეტი გრაალის 180 მცველთაგან, თანამედროვეობაში თავის თავს მოიაზრებს გრაალის რაინდად: “რაინდებს კი გრაალის ყოფნის მწვანე ჭალაში, აქ არყოფნის ცელი და... დღეები, ვით ბალახი, ღამეს ფერხთქვეშ ერთხმინ... და გრაალის 180 მცველიდან, დღეს ცოცხალი ერთია” (გრაალის მცველი რაინდები).

პოეტის ცნობიერებაში გამუდმებით ელავს “ხსნის მთა” და მთავარ მიზნად უქცევია გრაალის თასის გამოხსნა ისევე, როგორც ტარიელმა ქაჯეთის ციხიდან გამოიხსნა ნესტან-დარეჯანი, წმინდა გიორგიმ ქაჯავეთიდან წამოიღო ბარძიმი.

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი მიმართავს ლეგენდას, რომლის მიხედვით, გრაალის მცველებში მოიაზრება მეფე ხუცეს-იოანედ სახელდებული დავით აღმაშენებელი, “მე დიდ ფაირეფიცის” (გრაალის მცველი).

გრაალის ტადარი ცვალებადობის მიღმა დგას, ხოლო გრაალის თასი არ გაიყინება, როგორც “მზის სვეტები”, ირწმუნება პოეტი.

“ოქროს საწმისს ჰგავს საქართველო” და სამშობლოს არსს, მისიას, მხოლოდ მაღალი საწყისების თანხლებით მოიაზრებს პოეტი.

გრაალის სისხლით სავსე თასი ეზმანება წიწამურთან, რადგან ერის სულიერი ბელადის – ილია ჭავჭავაძის მკვლელობა ჯვარცმის გამეორება იყო ჩვენი სამშობლოსთვის.

გრაალის თასის მიწაზე დაპირქვავენად ესახება 1924 წლის აჯანყების დამარცხება, როგორც რწმენის, სულიერების, თავისუფლების ხელყოფის გაუგონარი ფაქტი.

საგულისხმო, მრავალმნიშვნელოვანი ქვეტექსტის მქონე განაცხადია, რომ გრაალის თასის, ანუ “ზეციური რწმენის მადანის” სავანე პოეტის “კოლხური ფსალმუნებია”: “დასაბამიდან – ქვესკნელში, ზესკნელში – დაემებს მრავალზე მრავალი, რაინდთა, მეფეთა ამაღლა. მოვიდა პოეტი და თასი გრაალის, “კოლხურ ფსალმუნებში” გადამალა” (დასაბამიდან).

ასე ხდება პოეტის ფსალმუნები სამების სრულუფლებიანი წევრი, როგორც კაცობრიული საღვთო გონის, “ციურ აზრთა ნადავლის” შემკრები ფენომენი: “მიჰქრიან ელვათა ნაშობი წლები, ისე ვით წამები. არ უჩანს ბოლო, არც საწყისი. ერთია ის, ვითარცა სამება: გრაალი-ფსალმუნი-საწმისი”.

ერთ ლექსში კოლხეთს უკავშირდება საწმისი, გრაალი, ეფუთი: “ვით მამა, მე და სულიწმინდა, ერთია, მაგრამ სამებაა. სამივე კოლხურ გენს ეკუთვნიან: საწმისი-გრაალი.

გრაალი იგივე ეფუთია”... (ეფუთი – გადმოცემით კოლხურ ენაზე არსებული ბიბლიამდელი სიბრძნის კრებული, სადაც მოცემული ყოფილა სამყაროს წარსული, მომავალი და ნაწინასწარმეტყველები ქვეყნის სასრულიც (მიჰქრიან ელვათა ნაშობი წლები).

ეს სამება, ღვთით ხელდასხმული და დაკავშირებული კოლხეთთან, შეუძლებელია ერთმანეთის გარეშე წარმოიდგინო: “შენს ხმაში მძვინვარებს სიმაღლე სამუშის. უფალმა ასე დააწესა: აღარც გრაალია და აღარც საწმისი, უკოლხეთოდ და უკოლხურფსალმუნოდ” (შენს ხმაში).

გრაალთან ასოცირებულია “ვეფხისტყაოსანი”, როგორც საღვთო სიბრძნით გამორჩეული ნაწარმოები: “რამაც უკიდევანო სამყარო გააოცა და... ბევრ, სხვა ათასივით, ვიღებ “ვეფხისტყაოსანს მე, გრაალის თასივით” (რამაც უკიდევანო სამყარო გააოცა).

“კოლხური ფსალმუნები” შემოქმედებითად ეხმიანება ებრაულ ფსალმუნებს: “ბიბლიიდან ვუხმობ დავითს, ვით ბიბლიურ მეფსალმუნეს” (შორეულზე შორეულმა).

ქართველი პოეტის და დავით წინასწარმეტყველის შეხვედრის ასპექტია რწმენა, ღმერთი: “ისე, ვითა დავითის, ჩემს კოლხურ ფსალმუნებში” თვალებს ჩუმად ახელენ – ელვის ქვაზე ნალესი მზე, ფარი და მახვილი” (ისე, ვითა დავითის).

ამ აზრს შთამბეჭდავად გამოხატავს სტრიქონები “ცა, ნაშიერს დედამიწის, ცისარტყელის ხელებს გიწვდის, ძლიერსა და შვიდადლიანს, რადგანაც შენს “ფსალმუნებში” მირონი და ღვთის მადლია”.

იგივე მოსაზრება სხვაგანაც არის გაჟღერებული: “ცის ფურცლებზე ნაწერს ოქრს მურიცხებით, ვინლა მოთვლის მის ზეციურ სიდიადეს, უფლის იყო და მეგრი მით დიდგულობდა. ათასეულ წლებით ადრე, ბიბლიამდე კოლხი ეფუთს კითხულობდა” (ცის ფურცლებზე).

თითქოს ერთგვარია ამ შორეულზე შორეული თანამეინახეების მუსიკალური საკრავიც, უფლის მადლცხებული: “ალბათ, უფლის ნება იყო, თუ შენი მზე არ მზეობდა! ჩანგს და ებანს არ მისტირი, რადგან იღებ “მადლს ზემოდან”, დავით ბრძენის – ფსალტირივით” (ალბათ, უფლების ნება იყო).

ქართველი პოეტი ასე აკონკრეტებს თავის სათქმელს: “ფსალმუნებში” ლოცვები იშლებიან იებად. ერთმანეთში ირევა ლეგენდები, მითები, ზღვები, მთები, მთიები და აეროლითები” (აეროლითები).

“ფსალმუნების” რელიგიურობას ხაზს უსვამს სტრიქონები: “შენ სიყვარულს უფალს ადრი, სურნელი რომ ასდის იის და “კოლხური ფსალმუნები” ხმაა ცისქვეშ მდგარი საყდრის, გალობაა ეკლესიის” (კოლხური ფსალმუნები).

უზენაესის ხმებია მოხელთებული ცით ხელდასხმული პოეტის შემოქმედებაში: “ხელთ გიპყრია სიცოცხლე – ცრემლის ქვაზე ნალექი. სულის – ცაში, მიწაში არის ბინა სხეულის. ვითარც რერიხს, მოგესმის ხმები უზენაესის და “კოლხურ ფსალმუნებში” იწერ მინარხეულით” (ხელთ გიპყრია სიცოცხლე).

უკიდევანოა ამ ტომეულების ჰორიზონტები: “გაცდი ცის მერიდიანებს და განსხეულდი იგავთან. “კოლხურ ფსალმუნებს” განედად მიეც სულითქმა გრიგალთა და ღელვა ოკვანეთა” (გაცდი ცის მერიდიანებს).

“კოლხური ფსალმუნები” “ზესთა წიგნებია, ელვის ძაფით ცად აკინძული” (განთიადამდე), “პოეზიის ოკეანეში მცურავი აისბერგებია” (პოეზიის აისბერგები).

“ათასწლეულებში” გამძლეობა დაენათლა ამ წიგნებს: “ათასწლეულებში გაძლებენ – ქართული სიტყვის ასტონიანი ქვებით ნაგები შენი კოლხური ფსალმუნების ტაძრები” (ტაძრები).

ფსალმუნები “ზღვისკარად მდგარი პირამიდაა” (ზოგი წყენას არ ფარავს და), “მზის და სიცოცხლის დიდი დღესასწაულია” (დარდით გადახურული), “კოლხური ფსალმუნები” “ქართული სულის კოლიზეუმი” (კოლიზეუმი), ეს წიგნები “პოეზიის იმპერიაა” (პოეზიის იმპერია), “ქართული პოეზიის იალბუზი და ეიფელი” (იალბუზი და ეიფელი), ისინი თითქოსდა ნაგებია კიკლოპების (ათასწლეულები მიინავლა).

თითქოს ბოლომდე მაინც არ ენდობა პოეტი მკითხველის გემოვნებას და, როგორც თვითშეცნობილი პოეტური სიტყვის გოლიათი, კიდევ და ისევ ცდილობს განგვაცდევინოს ამ ტიტანური ტომეულების სიდიადე: “ვერაგია და ცბიერი და ჟამი არ დაინდობს შენს “მეს” და “კოლხური ფსალმუნებს” აგებდი ისე, ვით მოსე ტაძარს და სჯულის კიდობანს” (ვერაგია და ცბიერი).

ფსალმუნები უფლისთვის დანთებული სანთლებია: “ჩემი სიცოცხლის მაღალ ნაძვის ხეს, ცვივა ლოცვების მწვანე წიწვები და შენ შორიდან მიესალბუნე. ო, უხილავო, კვლავ მოწიწებით სანთლებად გინთებ “კოლხურ ფსალმუნებს” (ჩემი სიცოცხლის მაღალ ნაძვის ხეს).

“კოლხური ფსალმუნებით” “ნათლისმცემელი” პოეტი ამბობს: “ვერ შველოდა მზის ამოსვლას, ამის გამო კადმოს წუხდა. შენ კი პოეზიის სალ კლდეს – დაჰკარ კვერთხი, როგორც მოსემ და “კოლხური ფსალმუნების” წყარო ოქროდ გადმოქუხდა” (ვერ შველოდა მზის ამოსვლას).

ათასწლეულებისთვის, მარადიულობისთვის გამიზნული ეს წიგნი “ათასწლეულთა სარტყელით” დედამიწას აღიქვამს დიდ ჩანგად, მილიონი ასწლეულის ლარებით, რომელზედაც დაკვრის მაღლი არსთაგანმრიგემ ქართველ პოეტს დაანათლა (დედამიწა).

მრავალგვარ გზამკვლევს გვთავაზობს პოეტი ამ უმშვენიერეს “ზესთა წიგნების” “ზე-სამყაროში” შესასვლელად: “ათასწლეულების მერე, ნალურსმანზე ვიფენ იებს და “კოლხური ფსალმუნების” ოქროს თასში, როგორც არიმათიელი, ისევე ვღვრი ქრისტეს ინიციაციებს” (ქრისტეს ინიციაციებს).

“სულის მზრდელი” გალობის დიდოსტატთან გვიწევს შეხვედრა ამ ტომეულებში: “შენი აზრი ელვაა და მნათთა ოკეანეს ერთვის. შენი სიტყვა არის ღმერთი, გალობაა სულის მზრდელი” (შენი აზრი ელვაა და).

ტრადიციების შემცნობ-დამფასებელია, მაინც უარს ამბობს მათზე: “სხვაა კოლხური ფსალმუნი, სულ სხვა ჰანგი აქვს იადონს. ძნელ გზას ვერ გავიოლებ და სათქმელს ვედარ მივანდობ: სონეტს, ტერცინას, ტრიოლეტს” (სხვაა კოლხური ფსალმუნები).

პოეტი დარწმუნებულია, რომ ზემოხსენებული ტრადიციული ჟანრები ვერ დაიტევენ მის უკიდევანო სათქმელს, ამიტომ ირჩევს “მთიებივით ტროპარს”, “ლოცვისფერ კონდაკს”, გალობის ინტონაციებს, გალობისა, რომელიც “ღვთის ტაძარში აღარ ეტევა”.

ეს ისეთი გალობაა, რომლის შესწავლა იოანე ღვთისმეტყველის აპოკალიფსში მხოლოდ ქრისტესთვის სისხლის გამღებთ, თეთრად შემოსილ წმინდანებს, კრავის გამოსყიდული ხელეწიფებათ.

პოეტმა მოსესავით გათელა უდაბნოს გზები (უდაბნო ურწმუნოთა სავანეა, სააქაოს ცოდვილი ყოფაა, ღვთისმეტყველთა მიხედვით), მოსესავით კლდიდან კვერთხით წმინდა წყარო ააჩქეფა (კლდე, წყალი ღმერთის, კვერთხი მარიამის მეტაფორაა) და დაარწყულა რწმენასდანატრებულნი, მოსესავით რიდე – მანდილით მოიბურა სახე და როგორც მოსეს სჯულის ფიცარი, ისე ებოძა უფლისგან მადლცხებული “იქმენ ნათელი” - თავისი რჩეული სიტყვის წიგნი, “წიგნი – ამირანი”.

ბიბლიურ ნოესავით წარღვნის მაცურებელი, თავის საუკუნეშიც მოელოდა წარღვნას, ცოდვილთა განსჯას და ნოესავით ააგო პოეზიის კიდობანი სიტყვის, აზრის, ჭეშმარიტების, სილამაზის, სულის გადასარჩენად: “ბოლოს მეორე ათასწლეულის, ლექსთა წარღვნაა და წყალდიდობა, არა ჩანს მთები არარატის და არც დარჩელის... და შენი წიგნი მოჰგავს კიდობანს, წარღვნას და მეორედ მოსვლას გადარჩენილს” (წიგნი “იქმენ ნათელი”).

პოეტი ითვალისწინებს, რომ ყოველი ეპოქის ნააზრევს მოელის დიდი განსჯა-განკითხვა ღმერთის სამსჯავროზე. მართალია, მისი კოლხური ფსალმუნები” ორ წარღვნას გადარჩენილია, მაგრამ შვიდი ათასწლეულის მერე მოსალოდნელი რისხვაც ელანდება ღვთისა. სწორედ ამ უშორესი დროისათვის აგებს “კოლხური ფსალმუნების” “მითიურ კიდობანს” ანუ მარადისობის გადასახედს ირჩევს, ხოლო თავისი პოეტური შედეგების გამძლეობა გათვლილი აქვს ყველაზე დიდი კატაკლიზმების, გამოცდების და განსაცდელისთვის, - ანუ უდროო დროისათვის: “ერთს კი არა, ორ წარღვნას ბედად გადარჩენილი, შვიდი ათასწლეულის მერეც ველი ღვთის რისხვას, მერებს და წყალდიდობას და... ვით ნოე, მეც ვაგებ: “კოლხური ფსალმუნების” დიდ მითიურ კიდობანს (ნოეს კიდობანი).

“ზესთსამყაროს იდუმალების ვერშეუცნობი კვლავ ფარავს რიდე”, განაცხადა იდუმალებასთან წილნაყარმა პოეტმა.

ბიბლია, წინასწარმეტყველთა წიგნები იგივეური ხერხით გვაწვდიან სიბრძნეს.

იგივეური მეტყველებით იქცევს ყურადღებას დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნი: “ყურს მივუგდებ იგავს, ქნარზე ამოვხსნი ჩემს ამოცანს (ფს. 49, 5).

“იგავებით გავხსნი პირს, ავამეტყველებ გამოცანებს დასაბამისა” (ფს. 78, 2).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველი ასე იწყებს თავის ხილვათა გაცხადებას: “იყო უფლის სიტყვა ჩემს მიმართ ნათქვამი: 1. ადამის ძევ: მიეცი გამოცანა და შეუთხზე იგავი ისრაელის ხალხს” (ეზეკიელი, 17, 12).

ოსიას წინასწარმეტყველებაში ღმერთი “მეტყველებს” იგავურად: “მე ველაპარაკებოდი წინასწარმეტყველთ და მე გავამრავლე ხილვები, წინასწარმეტყველთა პირით იგავურად ვლაპარაკობდი” (ოსია, 12, 11).

ისო ზირაქის მიერ ნათქვამია: “შენმა სულმა დაფარა დედამიწა და აღავსე იგი იდუმალი იგავებით (“სიბრძნე ზირაქისა, 47, 15) შენი საგალობლებით და ანდაზებით, იგავებით და განმარტებებით განცვიფრდნენ ქვეყნები” (სიბრძნე ზირაქისა, 47, 17) (17, 69).

იგავური აზროვნების მწვერვალია საღვთო სიბრძნით გამორჩეული სოლომონ ბრძენის “იგავნი სოლომონისა”.

ვაჟა ეგრისელს იმდენად აქვს გათავისებული ეს ხერხი, რომ იგავთან განსხეულებულად წარმოჩნდება: “გაცდი ცის მერიდიანებს და განსხეულდი იგავთან”...

თითქოს ბიბლიური წინასწარმეტყველია მისი წინამძღვარი: “ვარსკვლავებით მონაქროლი სიშორე და ის აურა, მთვარით შესამოსია, ვლაპარაკობ იგავურად მეც ისე, ვით ოსია” (ვარსკვლავებით მონაქროლი).

მისი იგავური აზროვნება უფლისგან ხელდასმულია: “... და იგავით ბეჭდებს ხსნი უფლისგან ხელდასმული” (კოლხეთის კოსმიური), წერს პოეტი.

იგავები, ზღაპრები, პარადიგმები და ნართაულებია “კოლხური ფსალმუნების” ავტორის პოეზიის მახასიათებელი: “იგავების მოგვდევს ჯარი, ლოგინს ზღაპრის კარად იგებ – ჩემო... და მტერს რა დაუღვეს – შენი აზრის პარადიგმებს, შენი სიტყვის ნართაულებს” (იგავების მოგვდევს ჯარი).

“მაღალი და მაღლად მხედი” პოეზიის უპირველესი ნიშანია იგავი: “ისე, ვითა კორინთელი, ამბავს ამბობ შენც იგავით. ზეცამ მოგცა ამის ბედი, რომ სულ იყო ცის მჩხიბავი, მაღალი და მაღლად მხედი” (ისე, ვითა კორინთელი).

იგავურად მიგვანიშნებს თავის მისიას – იყოს ღმერთთან მოდავე და მორკინალი: “ქერუბიმების ფრთათა შრიალში სამყაროს ნამავს ცრემლი ღრუბლების, ლოცვა-კურთხევით შენ რომ ამკობდი და მეც იგავით გესაუბრები, შენ ხარ ესავი, მე – იაკობი” (შენ ხარ ესავი, მე – იაკობი).

საიდუმლო სიბრძნის განჭვრეტას ცდილობს იგავ-მითებში (ხილვა: ლაზარეს აღდგინება).

ნიცშე ბრძანებდა: “მრავალი გზით და სახით მიველ მე ჭეშმარიტებასთან: არაერთი კიბით აველ მე მწვერვალს.

“ათასია ბილიკი, რომლითაც არავის უვლია. ათასი ჯანსაღი და ფარული კუნძულები ცხოვრებისა. უწურავია და კვლავ არ აღმოჩენილა ადამიანი და მიწა ადამიანისა” (18, 63).

მრავალი გზით გვაწვდის ვაჟა ეგრისელი სიბრძნეს, რომელთა შორის ძლიერ გაუთავისებია იგავური გზა.

მითების, ლეგენდების ახლებური გააზრებითაც იქცევს ყურადღებას ვაჟა ეგრისელის პოეზია: “დავიწყების დანისლულ მთებიდან, კოლხეთში მითებს და ლეგენდებს, ვითარცა ცხვრის ფარას მოდენი. მედროშევ! – შენ! “ოქროს საწმისის”, რაინდო გრაალის ორდენის” (დავიწყების დანისლულ მთებიდან).

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორის ნაფეხურებს “მწევართ მისდევს ლეგენდა”.

“ლეგენდებში მშობა დალიმ. ზღაპრად მზრდიდა სულკალმახი და სამშობლო მქონდა მუდამ ციხე-კოშკად ცამცუმისი და რაც ღმერთმა მიკარნახა, ოქროა თუ უხალთუნი, არა რაა, ჩემო, სხვისი, სულ ჩემია, სულ ქართული” (ლეგენდებში მშობა დალიმ), ასე დაუკავშირა პოეტმა ლეგენდა პატრიოტულ პრობლემას, თავის ესთეტიკას.

ათასწლეულების მიღმა, ლეგენდებში და მითებში დანთებული ფიქრის სანთლებით ახლებურად ელვარებს პოეტის უდიადესი სათქმელი: “ათასწლეულების მიღმა, მითებში

და ლეგენდებში – ფიქრის თაფლის სანთელს ვანთებ და ვით ზევსი, შემწედ ვუხმობ: კურეტებს და კორიბანტებს” (კურეტებს და კარიბანტებს).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიას ამშვენებს ლაზური, კოლხური, რომაული მითები: “შორეთს მიმავალ შენს გემს – კოლხური და რომაული მითების ანძა შვენის და თეთრი აფრა ლაზის”...

თითქოს დედა-მიწამ გამოიხმო პოეტი შორეული მითიდან: “დედა-მიწა მოხუცი, შვილს გენახა, გითვლიდა და, აჰა, შენც მოხვედი, როგორც დიდი პოეტი, შორეული მითიდან”.

პოეტისათვის ორგანულია ენიგმები და არა სათქმელის გაშიშვლება: “ცაში ვერ ავიტანე დედამიწის სიმძიმე! მიხმობს, მეძახის სატურნი, მის მიღმა კი ციმციმებს რაღაც ენიგმატური” (ცაში ვერ ავიტანე).

ენიგმატურის სავანე არის არა მიწა, არამედ ცა, ვარსკვლავები, ხილულის მიღმა: “ციდან ერთი ვარსკვლავი, სულ რაღაცას მანიშნებს, ოქროს თავის კანტურით – მის თვალთაგან გადმოდის რაღაც ენიგმატური” (ერთი ვარსკვლავი).

პოეტს უხილავს მეთერთმეტე ცა, ღმერთების ცა, “ცანი ცათანი” და ეზოტერულ სიბრძნეს ზიარებია: “მეთერთმეტე ცის დარბაზში, არც თენდება, არც ღამდება, სადღაც ვარსკვლავების იქით, მოვერცხლილი ჩანს რიკული და უფრო შორს ილანდება რაღაც ეზოთერიკული” (ეზოთერიკული).

გიორგი გურჯიევი წერს: “კაცობრიობის ისტორიაში ვხვდებით ორ ერთმანეთის პარალელურ, მაგრამ ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად მიმდინარე, ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად არსებულ ცივილიზაციის გზას: ეზოთერიკულს და ეზოთერიკულს.

ეზოთერიკული ცივილიზაციის პერიოდი მაშინ დგება, როცა პოლიტიკური თუ სხვა პირობები და გარემოებანი ხელსაყრელია, მშვიდია. შემდეგ ეს ცოდნა ფართო გავრცელებას პოულობს. ასე იყო ქრისტიანობის დროს” (19, 172).

თუ ეზოთერიკული ცოდნა საიდუმლოს არ წარმოადგენს და განკუთვნილია ყველასათვის (რელიგიური, მისტიკური მოძღვრებები), ფართო მასებისათვის, ეზოთერიკული მხოლოდ ხელდასხმულთათვის, განდობილთათვის არის გასაგები და მისაწვდომი.

ცის გახსნის შემსწრე, ტრანსცენდენტურის წყურვილით სავსე პოეტი სიხარულით გვამცნობს: “ცამ გაგიღო ბოლომდე სიხარულის კარიბჭე და ბედს რაღას ემდური? შენში ჩუმად ბობოქრობს რაღაც ტრანსცენდენტური” (ცამ გაგიღო ბოლომდე).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში მრავლად არის “ტრანსცენდენტური ლექსის ლიცენციები”.

პოეტისათვის ორგანულია “ზერეალიზმი”, “შეფარვით ნათქვამი სიტყვა” ენიგმური სახეები, სიმბოლო, მეტაფორა, პარაბოლა, იდუმალი, საიდუმლო, მრავალნიშნადობა.

ასეთ ხელწერას ბიბლიასთან, ანტიკურ და ადრექრისტიან მოაზროვნებთან, აპოლოგეტების სიმბოლიზმთან, ეგვიპტის ქურუმებთან მივყავართ, მაგრამ პოეტი არასოდეს იმეორებს სხვათა მიგნებებს, კანონიკურ სახეებს, კლიშეებს. იგი ყოველთვის თავისებურ გააზრებას აძლევს მათ, ფართო თვალსაწიერს ავლენს და ამრავალფეროვნებს ტრადიციებს.

ალეგორიზმისა (ფილონ ალექსანდრიელი) და ქრისტიანული სიმბოლიზმის წარმომადგენლები (კლიმენტი ალექსანდრიელი, ნეტარი ავგუსტინე, გრიგოლ ნოსელი) უპირატესობას ანიჭებდნენ “მრავალსახედ დაბეჭდილ”, “ფარდის მიღმა” განჭვრეტილ ჭეშმარიტებას, “შეფარვით ნათქვამ სიტყვას”, რომელიც გამიზნულია ხელდასხმულთათვის და არა პრიმიტივებისთვის.

“სიმბოლიკური ფორმა ოსტატურად ფარავს ჭეშმარიტებას, რომ ამ დაფარვით საჩინო ჰყოს და იდუმალყოფით გაამჟღავნოს იგი” (გრამატიკოსი დიდიმი).

იდუმალების ჰიმნია იმპერატორ იულიანეს “ღმერთის დედოფალს”; “ბუნებას უყვარს იდუმალყოფა. იგი არ გამოაჩინებს თავის არსებას უწმინდურ ყურთათვის გადაგდებული პირდაპირი სიტყვით. შეუცნობელი და იდუმალი ბუნება იმისთვის შეიქმნა, რომ იგი სიმბოლოთა მეშვეობით გამჟღავნდეს. რაც უფრო პარადოქსული და უცნაურია ენიგმა, მით უფრო გვიდასტურებს იმის აუცილებლობას, რომ ვირწმუნოთ არა ის, რაც სიტყვით არის გაცხადებული, არამედ ის, რაც იდუმალყოფილია”.

ვაჟა ეგრისელთან უხვად არის იდუმალი და საიდუმლო ელფერით მოსილი ხილვები.

ცნობილია, რომ ბიბლიური ტექსტების კომენტარებისას სხვადასხვა მნიშვნელობებს ეძებდნენ (ორიგენე სამს, ავგუსტინე – ოთხს, ტერტულიანე მეტს) ორიგენეს აზრით, ტექსტში საჭირო იყო “უცნაურობანი”, “დაბრკოლებათა ქვები”, რაზედაც ფეხწაკრული მკითხველი მათ ფარულ აზრზე უნდა დაფიქრებულიყო.

გრიგოლ ნოსელი აგრძელებდა და ავითარებდა კლიმენტი ალექსანდრიელისა და ორიგენეს ტრადიციებს.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში გათავისებულია დიდი და რთული ხელოვნებისთვის დამახასიათებელი ეს თავისებურება: “ფრთებით მზის და სინათლის, ვითარცა ღმერთ – მორიგეს, იდუმალების ეტლით “დაბრკოლებათა ქვები” ჩუმად მოაქვს ორიგენს” (იდუმალების ეტლით).

შორეულ წინამორბედებს ასე ეხმიანება ქართველი პოეტი: “იდუმალებით შემოსილს – შევციცინებ მაღალ ტინებს, “დაბრკოლების ქვებით” ნაგებს და საშველად ისევ ვუხმობ”: დიდ დიონისე არეოპაგელს, ღმერთკაც ნეტარ ავგუსტინეს” (იდუმალებით შემოსილს).

“შეფარვით” სიბრძნის ძიებაში პოეტს სამაგალითო წინაპრები ჰყავდა: “ვჭვრეტდი ჭეშმარიტებას და ხელით მეპყრა მზე ფარად. ღვთის და ბედის მადლიერს, მითქვამს სიტყვა შეფარვით, როგორც გრიგოლ ნოსელს და ფილონ ალექსანდრიელს” (ვჭვრეტდი ჭეშმარიტებას).

ვაჟა ეგრისელის იდეალია “შეფარვით” ნათქვამი სიტყვის დიდოსტატი შოთა რუსთაველი (ისე, ვითა რუსთაველს).

პოეტი წვდა სამყაროს, კოსმიურ ჰარმონიას. ჰარმონია კი არ არსებობს რიცხვის გარეშე.

რიცხვებისადმი ინტერესით ყურადღებას იქცევს ანტიკური პითაგორეიზმი, შუა საუკუნეების მისტიკა, სიმბოლიური ხელოვნება. რიცხვების პოეტურ ალეგორიასთან ერთად, არსებობს მისი მეცნიერული ახსნა.

პითაგორელთა მიხედვით, მთელი სამყარო “ჰარმონია და რიცხვია. რიცხვი სამყაროს ყველა საიდუმლოს გასაღებია. პოეზია მხოლოდ იქ არის, სადაც რიცხვთა ჰარმონია სუფევს”. “რიცხვი თავად საგანთა ჭეშმარიტებაა” (20, 93).

იმთავითვე ცხადი ხდება პოეზიისა და მათემატიკის, ფანტაზიისა და სიზუსტის საჭიროება, “ერთგვარი მათემატიკა და ერთგვარი მისტიკა” (პოლ ვალერი).

“მიკრო და მაკრო სამყაროთა სიმეტრიის პრინციპი” ედო საფუძვლად ვერნადსკის იდეებს, რასაც ემხრობოდა ევგენი ვინოკუროვი (“ფიქრები პოეზიაზე”).

ფლობერის აზრით, “რიცხვთა კანონი განაგებს როგორც მეცნიერებას, ასევე პოეზიას, გრძნობებს და აზრებს”...

“ეს საიდუმლო კანონზომიერება ხელოვნებაში მქლავნდება ყოველთვის, როდესაც ჭეშმარიტ ტალანტს ვხვდებით” (ევგენი ვინოკური).

“რიცხვი და ჰარმონია ქმნის არითმეტიკის კატეგორიებს პოეზიაში”...

“ზუსტი გათვლისა და გაანგარიშების გარეშე ნაწარმოები მდარეა, მდორე. ჭეშმარიტი პოეზია გონების ზუსტ ქმედითობას გულისხმობს”, წერდა პოლ ვალერი (22, 74).

ედგარ ალან პო “კომპოზიციის ფილოსოფიაში” “ყორანის” შემქნის საიდუმლოებას ასე გვიმხელდა: “ყორანის” კომპოზიციაში არაფერია შემთხვევითი ან ინტუიციური. ეს თხზულება თავიდან ბოლომდე მათემატიკური სიზუსტით და სიმკაცრით არის განსაზღვრული” (23, 207).

ანდრეი ბელის თქმით, “მეტრი პოეზიის ალგებრაა, რიტმი მისი არითმეტიკა”.

“ბელის მთელი შემოქმედება საბედისწერო დუელია... ფორმისა და მისტიკის. მან მართლაც... ალგებრით შეამოწმა მუსიკა” (24, 632)

სტეფან მალარმე წერდა: “სიტყვიერი სტრუქტურა და მათემატიკური ფორმულები ერთგვაროვანი მოვლენებია, მათემატიკა ყოველივე არსებულის ელემენტია... ლექსი ზოგჯერ აბოზოქრებული იშვიათობა, თუმცა... ყოველივე გაზომილ-გაანგარიშებული იშვიათობაა” (25, 157).

ცნობიერების პრიმატში, გულდასმით ანალიზის უნარში ხედავს პოლ ვალერი მალარმეს სიდიადის წყაროს: “მალარმემ, მეცნიერული კულტურისა და ჩვევების გარეშე შეძლო შეჭრილიყო იმ პრობლემების სიღრმეში, რომლებიც შეიძლება შევადაროთ რიცხვისა და წესრიგის ოსტატთა ცდებს” (22, 25).

ასევე, პოლ ვალერის აზრით, ედგარ პოს შემოქმედებაში შერწყმულია “ერთგვარი მათემატიკა და ერთგვარი მისტიკა” (22, 257).

a. ბლოკი ლაპარაკობდა მოვლენებისადმი “გეომეტრის თანმიმდევრულობით” მიდგომაზე (26, 71).

ხორხე ლუის ბორხესი წერდა: “ჩვენ გვმართებს შიგნით მივმართოთ მზერა და ურთულესი ასტრონომიული გათვლები მოვახდინოთ გულის თვალუწვდენელ სიღრმეებში, რისთვისაც სასიკვდილოდ თავი დადო უფალმა” (27, 48).

გიორგი გურჯიევის აზრით, “მთელი ცხოვრება მათემატიკაა” (19, 204).

სტეფან ცვაიგი აღნიშნავდა დოსტოევსკის შესახებ: “არაფერს არ ანგარიშობს და მაინც უტყუარად ზომავს ყველაფერს... მისი სამყარო ალალი ჭეშმარიტებაცაა და იმავდროულად

იდუმალეზაც, სინამდვილის ნათელმჭვრეტელური შეცნობა, ცოდნაცაა და მაგიაც” (28, 243).

გალაკტიონის შემოქმედებაში გვხვდება ზუსტი მათემატიკური გაანგარიშება, ჰანგთა რიცხვი, ლოდინი და რიცხვი, მშრალი რიცხვი, გადაუხდელთა იმედთა რიცხვი, ციფრი ქარის, ციფრი სვეტი, სტრიქონების ციფრები, პოეტი და გეომეტრი, მოგონებები და პარაბოლები, ფხიზელი მიზანი და ანგარიში, დროის ბარომეტრი, აზრის ციფერბლატი, თეზისები, კლასიფიკაცია, პოეზიის ინტეგრალი (ზუსტი მათემატიკური გაანგარიშება (29, 79-87).

ფუტურისტებმა ერთმანეთის დაუპირისპირეს “პოეტი ფსიქოლოგი” და “პოეტი გეომეტრი”, რაც მეორე უკიდურესობა, მხატვრული სიტყვის ჭეშმარიტი არსის დაკნინების გამოხატულება იყო.

ვაჟა ეგრისელმა შეძლო სამყაროს, კოსმიური ჰარმონიის განცდა და ამ ჰარმონიის მხატვრულ სამყაროში უზუსტესად გაცხადება. მისი ლექსწყობის თავისებურებები ჯერჯერობით სრულიად შეუსწავლელია, მაგრამ ამოსავალი წერტილი მაინც იქცევს ყურადღებას. მის ლექსებში ერთად შემთხვევით არ ფიგურირებენ მათემატიკოსები, ფილოსოფოსები.

“ვადიდებ და ვაღმერთებ, ბერძნულსა და რომაულს, ე.ი. ანტიკურ აზროვნებას პოეტურს, წვდომას მათემატიკურს” (ვადიდებ და ვაღმერთებ) წერს “კოლხური ფსალმუნების” ავტორი.

ჰარმონიას, უფლის უზუსტეს გათვლებს ხედავს პოეტი ყველაფერში, ხოლო ამ ჰარმონიის ხელყოფა კი ვაიადამიანებს უკისრიათ: “ვარსკვლავთა ზოდებით – ცას უფლის ანაგებს, ანგრევენ და თავებს ირცხვენენ, სამყაროს განაგებს მათემატიკური რიცხვები” (ვარსკვლავთა ზოდებით).

ვარსკვლავთა სამყარო უფლის უცდომელ ანგარიშს ადასტურებს: “ვარსკვლავები – მათემატიკური რიცხვებია, ოდესღაც უფლის ხელით დაწერილი” (მწუხრიდან).

უფლის შემწეობით შეაღწია პოეტმა სამყაროს ჰარმონიაში, გახსნა დროის საიდუმლოებები, რაც ადამიანურ შესაძლებლობებზე აღმატებულთა ხვედრია: “უფლის ხელით დაკეტილი, შენ გახსენი ჟამთა კლიტე ისე, როგორც არქიმედემ, პინდარემ და ჰერაკლიტემ. და მე მიკვირს: ამდენ ღელვას, წუხილს, სევდას და იმედებს, კაცის გული როგორ იტევს” (უფლის ხელით დაკეტილი).

ვაჟა ეგრისელი “ზესკნელ-ქვესკნელ-შუასკნელის” საიდუმლოებებში მჭვრეტელი პოეტია, წინაპართა ცაში ასულ სულებს, “ზე-სამყაროს” მეგობრულად შეთამამებული: “... დიდ წინაპართა ცაში ასულ სულებს გავძახი და ზე-სამყაროს თვალეში ვივლებ” (თვლემამორეულ გორის ციხესთან).

ცასთან, ზესკნელთან მიდის არა როგორც მხოლოდ პოეტი, არამედ ასტრონომისა და ასტროლოგის პრეტენზიით: “ვარსკვლავებიანი ცა გახურავს, ვით ტიარა და “კოლხური ფსალმუნები” მიტომაა ასტომობს და გეძახის ზესკნელი, მარტო პოეტს კია არა, ასტროლოგს და ასტრონომს” (ვარსკვლავებიანი ცა გახურავს).

მის ლექსებში გვეცნაურება ასევე “პოეტი-მითოლოგი”.

იგი “ფსიქიატრის გულმოდგინებით” “ფროიდით ნერვებს უსინჯავს ცად მოცახცახე ვარსკვლავებს და ასტეროიდებს”.

დიდი კონსტანტინე გამსახურდია ბრძანებდა: “ნამდვილი მწერლობა იქ იწყება, სადაც სხვათა გავლენა დაძლეულია”...

ამასთან, თავისი სიბრძნის წყაროებზეც მიუთითებდა: “დიახაც ბევრი მისვამს მასკვარეკას, შპრეეს, რაინის, პემზას... წყლები, მაგრამ ყველაზე მეტი მიმირთმევეია მტკვრისა და რიონის”.

იგივე მოთხოვნის ერთგულია კოლხი ქრისტეს მხედარი: “შორით ისმის ძახილი მთვარის – მარმარილოსი, ცის ჭიშკრამდე მისული: შენი პოეზიაა – ფაზისი და ნილოსი, დედა-მტკვარი – არაგვით, მისისიპი – მისურით” (შორით ისმის ძახილი), ანუ აქ ერთად ფიგურირებს ეროვნული და საკაცობრიო წყაროები.

დიდ პოეზიას გამოარჩევს “სიმაღლე, სითამამე, თვითმყოფი და თვითნაზადი” (მარადისად შენში არის).

“მაჭარით დაუდულარით ვავსებ ჭურებს და ლაგვანებს, მსურს ჩემი ღვინო სხვას ჰგავდეს, მაგრამ ვერაფრით ვამგვანებ”, აცხადებს არა წყალგარეული ღვინის, არამედ ზედაშეს პატრონი.

ეს სიბრძნისა და სინათლის ღვინო ყოველ ქვეყანაში დარჩება, როგორც გამორჩეული: “ვითარც სიტყვა ჭემმარიტი, არა ფუჭი და რიოში: ისე თბილისს და ერევანს, რომს და პარიზს და ჩიკაგოს, შენი ღვინო სხვის ღვინოში არასოდეს აერევათ” (ვითარც სიტყვა ჭემმარიტი).

“მსაჯული, მსჯავრის მდებული” (ესაია) პოეტი უპირველესად, ბომონებს, კერპებს” დაუპირისპირდა და ახალი “სიყვარულის იმპერია”, “მაშრიყიდან მალრიბამდე” გახმიანებული “ხმის ძლევამოსილი იმპერია” შექმნა.

თავისი შემოქმედების რელიგიურობას ასე მიგნებულად, ენიგმური სახით გვავრძნობინებს პოეტი: “კვლავ ხმიანობს,... რადგან სულ სხვა ხისგანაა გამოთლილი ჩემი კითარა და ლირა” (ჩემი კითარა და ლირა).

ხე, სიცოცხლის ხე ღმერთის სიმბოლოა და მიმდინარეობს ბიბლიიდან.

მისი წიგნები არის “მზის ბეჭედდასმული” (წარსულის დღეები) “მზიანი ღამის” ცისქვეშეთში შექმნილი, “მზე” და “მზიანი ღამე” ქრისტეს სახელებია (30, 124).

მზის გვირგვინი და მთვარის ყავარჯენი უპყრია ვარსკვლავებამდე ამაღლებულს: “ვარსკვლავების ბილიკებს მიუყვება მგოსანი – ხელში მთვარის ყავარჯენით და მზის გვირგვინოსანი” (ვარსკვლავების ბილიკებს).

ვარსკვლავი, მზე საღვთო, ხოლო მთვარე საღვთისმშობლო სახელებია.

უფლისგან ხელდასმულობა ასეა გამოხატული ლექსში “ახალი წლის სუნთქვა მესმის”: “ახალი წლის სუნთქვა მესმის და ცა სისპეტაკეს ბარდნის. ჩემში სიხარულის ქართ გადმოვიდა უფლის მაღლი და ვარ სულიწმინდის ქნარი” (სულიწმინდის ქნარი).

სიხარული ქრისტეა, რომელმაც “შეჰბერა” თავის მოწაფეებს და უთხრა: “მიიღეთ სულიწმიდა”(იოანე, 21, 23).

სულიწმინდა კი მაღლთა და ნიჭთა გამნაწილებელია.

პოეტური ძლევამოსილების განცდას თანამედროვეთაგან შეუცნობლობის სევდაც ახლავს: “ცაც ხარ და მიწაც, კაციც და ღმერთიც. ერთი კი არა, შენა ხარ ორი. ვერ დაგაშორებთ დრო ერთმანეთთან. ჯერაც უცნობი შენ ხარ პლანეტა, მოარული უსამანო სივრცეებს შორის” (ცაც და მიწაც).

“კოლხი ორფეოსივით გრძნეული” პოეტის სამყაროში “ოქროს და მარგალიტების მეტაფორები” ელავს, მისი უჭკნობი სიტყვა “ბილინგვაა არმაზის, მდუმარებით მოსილი – ღმერთქალ სერაფიტივით” (უჭკნობი და ლამაზი).

“მზის და მთვარის თვალებით” “მეუფებს დღეს და ღამეს” (ლეგენდებში).

“სხვა სიბრძნით” არის გამორჩეული პოეტის “სულის ფრთები და გულის თვალები”.

ვაჟა ეგრისელმა იცის, ადრე თუ გვიან ყველას მოაკითხავს უზენაესი მსაჯული, რათა გაირკვეს, “ვინ უსინჯავდა პოეზიის აპოლონს მაჯას” (გვიან თუ ადრე).

ღმერთთან მოდავე, იაკობივით ღმერთთან მეზრძოლი პოეტი არც პოეზიის მეფესთან შერკინებას უფრთხის, რადგან სჯერა საკუთარი ძალების: “გადის ათასწლეული... და სთხოვ ცეცხლის ღვთაებას, დიდ ზევსის ძე ჰეფესტოს, ვითარცა კოლხ სარკინოზს, რომ ერთხელ შეგარკინოს პოეზიის მეფესთან” (გადის ათასწლეული).

მართალია, ჩვენი თანამედროვე წინამორბედი გიგანტების მხრებზე დგას, მაგრამ არავის იმეორებს, ის იწყებს იქ, სადაც სხვები ამთავრებენ: “შენ იქიდან იწყები, სადაც გალა თავდება” (შენ იქიდან იწყები).

“პოეზიის იმპერიის” შემქმნელი, ტრადიციების ფასის შემცნობი პოეტი ხაზს უსვამს საკუთარ თავისთავადობას: “არწივივით ქართულ ფრთებით ცისკენ ფრენის არ ანელე და უკეთეს მერმისს ელი. არც გალა, არც გრანელი, შენ ხარ ვაჟა ეგრისელი” (არწივივით ქართული ფრთებით).

“ზე-შემოქმედება ომია დიდგორის – საკუთარ თავთან მოგებული” (მთები), ამბობს პოეტი და ყოველი ლექსის წერისას ემზადება “სადიდგოროდ”.

მრავალგზის ჩნდება მის შემოქმედებაში სვეტიცხოვლის და არსაკიძის სახე, არსაკიძის მოჭრილი მკლავი, “ღამის მსახური”, სულს რომ სთხოვს პოეტს, რითაც მინიშნებულია მსხვერპლის, გულის სისხლის გაღების აუცილებლობაზე, რის გარეშეც არ არსებობს დიდი შემოქმედება.

ვაჟა ეგრისელი იწყებს არა თავისი თანამედროვეობიდან, არამედ პრეისტორიის უღრანებიდან, ისტორიის ჯუნგლებიდან, ტრამალებიდან და “ფიქრის ოქროს ძაფებს პოეტი ჩუმად ართავს ათასწლეულთა გორგალს” (ესმის ცასა და ვარსკვლავებს), “ასი ათასწლეულია” მისი გადასახედი (კოლხი ორფეოსივით).

ამკარაა, რომ “კოლხური ფსალმუნების” ავტორისთვის დიდი იმპულსია შოთა რუსთაველის შემოქმედება.

ვაჟა ეგრისელი გვეცხადება, როგორც “რუსთველივით ზემხედველი”, “ცის მჩხიბავი, მაღალი და მაღლად მხედი”.

ჩვენი თანამედროვე პოეტის სურვილი გაცხადებულია სტრიქონებში: “ვეფხვის ზოლებზე დავეწერო, რაც შოთას დარჩა უთქმელი”, “შენი ლექსების ფარზე აზიდე სიამაყე და სიბრძნე რუსთველის”, “ჩემს წიგნებში გაწოლილი სტრიქონები კი არა და შოთას ვეფხვის ზოლებია” (ავთანდილის ისრით ნატყორცნ).

“პოეტს მრავალგზის აქცენტირებული აქვს “ვეფხვის ტყავში გახვეული შოთას სიბრძნე”, “ვეფხვის თვალეზში იელვებს ფიქრი რუსთველის”, ამბობს სხვაგან.

“მეცხრე ციდან ჩამოფრენილი” პოეტის იდეალია არა “ხარო და მიწური”, არამედ ვარსკვლავებიანი ზეცით შემოსვა ვეფხისტყავის დარად: “მეცხრე ციდან ჩამოფრენილს, დღის და ღამის ფრთიან მგოსანს, გაკრთობს ხარო და მიწური. ვეფხისტყავად ზეცა გმოსავს, ვარსკვლავებით დაწინწკლული” (მეცხრე ციდან ჩამოფრენილს).

ვეფხვი სიცოცხლის, სიყვარულის, კოლხური ფსალმუნების, უფლის მადლის და მირონის ჭრილში მოიხსენება და უპირისპირდება სოფლიურ მეუფეებას, ბაბილონის ალამს: “სიცოცხლე და სიყვარული და “კოლხური ფსალმუნები”, უფლის მადლით და მირონით – ვეფხვის დარად დაწინწკლული, წუხს სოფლიურ მეუფეებას, ვით ალამი ბაბილონის”.

სიცოცხლე, სიყვარული საღვთო სახელებია, “კოლხური ფსალმუნები” უფლის მადლის მატარებელი წიგნებია. როგორ გავიგოთ ამ ჭრილში ვეფხვის ხსენება?

“ვეფხვი ორმაგ სიმბოლოდ მიიჩნევა.

“ვეფხვის ტყავი სიმბოლოა სამეფო ინიციაციისა, ვინაიდან დაკავშირებულია შობასთან და ხელახლა შობასთან.

“გადაჭდობილი ვეფხის ტყავი ნიშნავს შობას, საერთოდ ფორმირებას. ძველ ეგვიპტეში არსებობდა ინიციაციური რიტუალი ტყავში გასვლისა, რომელსაც გადიოდნენ ფარაონები და ქურუმნი გასაჭაბუკებლად, სულიერი სიბრძნის მისაღწევად” (19, 118).

“შაჰ-ნამეს მითიური მეფე ქეიმურსი და მისი ქვეშევრდომნი... გაძლიერდნენ და დაბრძენდნენ მას შემდეგ, რაც ქეიმურსმა ვეფხვის ტყავები შეჰმოსა მათ” (19, 190).

“ვეფხისტყავსობა” სიმბოლოა თურანზე, ბნელეთზე გამარჯვებისა.

“ტარიელს მოსავს ვეფხვის ტყავი – ვარსკვლავეთი, ანუ სამყარო, როგორც სიბრძნის, როგორც მისი უზენაესი გონების განსახიერება” (19, 199).

“ზასილი დიდის “ფიზიოლოგოსში” ვეფხვი სიმბოლოა ქრისტესი, ხოლო მისი ტყავი მშვენივრებით ედრება იოსების სამოსს. ამდენად, ვეფხვის ტყავით მოსილის გაგება ფუნქციურად ემთხვევა ჰაგიოგრაფიული “ქრისტესშემოსილის გაგებას”” (13, 200).

ზემოხსენებულ ლექსში ვეფხვი უპირისპირდება ბაბილონის ალამს, რომლის დევიზია ამსოფლურობა, რაც დაგმობილია აპოკალიფსში.

სხვა ლექსში პოეტი “ქეიმურსივით ვეფხვის ტყავით მოსავს კოლხეთს, რომ ღვთის სიბრძნეს აზიაროს” (დრომ გაავლო ყველას მუსრი).

ასეთი სიმბოლოურ-იგავური ხერხით გაეპაექრა ვაჟა ეგრისელი თავის დიდ წინაპარს.

კიდევ რა ასპექტში ართმევს იგი ხელს წინამორბედ გენიას, ეს მომავალმა კვლევამ უნდა ცხადყოს.

ღმერთი საღვთო ნისლში სუფევს და მხოლოდ რჩეულთ, წმინდანთ ეცხადება. ბიბლიაში ასეთები იყვნენ მოსე, გედეონი, აბრაამი.

ფსევდო-დიონისე არეოპაგელი ირწმუნება: “ღვთაებრივი ხილვა მხოლოდ მათ ოდენ გამოუჩნდების დაუფარველად და ჭეშმარიტებით, რომელნი წმიდათაცა და არა წმიდათა ყოველთა თანა წარხდებიან და ყოველსავე ყოველთა წმიდათა მწყყურვალობად აღსლვასა

ზედა-აღბდებიან და ყოველთავე საღმრთოთა ნათელსა ხმებსა და სიტყუებსა ზეცისასა ქუე დაუტევებენ და ნისლსა მას შევლენ, სადა-იგი ნამდვილვე არს” (31, 224, 10).

წმიდა სვიმეონ ღვთისმეტყველი, წმიდა ნეტარი ავგუსტინე ეზიარნენ უფლის დამაბრმავებელ სინათლესთან შეხვედრის სიხარულს, რაც ახლებური ცხოვრების, ჭეშმარიტი არსებობის იმპულსი გახდა.

ნეტარი ავგუსტინეს აზრით, “ღმერთი თავად არს ჭეშმარიტება” და მისი ხილვისთვის საჭიროა” გაუბედავი და ანაზდეული გაცისკროვნება გონებისა” (7, 240).

გამოცხადების “უშრეტი ნათელი” “სულის თვალთ” იხილვება და დამაბრმავებელია: “ჩემს სულში ჩავღრმავდი მე და სულის თვალთა ჩემითა ვიხილე... უშრეტი ნათელი, რომელიც ამ ჩემს სულიერ თვალს – გონებას ჩემსას დასდგომოდა თავს და არა ის ჩვეულებრივი ნათელი, ყოველი ხარციელი თვალი რომ ხედავს, გარნა ძალოვანი უფრო, გაცილებით მოგიზგიზე და მოელვარე, გარემემო ყოველივე რომ აღუვსია თვისით... თვალი ჩემი დააბრმავა უეცარმა ნათელმა შენმა” (ნეტარი ავგუსტინე) (7, 245).

წმიდა ეფრემ ასური გვიცნობიერებს: “თუ განწმენდილი ხარ ვნებათაგან, მაშინ შენშია ცა და ამ ცაში ხედავ ანგელოზებს, ნათლით შემოსილებს და მათთან ერთად მეუფეს მათსა” (32, 230).

“კეთილი სული მზეზე უმეტეს ბრწყინავს და ყოველჟამს უფლის გამოცხადებით ხარობს” (32, 23).

“ვისაც სურს ხილვა უფლისა, განწმინდოს გული, მარადის მისი ხსენებით და განათებული გონებით ყოველჟამს იხილავს ღმერთს” (32, 231).

“ზეციური იერუსალიმი და სასუფეველი ღმრთისა... ჩვენშია დაფარული” (ლუკა, 17, 24).

“ეს ადგილი არის ღრუბელი უფლის დიდებისა, რომელშიც შევლენ მხოლოდ წმინდანი გულითა, რათა იხილონ სახე თავიანთი მეუფისა და განათლდნენ უფლისმიერი ნათელით (32, 231).

“ბნელში მსხდომნო, აღემართენით, გადაიგდეთ ამსოფლიურ ვნებათა უღელი, რათა მიირქვათ ნათელი, მამისგან გამომავალი” (32, 233).

“თუკი ყოველთვის საღმრთო აზრებით იქნები დაკავებული, მაშინ ჭეშმარიტად იხილავ შენს სულში ქრისტეს ნათელს, დაუღამებელს” (32, 240).

“სიმდაბლის, ცხოველი სარწმუნეობის მეშვეობით სულიერი თვალი ღმერთს ხედავს” (32, 435).

წმიდა მამა უფლის გამოცხადების სიხარულს გვიზიარებს: “ვჭკრეტ ღვთაებრივი ნათლის მშვენიერებას და ვხარობ მისით” (32, 236).

წმიდა სვიმონ ახალი ღვთისმეტყველი აცხადებს: “... ზნეკეთილთ უხილავთ ნათელი ხორციელი თვალებით, კეთილსურნელება შეუყნოსავთ, ხმები სმენიათ – საკუთარი ყურებით” (33, 357).

წმიდა ეპისკოპოს ეგნატეს გამოცდილებით, ჯვარცმის გამთავისებელი, შემეცნებელი ამაღლებული სიბრძნისა, გონებით და გულით ზეცად აღიტყორცნება და ჭკრეტს სულის საიდუმლოებებს უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი” (33, 441).

“ვისაც სიმდაბლე არ გააჩნია, ვერასოდეს მოიპოვებს სულიერ ხედვას. ცხოველი სარწმუნეობის მეშვეობით სულიერი თვალი ღმერთს ხედავს” (33, 435).

“გულით ხედავს მგოსანი ხილულსა და უხილავს” (გულით ხედავს მგოსანი), ამბობს ვაჟა ეგრისელი.

მისი ლექსის ლირიკული გმირი თეთრით მოსილია (თეთრი სიწმინდის ნიშანია) და მოსესავით Y ნისლში შედის ღმერთის სახილველად: “ელვის ოქრომკედით ნაქარგს, ისევ

იცვამ თეთრ სამოსელს, წვერ-ულვაში გმვენის თეთრი. ნისლში მიხვალ, როგორც მოსე, ხილვად შენი მამალმერთის” (ელვის ოქრომკედით ნაქარგს).

პოეტი ირწმუნება: “ნამდვილს კი არადა, ფარულს სხივს იხილავ სულის თვალით” (ერთი ფასი აქვს).

ამ ბედნიერებას კი მხოლოდ ისინი ეზიარებიან, ვინც ცის ყანას თესავდა და ასეთები ნათელმხილველებად და ნათელმსმენებად წარმოჩნდებიან: “ვარსკვლავთა ოქროს ნისკარტით, კენკავენ დღეთა ციცრები, რაც ცის მინდორზე დათესეს. მე-იგი გელაციცება – ნათელმხილველს და ნათელმსმენს” (ვარიანტი).

უფლის ტაბლას ნაზიარებს, სულით ნათელდებულს, ანგელოზნი უვალობენ, “მზის თვალი” (ღმერთი) უმზერს: “სიხარულის განწყობილი, სასოების გიდგას ტაბლა, ანგელოზნი მღერიან და “მზის თვალი” გიმზერს ალბათ, ცა და მიწა ნათლისღების ფერია” (სიხარულის განწყობილი).

მხეცთან, ბოროტებასთან მეომარი ჭვრეტს სიონის მთაზე კრავს (ქრისტეს) და ცხვრის ფარას (წმინდა ხალხს): “მიღმა ათასწლეულთა ნათელს მხეცი მიფარავს, რადგან მასთან ვიომე და ვჭვრეტ: “მთაზე სიონის მდგარ კრავსა და ცხვრის ფარას” (ხილვა სიონის მთა).

როგორც ბიბლიაში, ღმერთის მოვლინება ხდება ცეცხლითა და ნათლის სვეტის სახით: “... მეცხადება იგი ხშირად, ცეცხლითა და ნათლის სვეტით”.

ბიბლიის წმინდა ადამიანებივით, პოეტი ღირსი გამხდარა ეხილა “მზეთამზე”: “ვამბობ მათ გასაგონად (თუნდ მექიშპონ, მედაონ) ათონსა და ზედაზენს მეც მიხილავს მზეთამზე, ვით ისაკს და გედეონს” (ვამბობ მით გასაგონად).

“სულიწმინდით, წყლით და ცეცხლით” მონათლულს, “მზერას აღარ ამორებს ციდან თვალი ნათელი” (მაშრიყიდან მალრიბით).

გამოცხადების სიხარული მრავალგზის განუცდია პოეტს: “უფლის გამოცხადება: თოლიად და მერცხლადაც, ასწლეულებს მიაპობს, ის შენ გამოგეცხადა, ვით ისაკს და იაკობს” (უფლის გამოცხადება).

“ცის მჩხიბავი”, “მალალი და მალლად მხედი” პოეტი სხვაგან სიმბოლური სახეებით გვამცნობს უზენაესის გამოცხადებას: “ვარსკვლავების ასოებით ცის რვეულში უნდა ვწერო, ჩემი არაგვო და მტკვარი და ვიხილო “მაყვლის ჩერო” “საუნჯე” და “წმინდა წყარო” (ვარსკვლავების ასოებით).

“მაყვლის ჩერო” მარიამის, “საუნჯე” და “წმინდა წყარო” ქრისტეს სახელებია (34, 21).

ნათელმსმენი და ნათელმხილველია, უზენაესისგან განდობილი და ხელდასხმულია ვაჟა ეგრისელი.

გიორგი გურჯიევის აზრით, მხოლოდ შრომის, მოქმედების შედეგია “განდობა”, “ხელდასხმა”, ზიარება, ნათელხილვის მინიჭება, რაც არსებითად, “თვითზიარებაა”. თქვენ იმუშავებთ, იმოქმედებთ და თქვენი გაგება, წვდომის უნარი და დონე ტრანსფორმირდება. ცოტა ხანში თქვენ უფრო “განდობილი”, “ხელდასხმული” იქნებით. შეუძლებელია კაცს მისცე რამე, რაც მის მიერ უშუალოდ შესრულებული სამუშაოს გარეშე ადამიანის განუყოფელი საკუთრება გახდებოდა. ასეთი “ხელდასხმა”, ჭეშმარიტებასთან ამგვარი ზიარება არ არსებობს. არსებობს მხოლოდ “თვითზიარება”. შესაძლებელია მითითების, რჩევის მიცემა, მართვა, გაძლოლა, მაგრამ არა უშუალოდ ზიარება, ნათელხილვის მინიჭება” (19, 63).

“თვითზიარების” უნარით ვაჟა ეგრისელი სხვათაგან არსმენილს ისმენს, მას ესმის ორფეოსის ხმა, ზარი არეოპაგელის და “პასუხი ექსუთა წმინდა გრიგოლ ნოსელის...”

“ოთხი თვალით და ოთხი ყურით” გამორჩეულს (მითაჟამი), ესმის პელიოსის ეტლის ხმაური, რამზესის ეტლის გრიალი, ანგელოზების გალობა, მარადისობის არია,

მნათობების ღვთიური ჰიმნი, მზის გულის ფეთქვა, დედამიწის ბრუნვა, ღამის ოქტავა, ოქროს არფების წკრიალი, სადღაც, პლანეტების იქიდან გამოღწეული ხმა.

გამოცხადების თეთრით მოსილი წმინდანების გალობის ინტონაციების გამთავისებელს, ესმის ვარსკვლავთა ქნარების ხმა, მექნარეთა ჰანგები: “ორი ათასი, ვით წამი, გაქრა და... მთაზე სიონის, ისევ ისე დგება კრავი, მისდგომია მზე კარებთან. ვარსკვლავები ქნარს უკრავენ, ვისმენ ჰანგებს მექნარეთა” (გამოცხადება).

ბიბლიიდან ესმის “ესაიას მოთქმა და გოდება იერემიას” (ალბათ იტყვიან ოდესმე).

სმენას წვდება ხან “ლურჯი ფრინველის” ხმა, ხან შავი ყორნის ჩხავილი (ლეგენდიდან მოსული).

უფლის ხმად ევლინება ელვა: “ჩვენ ვერ ვიგებთ, მაგრამ ელვად, უფლის ხმები მუდამ ისმის – ცად ცნობადის ხედ ასული” (ხედავს სული).

რერიხივით უზენაესის ხმები ესმის და “კოლხურ ფსალმუნებში” უკვდავყოფს (ხელთ გიპყრია სიცოცხლე).

თვით პოეტის ორფევსის დარი ხმები ლერწმის ღეროებივით აშრიალებს ვარსკვლავებს, სულს უდგამს უსულო სამყაროს: “შენი ხმა, ვით ორფევსის აშრიალებს ვარსკვლავებს, ვითარც ლერწმის ღეროებს და სულს უდგამს უსულო პლანეტებს და სფეროებს” (შენი ხმა).

პოეზიის გამო ჯვარცმისთვის მზადყოფ პოეტს იონას ბედს უწინასწარმეტყველებენ სიძულვილის ძაღლები: “შავეთიდან მოფრენილი, დაგჩხავიან ეს ყორნები... სიძულვილის ძაღლი ისევ ღავლავებს: ვით იონა, ვეშაპს მუცლად ეყოლები, “სამ დღესა და სამ ღამეს” (შავეთიდან მოფრენილი).

ნეტარმა ავგუსტინემ გვამცნო, როგორ გაიგონა “თავადის” (ქრისტეს) ხმა, როგორ იხილა სულის თვალთ “უშრეტი ნათელი” (7, 26-27).

ვაჟა ეგრისელს “გონში სიჩუმის” ანგელოზის და “თავადის” ხმა მოუსმენია: “ერთხელ პარას ჭალაში, ვჭკრეტდი სანაპიროებს – მსუბუქ ნისლით შემოსილს. უცებ გონში სიჩუმის თითქოს მეხი გავარდა: მესმა ხმა ანგელოზის, მასთან ერთად თავადის” (ერთხელ პარას ჭალაში).

“უფლის ხმა რაღაა?” - კითხულობს წმიდა ბასილ დიდი და ასე პასუხობს: “... ძილში ხომ შერხვეს გარემო ვიმახსოვრებთ ზოგიერთ სიტყვას და ხმას, რომელნიც სმენით კი არ მივიღეთ, არამედ გულში აღგვებუქდა. მსგავსად ამისა, უნდა მოვიაზროთ ის ხმაც, რომელიც წინასწარმეტყველებს ღმერთისგან ესმით” (9, 83).

“ხმა უფლისა უძღურს და დარღვეულ სულში როდია, არამედ მასში, ვინც თავდადებით და მტკიცედ იღწვის სიკეთის ქმნისათვის” (9, 85).

ვაჟა ეგრისელის ლექსებიდან მოისმის “უკვდავების წყაროს ხმა”, “სიცოცხლის ხის შრიალი” (უკვდავების წყარო, სიცოცხლის ხე უფლის სიმბოლოებია).

პოეტი ნათელმხილველივით ხედავს სერაფიტას, აკრობს ნერონის შემოხედვა, “გუმინდელივით” ახსოვს “კაცობრიობის ბავშვობა”.

თანაბრად იმზირება ზესკნელ-ქვესკნელის საიდუმლოებებში, ხედავს სულს, სულს ვარსკვლავთა ცხრაკლიტულში გამოკეტულს: “ზესკნელსა და ქვესკნელს ატანს ჩემი ხული, სარვა გატა. თუმც ჯერ არ აქვს ცაში ბინა. ვჭკრეტ სიკვდილზე ამალღებულს, განშორების ფრთებით მფრინავს...”

საოცარია მისი ხილვის არეალი: “ვით დღე ღამიდან, სიკვდილიდან – სიცოცხლე მოდის სხვა სილურჯეთი და მე, როგორც პოეტი (სისხლის ყველა უკრედით) მკვდრადქმნილ ყოფნას ყოველთვის არყოფნიდან ვუჭკრეტდი” (ბჰაგავად - გიტა).

“სადღაც, ტრანცენდენტურში იდუმალად მჭკრეტელი”, ისმენდა “ციურ გალობას”. პოეტის მარადიული სული წარღვნამდელი, ნოემდელი, პირველყოფილი

ქაოსისა და ზღვის მჭვრეტელი სულია: “გრიგალი ქვეყნის დასასრულისკენ მიაქანებდა მთვარის კიდობანს და ვარსკვლავები შიშისგან თრთოდნენ. არ ჩანდა ნოე... და ქაოსიდან მე როცა მოველ, “მთელი სამყარო ზღვა იყო ოდენ” (გრიგალი).

უშორესის, უხილავის ხილვისა და მოახლოების უნარი მხოლოდ სულიერი თვალით მომადლებულთა ხვედრია: “მარადისობის ჯვარზე გაკრული, მიღმური სული მეტაფიზიკის, გასახარად და შენდა იმედად – ისე ახლოა, როგორც ქიზიყი, როგორც მარიხი და ანდრომედა”.

სამყარო პოეტის სულია, მსოფლიო სული, კოლხური ხული, “კოლხური მაჰატა” (კოლხური მაჰატა).

მარადისობას ელტვის პოეტის მარადიული სული: “მარადისობის ლურჯ ზღვაზე შენი სული, ვით თოლია, იფრენს, ვერ დადღის არავი...” (მარადისობის ლურჯ ზღვაზე).

სულიერ ზეცაში, გრაალის ცაში მჭვრეტელი პოეტი-სამებას ხედავდა: “მთვარე ჩადის... და გრაალის ცაში იხედები ბინდად. და შენ ხედავ დავითივით – მამას, ძეს და სულიწმინდას” (მთვარე ჩადის).

ორგვარი ნათელის შემცნობი, “ნათელში ბნელს დაეძებს, სინათლეზე უზემოებს” (შორს).

მოსესავით მაღალ მთაზე ასვლა და ცეცხლწაკიდებული მაცვლის ხილვა მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია: “თუ შენი მზე გაიფურჩქნა, ისე ახვალ მაღალ მთაზე, ცეცხლს იხილავ მოგიზგიზებს მაცვლის ბუჩქთან” (ვითარც წინაპართა სული).

პოეტის სული უსასრულობისკენ, მეთერთმეტე ცისკენ მიიწევს, “სადაც მხოლოდ სინათლე და ღმერთია” (სხვა არა).

ყოვლისშემძლის მოწოდება ესმის, როგორც ელიაზარს: “... და შენ ყოვლისგამრიგე გხმობს, ვით ელიაზარი” (როდესაც ცის ტაძარი).

“ნათლის წყარო, “სინათლის ნაკადული” ასხივოსნებს პოეტს და “ცათა საყვირის” (ღმერთის სახელია) ხმა ესმის: “ნაკადული სინათლის, ვით მდინარე მოდიდდა. ან რაა გასაკვირი, რომ გესმოდა ოდიდან, ხმები ცათა საყვირის” (ნაკადული სინათლის).

გამოცხადების მექნარეთა გალობის, მამის, ძისა და სულიწმინდის ხმათა გაგონების უნარი მომადლებია პოეტს: “ეშმას მცნებით აღჭურვილი, ბერავს უძღურების ქარი. ცას სინათლის უვლის ბინდი. მაინც ხმები ისმის ქნარის, მამის, ძის და სულიწმინდის” (ეშმას მცნებით აღჭურვილი).

მოსესავით წმინდა მთიდან მოესმის ღმერთის ხმა: “დღენიადაგ მასზე მლოცველს, მაცხოვარი მუდამ თავის ახლო მთვლიდა. აი, ახლაც უფაროდ და უხმლოდ, მუხლმოყრილი უფალს ვუხმობ და მპასუხობს იგი თავის წმინდა მთიდან” (დღენიადაგ მასზე მლოცველს).

წმინდა ნიკიტა სტიფატე წერს სვიმეონ ღვთისმეტყველის შესახებ: “წმიდა სვიმეონ ღვთისმეტყველი ღირს-იქმნა ღვთაებრივი გამოცხადებისა, ღვთაებრივი ნათლით განიმსჭვალა და აღივსო... (14, 408). “იგი ღირს-ქმნა უდიდესი გამოცხადებისა, ენით უთქმელი ჭვრეტისა, საიდუმლო საუბრისა, ღვთაებრივ ხმათა მოსმენისა, რაც სასწაულებრივი სახით გარდამოხდა მასზედ (14, 410) ... მოციქულებრივი მაღლი მიიღო, სულიწმინდის ღვთაებრივი ცეცხლით აღინთო. საღმრთო სახელდებათა სიუხვით და განსჯის უნარით გადაამეტა ყველა მჭერმეტყველსა და სიბრძნის მწვერვალებს შესწვდა... საღმრთო სჯულისა და დოგმატების ზედმიწევნით მცოდნე ღვთისმეტყველი. ღრმა რწმენით გარდამოვიდა კიდევ მასზე სული სიბრძნისა. მთელი სიცოცხლის განმავლობაში ჰგებდა მასთან ხელთუქმნელი ნათელი.

“... მას ჭეშმარიტად ასულდგმულებდა საღმრთო ნათელი, ლამპარავით უნათებდა გონებას და სავსებით ნათლად გამოთქვამდა და წერდა იმას, რასაც ნათელმხილველის მზერა ხედავდა” (14, 411).

“... იგი უგალობდა ღვთაებრივს, ბუნებას ზეშთაბუნებრივს” (14, 413).

წმინდა ბასილ დიდი წერს: “... ღმრთებრივ სმენას ხმა არ სჭირდება შესაგრძნობად, რადგან გულის მოძრაობითაც შეუძლია შეცნობა იმისა, რასაც ვითხოვთ... ღმერთს შეუძლია მართლის სისხლსაც მოუსმინოს, თუმცა მას არც ენა აქვს და არც ხმა... უდიდესი ხმა წინაშე უფლისა მართალ საქმეთა გაცხადებაა” (9, 200).

“როცა ჩვენ ღვთის ხმაზე, სიტყვაზე და ბრძანებაზე ვსაუბრობთ, სამეტყველო ორგანოებით გამოცემულ ბგერებს კი არ ვგულისმობთ, არამედ იმათთვის, ვინც სწავლობს, უფრო მეტად ნათელსაყოფად, ბრძანების სახით გვსურს ნების წამისყოფა გამოვსახოთ” (9, 226).

ხშირად ერთდროულად ვლინდება ნათელსმენისა და ნათელხილვის ფენომენები. პოეტს ხელეწიფება ათასწლეულთა საშოდან ისმინოს და იხილოს ერთი შეხედვით გაუგონარი და დაუჯერებელი: “ისე ახლოს მოისმის ზარის რეკვა ჰეკატეს, თითქოს ათასწლეულთა გზები არ გაელიოს. ნათლად ვხედავ მედეას, აფსირტეს და აიეტს, ფაზისთან ვით ელიან – მზის ღვთაება ჰელიოსს” (ხილვა-მედეა, აფსირტი, აიეტი).

ლექსში “ხილვა: მაცხოვარი” პოეტი ჭვრეტს მეფე ჰეროდეს გალილეას, იუდეის ბეთლემს, ბეთანიისკენ სამი დღის მკვდარი ლაზარეს აღსადგენად მიმავალ მაცხოვარს, ნაზარეთში ესმის ანგელოზების გალობა: “მეფე ჰეროდეს შიშისგან გალილეი ზანზარებს, იუდეის ბეთლემში გაშლილია ცხოვარი. უფლის ანგელოზები უგალობენ ნაზარეთს – და ვჭვრეტ: ბეთანიისკენ ვით მიდის მაცხოვარი, რომ მკვდრეთით აღადგინოს ხუთი დღის მკვდარი ლაზარე”.

ორი ათასწლეულის მერე ეზმანება ანგელოზების მეჯლისი, იოანე ნათლისმცემლის მიერ ქრისტეს მონათვლა იორდანეში: “მეჯლისი აქვთ ანგელოზებს... და მზე თავზე დანათის მიწას, ცრემლით გაღეშოილს. ორი ათასწლეულის მერეც ვხედავ თვალნათლივ: იოანე ვით ნათლავს ქრისტეს იორდანეში” (ხილვა: ნათლობა იორდანეში).

ერთ ლექსში იოანე-ზოსიმეს “ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაი”-ს პერსონაჟებს ჭვრეტს ჩვენი თანამედროვე პოეტი: “... და ვით ბერი ზოსიმე ვჭვრეტ: ახალ ნინოს და დედოფალ ჰელენეს, ვითარცა მარიამს და მართას” (ვიღებ მითებს და ლეგენდებს).

“ხილვა: საული” დამასკოს გზაზე ურწმუნო საულს შეგვახვედრებს, რომელიც ქრისტეს სასწაულით მორწმუნე, მაცხოვარზე მლოცველ და მსახურ ღვთის მონად გარდაისახა: “დამასკოს ძველ გზაზე მავალს, ბრმა – ურწმუნოს ვხედავ საულს, მერე პავლედ გარდასახულს: მაცხოვარზე გულით მლოცველს, უფლის მონას და მის მსახურს”.

ასევე უხილავს პოეტის სულის თვალს მაცხოვრის ჯვარისმტვირთველი სვიმონ კვირინელი (ხილვა: სვიმონ კვირინელი).

“ხილვა: მარიამ ღვთისმშობელი” ანას და იოაკიმეს მიერ მარიამის ტაძრად მიყვანებას ეხება.

პოეტის ხილვები ქრისტეს მოციქულების ირგვლივ ტრიალებს: ესენი არიან მარკოზი და მათე (ხილვა: მარკოზი და მათე).

სულის თვალი ქალდეაში ებეკიელ წინასწარმეტყველს ჭვრეტს: “უფლის სულით ამალღებულთ – დავითის და მოსეს ძეთა (მათ სანთლებად მზე იკმის) ქალდეაში, დევნილ ძმებთან, ვხედავ მტირალ ებეკიელს” (ხილვა: ებეკიელი ქალდეაში).

ცის გახსნის სიხარული, ებეკიელივით ციურ ხილვებს ზიარებული სულის აღმაფრენაა ლექსში “წიგნი - “ნათელხილვა”: “ჩაიარეს დაისებმა, მათობელა იერით. სიხარულის ცა იხსნება და მე ვხედავ ციურ ხილვებს, ვითა ებეკიელი”.

პოეტს ათასწლეულებიდან, ასწლეულებიდან ევლინებიან მოხუცი ჰომეროსი (ვხედავ მოხუც ჰომეროსს), პროკლე დიადოხოსი, იოანე მინჩხი (წყვიდადს ათასწლეულთა), ბიბლიური იპოლიტე რომაელი, ბესიკ გაბაშვილი (გუნდი სერაფიმების), აიეტი... (ღელავს პრონტო).

ეს ხილვები ზოგჯერ სიმბოლურ-ალეგორიულ ელფერს იღებს: “რაც განგებით იხილე, ცოცხალ პოეტს ამქვეყნად, ღირსებია არავის: ვარდის ელვარება და სისპეტაკე კარავის” (რაც განგებით იხილე).

ვარდი ქრისტეს, კარავი მარიამის სიმბოლოებია.

პოეტს ესმოდა რემისა და რომულის გამზრდელი მგლის ყმული, ოდისევსის დაკლული ჰელიოსის ხარების ბლავილი, ჯვარზე გაკრული ქრისტეს კვნესა, სერაფიმთა, ქურუბიმთა, ანგელოზთა ხმა, ციური გალობა, რუსთაველის და ცურტაველის ხმა, ჩუმი, უხმო ძახილი ცის და ღამის მიღმიდან, ქერუბიმთა, სერაფიმთა ფრთების ფათქუნი, ხმა უფლის და სატანის.

ხილვა და ჭკრეტა მრავალგზის ტრანსცენდენტურ სამყაროს უკავშირდება: “ისმენ ციურ გალობას და ბედს მაინც ემდური, კაცი, რკინის მკვნეტელი, სადღაც ტრანსცენდენტურბში იღუმალად მჭკრეტელი” (ისმენ ციურ გალობას).

“პოეტი კლდეებს ფშვნიდა” “წყაროსთავის” ძიებაში, ეძახდა უფლის საბრძანებელი, სურდა ეხილა “ცანი ცათანი”.

უსასტიკესი ბრძოლისთვის, “სადიდგოროდ” ემზადებოდა, ბოროტეულთ მუსრს ავლებდა, აქილევსივით ყველა ბრძოლიდან გამარჯვებული გამოდიოდა, რადგან ქუსლი კი არა, ფარი ჰქონდა ძლევამოსილი მეომრის: “წინაპართა ძახილს უსმენს, ეხმარება ზენა ქარი, რომ გაავლოს ქაჯებს მუსრი. მას აქვს აქილევსის ფარი, არა ქუსლი” (მას აქვს აქილევსის ფარი).

ამიტომაც პარისი (აქილევსის მკვლელი) ვერ მოახერხებს “უფლის ქიტონით” მოსილი პოეზიის რაინდის შხამიანი ისრით დაჭრას.

ვაჟა ეგრისელის პოეტური სითამამე, მისი სიტყვის “სეისმური ძალა” კარგად ჩანს შემდეგ სტრიქონებში: “ცა გაცვია ახალუხად, მთვარე გხურავს ოქროს ქუდად, ოქროს ქამრად ელვას ირტყამ. სამყაროა შენი სული, ეს იმიტომ, ქართულ სიტყვას ძალა შესწევს სეისმური” (მთვარე გხურავს სვანურ ქუდად).

უფლის წყარო დის “კოლხურ ფსალმუნებში”, უფლის კვერთხის სასწაულები სინათლით, მზით არწყულებს სულს: “მეცხრე ციდან ჩამოსული – სინათლის და მზის მთესავი, ვით ბრძანებდა “ბრძენი დივნოს”: კვერთხს დაჰკრავ და კლდეს გააპობ მოსესავით, უფლის წყარომ რომ იდინოს” (მეცხრე ციდან ჩამოსული).

წინაპართა მაღალი მორალის გამთავისებელი, სულის მკურნავი ლექსების ავტორი გვმოდღვრავს: “რადგან ხატებად მოხველ ყოვლის შემქმნელი ღმერთის, აღარ გიმტყუნოს გეშმა, ვინც არ აკეთებს კეთილს, თავის გზით მიჰყავს ეშმას” (რადგან ხატებად მოხველ).

ადამის ძის ვალს მრავალგზის შეგვახსენებს: “ადამის ძის დიდი ვალი სულის ცამდე ატანაა და იქიდან მიწას შერთვის. სიძულვილი სატანაა, სიყვარული არის ღმერთი” (ადამის ძის დიდი ვალი).

ბნელისთვის ნათლის, სიძულვილისათვის სიყვარულის დაპირისპირება, ცხოვრებისეული ცდომილებებზე ამაღლება მუდამ იყო ჭეშმარიტი პოეზიის მიზანი და გამარჯვების უპირველესი გარანტია: “შენ ხარ ხელმწიფე და წყვიდადში ნათელს ამეფებ. მიჰყვები დღეებს მზის კარებიანს. თუმც ზოგ-ზოგები სიძულვილის ლაფში ჩაეფლნენ, შენ საუკუნის ჭუჭყი აღარ მიგკარებია” (შენ ხარ ხელმწიფე).

ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა დარად, მხოლოდ უზენაესისგან შთაგონებულ სიბრძნეს გვაზიარა, იგავებით და ენიგმებით მოგვაწოდა სულის თვალთ გაჩქვრეტილი ჭემმარიტებები.

მოსესავით რწმენის გადასარჩენად წაუძღვა ერს, მოსესავით გათელა უდაბნოს გზები, მოსესავით რიდე-მანდილით მოიბურა სახე და როგორც მოსეს სჯულის ფიცარი, ისე ებოდა უფლისგან მადლცხებული “იქმენ ნათელი”.

პოეტის სულიერი საგზალია ბიბლია, წინასწარმეტყველთა, ღვთისმეტყველთა სიბრძნე, ანტიკური ფილოსოფია, მითოლოგია, ქართული და უცხოური კლასიკური პოეზია, პრეისტორიის უღრანები და მეცნიერულად განჭვრეტილი ისტორია.

მისი მზერა სწვდება აღმოსავლეთს და დასავლეთს, ჩრდილოეთს და სამხრეთს, პოლუსებს, მიწას და ზეცას, ხილულს და უხილავს, ტრანსცენდენტურ პლანეტებს. ზეცის მოხილვის პარალელურად, დანტესავით ჯოჯოხეთსაც ეახლება, “ცისკენ მზირალ საუკუნეს” მაჯას უსინჯავს.

მოვლილი აქვს “ისტორიის ჯუნგლები და ტრამალები”, “თარიღების უსიერი ტყე”, მოკრებილი აქვს ზღვების, ოკეანეების, ქარიშხლების ძალა, ხილული და უხილავი გზების მარადიული მგზავრია, მარადიული სული... ტრანსცენდენტურ პლანეტებში დაეხეტება და თან მიაქვს “მსოფლიოს ციურ აზრთა ნადავლი...”

პოეტი ცხრათავიანი დევების დამრბევია ფშაველი გენიოსივით, “შურის და მტრობის ცხრათავიან გველეშაპს” ებრძვის, ვეფხვის ნახტომი აქვს, “ქართული პოეზიის ნადირია” და უღრანებში ბნელს ეომება, ბუნაგებში მხეცებს აწიოკებს, სცილას და ქარიბდას თავს აღწევს, თვით სირინოზებს ატყვევებს საღვთო გალობით, ოდისევისივით ცალთვალა კიკლოპს გაეპარება პოეზიით, ქვესკნელიდან აყეფებულ ცერბერს აფრთხობს, ცხოვრებას – ლომს ათვინიერებს, კიკლოპების შიშს ამარცხებს და მათ ძალას თავის სამსახურში აყენებს, სიტყვის ქვით აგებს მიკენის არქიტექტურის პრინციპით პოეზიის სასახლეს... როგორც კადმოსი, ურჩხულის კბილებივით თესავს ლექსებს, მარდუქივით ხელთ უპყრია ცის და მიწის სადავე, ჰერმესივით ცის და მიწის შიკრიკია.

სირინოზების, სცილასა და ქარიბდას დამარცხების ძალა იყო რწმენის ერთგულება: “ჩემი დიდი საესავი რწმენა არ გაღარიბდა, დავაღწიე კიდევ თავი ზღვაში მღერალ სირინოზებს, სცილასა და ქარიბდას” (ჩემი დიდი საესავი).

წინაპრები იმპულს გადასცემენ, მაგრამ ყოველთვის იცნობიერებს, წინ ვინ უძლოდა, საიდან გამოვიდა, სად შეჩერდა შორეული თუ ახლობელი წინამორბედი, განჭვრეტს, საიდან უნდა დაიწყოს და როგორი გზები ელის. მერე კი მიუშვებს სადავეს და ხილულის მიღმა, ტრანსცენდენტურში, ზესთასფეროებში დააჭენებს, “მერანს მიაავთანდილებს”, “სიყვარულის ლურჯფრთიანი ჰეგასით” პარნასი, სინას მთა, ჰიმალაი და ანდები აქვს მოვლილი.

პოეტის რაშები, პეგასები, ბუცეფალები, თეთრონები, სპეტაკი ცხენები “სადღაც შორეთიდან” მოჰქრიან და პარნასზე მკვიდრდებიან.

როცა თვალს ვადევნებთ მისი პოეტური სულის ქროლვას შორეთში, ვრწმუნდებით, რომ ახალ საფეხურზეა “აღმართმავლობა ქართული სულისა...”

“მარადისობა” “შუბივით” უპყრია ხელთ, წინ მზე მიუძღვის “კეისარივით”.

“ქართული სიტყვის რჯულმდებელი და სტრიქონებში მზის მთესავია...”

“პოეტი არის მთათა მოლაშქრე”, “ზღვის წიაღმავალი”, მოგზაური, მოხეტე, მებადური, მონადირე, მენავეთმომღვარი, ბიბლიურ მოსესავით “რწმენის საჭით” ზღვის გადამლახავი, ქარის დამურვებელი და ზღვაში კომპის ამგები.

მისი დიდი მოგზაურობის მარშრუტია მთა, ზღვა, მიწა, ზეცა, სამყარო, ისტორიის უღრანები, ტრანსცენდენტური პლანეტები, კოსმიური ცა.

“მე ვარ საფრანგეთი”, ამბობდა პოლ კლოდელი.

“მე ვარ სამყარო”, აცხადებს ვაჟა ეგრისელი და ვინც მის ტიტანურ ტომეულებს ჩაუღრმავდება, ამ სიტყვების ჭეშმარიტებას უყოყმანოდ ირწმუნებს.

იგი მსოფლიოსკენ, ცისკენ თავისი “მამულის შუაკერიდან” მიიწევს, ადგილის დედის ძალით, კირკესა და არესის ჭალებში დაკრეფილი ნაყოფით, სულიწმინდის მაღლით არის გაბრძნობილი.

აწვალებს როგორც ეროვნული, ისე საკაცობრიო პრობლემები, გათავისებული აქვს მთელი პლანეტის სატკივრები და მიკროკოსმოსში მაკროკოსმოსს ჭვრეტს: “ყველა მიწის მტვერია, ვინც მშობლიურს არ ყვარობს და ეს ციცქნა კერია ჩემთვის არის სამყარო...”

ვაჟა ეგრისელისთვის “მსოფლიო დიდი წიგნია და საქართველოა მისი თავფურცელი”.

სადეთოა მისი სიბრძნე, სიყვარული, მამულიშვილური გრძნობა, იგი მოვლენებს უზენაესის უცდომელი გადასახედიდან აფასებს.

პოეტის პატრიოტული შედევრები, მისი ეროვნული იდეოლოგია ემსახურება ერთ უმთავრეს მიზანს – ეძებოს მომავალში გასაღწევი გზები, გაისიგრძეგანოს სამშობლოს წარსული, აწმყო, მერმისი. მის ლექსებში შემთხვევით არ გაკრთება ვახტანგ მეფის ფეხის ნადგამ წმინდა მიწაზე დამკვიდრების მოსურნეთა ოდიოზური სახეები, შემთხვევით არ ელანდება ქართლში უცხოთა გადაპარსული თავი ან “ვიწრო თვალი მონგოლის...” არც “ლოტოფაგები” დაწერილია სხვათა შორის. არც დავით მეფის განწირული ძახილის მოსმენაა გაფრთხილების მუხტისგან თავისუფალი: “ტაოსკარს მოადგენო თურქნი” (აჭარაში).

ახალი დროის აღა-მაჰმად-ხანის შემცნობს, გულისტკივილით აღმოხდება: “აღა კი არა, სხვა მაჰმად-ხანი ჩემს საქართველოს ადებს ყადაღას და კვლავ ხუნდს ადგამს და სურს ქართულ სულს თავი მოჰკვეთოს. სად ხარ სადაღა, სად ხარ, ხუდადა...”

ასე მოუხმობს პოეტი ჩვენი სისხლისმსმელი მტრის მკვლელებს.

სამშობლოს მაჯაზე უდევს ხელი, მის გულისცემას უსმენს, ეროვნული გენისა და გონის გადამრჩენის დიდ მისიას თავს იდებს და მისი “შემორაგული” და “შემოსარგვი” ტერმინები მრავალმნიშვნელოვანი ქვეტექსტის მატარებელია.

პოეტისთვის, “მამული განა მიწაა, ის თავლით სავსე ფიჭაა და ამბრის სურნელი ასდის” (ხსოვნას ვფიცავარ დედის).

ვაჟა ეგრისელი იზიარებს მოსაზრებას, რომ ქართველები ბიბლიურ ქალდეველთა შთამომავლები არიან, პოეტი აფართოებს ქვეყნის არამარტო გეოგრაფიულ არეალს, არამედ გონის სივრცესაც: “ნილოსთან, განგთან თუ ფაზისთან, სხვის არა, მზის სამოსახლოა და კოლხეთს არ უჩანს სამანი და ვხედავ – ცასთან რა ახლოა, ბაბილონი, მცხეთა და ქანაანი” (ნილოსთან, განგთან თუ ფაზისთან).

ამასთან, გაუნელებელი დარდის მდინარე დის პოეტის სტრიქონებში სამშობლოს უნუგეშო აწმყოთი ნასაზრდოები: “საქართველო – ჯვარს გაკრული არის იესო და მის კვართს ჩუმად ინაწილებენ, ხმის გამცემი კი არ ჩანს არავინ”.

მითიური ამირანის ცეცხლით, სიყვარულით, გოლიათის შემართებით ემსახურება სამშობლოს: “ამირანის ცეცხლი გბუგავს, სიყვარულის ბოლი დაგდის, მხსნელად თავზე ცა გახურავს. და დგახარ, ვით გოლიათი, მშობელ ქვეყნის სამსახურად” (ამირანის ცეცხლი გბუგავს).

“მამული ღმერთია”, სამყაროს დიდ ორკესტრში მოაზრებული: “მე ჩემი ღმერთი მყავს საკუთარი, ღმერთი ნამდვილი და სრულყოფილი და არვის ძალუმს მასთან გამყაროს. საქართველოა მისი პროფილი, მისი ანფასი – მთელი სამყარო” (მე ჩემი ღმერთი მყავს საკუთარი).

სამშობლოს მაღალი გადასახედიდან ხედავს დედამიწას: “მე დედამიწას გავყურებ ჩემი მამულის ერდოდან”.

მსოფლიოს, სამყაროს, პლანეტების მოვლისას პოეტი სიამაყით ატარებს ეროვნულ ღირსებას, წარმოაჩენს მშობელი ქვეყნისთვის დამახასიათებელ სიბრძნეს და სიკეთეს: “სხვისი არა, ქართული, ჯილად გადგას ღირსება და ცად ბუდეს იკეთებ. მთვარესავით ივსები სიბრძნითა და სიკეთით” (სხვისი არა, ქართული).

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი დარწმუნებულია, რომ მისი პირამიდების ტოლფარდი და მაღალი პოეზია, “ქართული სულის კოლიზიუმი” გარანტი იქნება მარადიულობის, სინონიმური გახდება სამშობლოსი: “აღმართავ პირამიდებად დღეებს-მიცვლილს, მოცვლილს და აღსავლიდან-დასავლით, ამაღლებული ცასავით სამშობლოდ გადაიქცევი” (აღმართავ პირამიდებად).

“ცაა სამყაროს გონება”, “ცა მედიუმია”, აცხადებს პოეტი და პატრიოტულ გრძნობაზე ხშირად იგავურადაც გვესაუბრება: “საქართველოს ლურჯი ცა ხარ, ვარსკვლავებით მსხმოიარე” (საქართველოს ლურჯი ცა ხარ). ამ ფრაზაში გაცხადებულია პოეტის ზეციური სიწმინდე და სიბრძნე, რომლის ადრესატია საქართველო.

ჰადესის საუფლოს საიდუმლოებებს სიცოცხლეშივე ჰვრეტს, თანატოსის სამყაროს უშიშრად ეახლება: “... და რა კაცია, ვისაც წამით სიკვდილისათვის, სიცოცხლეშივე ერთხელაც არ მოუკრავს თვალი” (დასაბამიდან მოაქჟამამდე) (2, 301).

დედამიწის ყველა გზის მეზავრია, პლანეტების, კოსმოსის იდუმალებას გამინაურებულია, მიწადქვეულთა გამო ჰმუნავს, ზეცაში დამკვიდრებულების გამო ხარობს, რადგან სჯერა, წმინდათა მარადიული სავანე ცაშია. მირიად გზაზე მავალი, კიდევ ერთ, რჩეულთ სავალს უმზერს, დიდებასთან დამაკავშირებელ ბილიკებს პოულობს, პოეზიით ცდილობს სიკვდილს – კიკლოპს გაეპაროს ოდისევსივით, ცაში ასასვლელ კიბეს აგებს, თვითონ ხდება თავისი “ყოფნისა და არყოფნის უფალი”, მზეზე, მთვარეზე, ვარსკვლავებზე ეგულება “მამაც ზღვარგადამლახველთა” მუდმივი საცხოვრებელი.

“განჭაბუკების ბალახის” მაძიებელი, ენქიდუს და გილგამეშს ხვდება სიკვდილ-სიცოცხლის პრობლემებზე სასაუბროდ, მედიუმით ესიტყვება მზეგადასულთა სულებს...

კოლხეთიდან გატაცებულ ოქროს საწმისს მისტირის, მაგრამ წინაპართა ღირსეული გენეტიკური კოდების ახალ სასწაულს გვთავაზობს თავისი “იქმენ ნათელისა” და “კოლხური ფსალმუნების” ხუთტომეულის სახით, რომელშიც კიდევ უფრო სარწმუნო ხდება ბიბლიური ქალდეველების, შუმერებისა და ქართველთა ნათესაობის შესახებ არსებული მოსაზრება. ამიტომ ასოცირდება მის ლექსებში ქალდეა, ეგვიპტე, ქანაანი, მცხეთა, კოლხეთი, აღდგომის კუნძულები, პონტოს ზღვა.

ვაჟა ეგრისელის სტრიქონები: “იერიქონის ვარდივით” იშლება, “იერიქონის საყვირივით” ხმიანობს.

პოეტის სული “ახალ კლდედ აღიმართა”, ნათლის სვეტებად განფინა სულის ახალი საგანძურები...

სახარებაში ქრისტე მოციქულებს აოცებს ქარისა და ზღვის დაწყნარებით, ზღვაზე სიარულით (მათე, 9, 23-27; 15, 22-33).

ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში ზღვა ცოდვილი ცხოვრების სიმბოლოა: “ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას ჰგვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრის ლაფს და ტალახს” (ესაია, 37, 2).

“ზღვა, მწარეწყლიანი მარილისგან და მშფოთვარე ქარიშხალთაგან, სიმბოლოა ამა სოფლისა” (ნეტარი ავგუსტინე) (7, 519).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ლირიკული გმირი “რწმენის საჭით” ახერხებს ზღვის გადალახვას, ცოდვებზე ამალლებას და უზენაესთან მიახლებას: “მიწის ბელტების დგას ღრიანცელი... მე რწმენის საჭით ზღვა გავაპე და ვით მენავე, მიველ იქ, სადაც შენ ციმციმებდი. ჟამი ჩემია და ჟამისა მე ვარ იმედი... და შეწყნარებას ვთხოვ უზენაესს” (მიწის ბელტების დგას ღრიანცელი).

მიწა ცოდვის სავანეა, “ცოდვის ზღვა” და მხოლოდ მისი დამარცხებით მიიღწევა უკვდავება: “უკვდავია უმცდარად, ცოდვის ზღვა ვინც გასცურა და შიშმა ვერ დააზრო, ამ სოფლიდან კაცურად, იმ სოფლად ვინც გაასწრო” (უკვდავია უმცდარად).

პოეტი “მენავეა”, “მენავეთმოდვარი” და მისი დევიზი ასეთია: “სახელი უნდა იქცეს ქუხილად, უნდა იქნოდ ელვა მახვილად, ვით ქრისტე, ზღვაზე უნდა გახვიდე, ფეხი წამით რომ არ დაისველო” (სახელი უნდა იქცეს ქუხილად).

პოეტი არის “ზღვის დამურვებელი”, “ოკეანეთა ქვეშეგამხედვარი”, მისი სიბრძნის ზღვა “ოკეანისკენ მიიქცევა”.

წიგნები “ფიქრთა ოკეანეა” (ნათელხილვა), ზღვა მისი მამულია: “ზღვაო, შენ ჩემო მამულო, ჩემო მკვლელი და ხსნავ” (ზღვაო).

ვაჟა ეგრისელმა შექმნა “გალობა მეზადურთა და მონადირეთა”.

პოეტურ სიტამამეს და ძალმოსილებას მოწმობს სტრიქონები: “ზღვა ხელთ მიჰყრია, ვით სილურჯით სავსე ფინჯანი” (ნეფტუნი).

პოეტის “სიმღერის ზღვაში” მთელი სამყარო მოჩანს თავისი ნათლით და ბნელით, სიმაღლითა და სიმდაბლით.

ამ განაცხადს დიდი შემოქმედებითი ძალისხმევა ასაზრდოებს: “ქარს მინდობილი ვარ ოკეანე, თვალებში დედამიწა ჩამშტერებია დაჟინებით”, ასე გამოხატა სულისა და სწრაფების უკიდევანობა.

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი მირიადი საუკუნეების მანძილზე დაგროვილ სიბრძნის ზღვას შეიცნობს თავის უსაზღვრო სულიერ სამყაროში: “ორი ათასი წლის მერე ამოდი, ამოთავთავდი – სილურჯედ იასამანის. მზისა და სიბრძნის სავანევ, ზღვაო, გულწრფელო ცათამდი” (ორი ათასი წლის მერე).

ეს ზღვის გენიად პერსონიფიცირების მაგალითია.

პოეტური ყოვლისშემძლეობა უპირველეს გენიებთან აკავშირებს: “პოეზიის ცაზე მფრინავს, ჟამმა მეხი აგარიდა და მიტომოც გადიქროლე: მთები, ზღვები და ტრამალი. შენ ხარ შოთას ნაგრამი და დიდი ვაჟას ნატამალი” (პოეზიის ცაზე მფრინავს).

მდინარეების, ზღვების ძალას გრძნობს საკუთარ არსებაში: “კლდეებს მიშლილი შენ ხარ ენგური”, “შენში ბობოქრობს ტალღები პონტოს და მარმარილოსი...”

საუბრობს რა ამალლებულისა და უსაზღვროებისკენ ლტოლვაზე, ფსევდო-ლონგინე წერს: “უსაზღვროების ბუნებრივი წყურვილია მიზეზი იმისა, რომ ჩვენ პატარა ნაკადულებით კი არ ვიხიბლებით, არამედ ნილოსით, ისტროსით, რენოსით და ყველაზე მეტად კი დიდი ოკეანით” (ამალლებულისათვის) (35, 18).

ბიბლიაში, ქართულ პოეზიასა და პროზაში მრავლგზის გამოვლენილა ინტერესი ზღვისა და მთისადმი.

მთის სიხისმეტყველება ჩვენს მწერლობაში ძირითადად ჟავა-ფშაველას სახელს დაუკავშირდა.

მთის ორიგინალური სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით გამორჩეულია ვაჟა ეგრისელის პოეზია.

პოეტმა გადააბიჯა ტრადიციებს და შექმნა ფიქრთა მთის, სიტყვის მთის, მთვარის მთის, რწმენის მთის, მთიებით მოქსოვილი მთების, დევთა ნამათრახალი მთების ბილიკების, ლამპრად წარმოსახული მყინვარწვერის, დევის მზეთუნახავ ქალად

მოლანდებული უშბის, მცინვარწვერის ბროლის კოშკის თოვლის დედოფლის, მადლის მწვერვალების, უსასრულობის ფიქრის ისლით მოსილი მწვერვალების, წიგნის მთების, უფლის წმინდა მთის განუმეორებელი სახეები.

მთებზე ჰუნეთი გადავლის, მწვერვალების დაღამქვრის, აღმართებზე სვლის გაბედულებით მოგვხიბლა.

მთებური სიდიხე და სიმაღლე დასახა იდეალად. სინასა და პარნასის მთებს მიეახლა, მუზათ მთაზე ჰელიკონს დასახლდა.

პოეზიის ქედები გადალახა, ცის მთებში იხეტიალა, დარდის მთები დაფშვნა, მაღალი და მაღლად მხედი მწვერვალები შექმნა, მწვერვალებისკენ მზერა დასჩემდა, ოცნების მთამსვლელებს მიესალმა, ჰიმალაის მთები, შამბალა და ანდები მოიარა.

ხშირად მთა რელიგიური შინაარსისაა, დანიელ წინასწარმეტყველის მიერ ხილულ მთაში (დანიელი, 2, 35) (36, 247) მარიამ ღვთისმშობლის ხატებას გულისხმობენ.

მთათა კიბეებით მაღალი მზის ხილვის სურვილი ქრისტესკენ ლტოლვას გვიჩვენებს: “მთათა კიბეებს მიჰყვები ზევით შენი მაღალი მზის სახილველად” (მთათა კიბეებს მიჰყვები მაღლა).

“მთის საფეხურებით” მიეახლა პოეტი ღმერთს: “მთები გესაფეხურა და მიტომ ახლო მიხველ ღმერთთან...” (მიტომ ახლო მიხველ ღმერთთან).

რწმენის მთაზე “ნათლის წყაროს” (ღმერთს) ეზიარა (ცამდე მაღალ რწმენის მთიდან).

ლექსში “შორეთიდან მოსული” წმინდა მთა მარიამია, წყარო და სიცოცხლე – ქრისტე: “შენ ხარ წმინდა მთის წყარო, სიცოცხლედ რომ იდინებს”.

ამირანივით ღმერთთან მებრძოლს, ქართული ცა მუზარადად, მთები კი უკვდავების გზაზე საფეხურებად დამშვენებოდა: “ისე, ვითარც ამირანმა, რადგან ღმერთთან იომე, ქართული ცა მუზარადად, თავზე მარად გეხუროს. უკვდავების გზაზე მავალს, მთები კავკასიონის უნდა გესაფეხუროს” (ისე, ვითარც ამირანმა).

ურთულეს გზაზე შემდგარს, წინაპართა სიტყვის მთები ეიმედება: “შევცქერი მთას და მწვერვალებს უქრობი ცეცხლი მედება, შოთას ფარი და შიმშერი გზას მიკვლევს, მეიმედება – მაგრამ მე ვაჟა მიშველის” (იმედი).

საოცარი პოეტური სითამამე ჩანს სტრიქონებში: “ხელთ გიპყრია მცინვარწვერი ლამპარავით, ქართულ სიტყვის მთა – გორებზე მოჯადოქრობ...”

პოეტს ეოცნებება მოსესავით “ცეცხლისა” და “მაყვლის ბუჩქის” ხილვა მაღალ მთაზე: “თუ შენი მზე გაიფურჩქნა, ისე ახვალ მაღალ მთაზე, ცეცხლს იხილავ მოგიზგიზეს მაყვლის ბუჩქთან” (ვითარც წინაპართა სული).

“მაღლის მწვერვალზე” ეზიარება საღვთო სიბრძნეს: “შესციცინებ მაღლის მწვერვალს და გადმოდის სული სიბრძნის” (ნათელი რომ შეაშინოს).

მთვარის მთაზე კრავი უხილავს “თეთრი შესამოსელით” (ხილვა: სიონის მთა).

კრავი ქრისტეს მეტაფორული სახელია.

ღმერთთან მოდავე პოეტი, სიყვარულის გამოცდის წარმატებით ჩააბარების შემდეგ, სიონის მთაზე მაღლდება და ზეციური გალობა ესმის: “მიყვარდა და მიხდებოდა მასთან დავა, რადგანაც ის სიყვარულში, ვითარც იობს, ჩუმად მცდიდა. ახლა სხვაა... მე სიონის მთაზე ვდგავარ და გალობა მესმის ციდან” (მიყვარდა და).

პავლე მოციქული წერს თანამეინახე ებრაელებს: “თქვენ მიეახლეთ სინას მთას და ცოცხალი ღვთის ქალაქს – ზეციურ იერუსალიმს და აურაცხელი ანგელოზების, კრებულს და პირმშოთა ეკლესიას, ცაში რომ არიან ჩაწერილნი და ყველას განმკითხავ ღმერთს და განსრულებულ მართალთა სულებს და ახალი აღთქმის შუამდგომელ იესოს” (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 12, მამა, 23, 24).

ოქროს საწმისისა და გრაალის ორდენის რაინდი “ხსნის მთას” ეძებს ღვთაებრივ კუნძულზე, სადაც წმინდა თასი ინახებოდა ლეგენდის მიხედვით: “შორეულ წარსულიდან, კვლავ მოვუხმობ “ოქროს ვერძებს”. არც მარე ჩანს და არც რამზეს და ვით ნებროთ, მთას დავეძებ, რომლისაგან აღმოვალს მზე” (შორეულ წარსულიდან).

ერთ დროს “ხსნის მთა” გრაალის და “ფილოსოფიური ქვის” სავანე კოლხეთში იგულვა (აჰა, ჩემი კოლხეთი).

პოეტის რწმენით, პონტოს ზღვაშია ღვთაებრივი კუნძული, “პოლარული მთა” და გრაალის თასში განსხეულებული ლაზურ-მეგრული სული: “შორ წარსულში აფრებს შლის სული ლაზურ-მეგრული. ვიცი, პონტოს ზღვაშია ღვთაებრივი კუნძული, თანაც “პოლარული მთა” და თასი იქ მეგულვის” (შორ წარსულში).

მერე ქართლის ცის ქვეშ ლოცვად მდგარი “მთანი მაღალნი” ეჩვენა გრაალის ტაძრებად (მთანი მაღალნი).

ერთგან მთაწმინდაზე იელვა “ხსნის მთამ”: “მტკვარს და თბილისს წყვდიადი ათოვდა და აწვიმდა, მერე უცებ ინათა და გამოჩნდა მთაწმინდა ვით “ხსნის მთა” და “წმინდა მთა” (მტკვარს და თბილისს).

“გრაალის საყდრებია მწვერვალები”, ამბობს ლექსში “მწვერვალები”.

“ცისფერ მთებზე” “ცისფერ ყვავილს” ჭკრეტს, როგორც მარადიულ ჭემმარიტებას: “ჟამთა გაცისფერებით, ცისფერ მთებზე აივლის, მომავალში მოვა ის. იმ ცისფერი ყვავილით, რაც უყვარდა ნოვალისს” (ჟამთა გაცისფერებით).

იზიარებს ქართველების ბიბლიურ ქალდეველებთან და შუმერებთან ნათესაობის აზრს და ამბობს: “ათასწლეულების მერეც, ეს მთები შუმერთა შორიდან იცნობა” (შუმერი და ქალდეა).

ცის სისპეტაკით მოსილი მთებისა და ბორცვების სიმაღლე აქვთ “კოლხური ფსალმუნების” ტომებს: “ცის სისპეტაკით მოსილნი დგანან მთებად და ბორცვებად და “ფსალმუნების” წიგნები, კვამლში და ნისლში ლოცვების – უფლისკენ გზას ძლივს იგნებენ” (ცის სისპეტაკით მოსილნი).

მთაზე მაღალია პოეტი, რომელიც მხოლოდ უფალს და გონებას ემორჩილება (შენს ფეხთ გაირთხმევიან).

მხოლოდ მრავალი განსაცდელის გამძლეები, ბედის გამოცდის ჩამბარებელი მაღლდება ცამდე და ვარსკვლავისებურ ელვარებას იძენს: “ცულს იქნევდა თუ ეჭირა წალდი, ფეხზე ეკიდა გზები და დაღლა. ათას დარჯაკში მას ბედი ცდიდა, მერე აუყვა მთას – გაიმაღლა... ახლა ვარსკვლავად დაგვეყურებს ციდან” (ცულს იქნევდა თუ ეჭირა წალდი).

სხვაგან გმირებისა და მგოსნების ლურჯ საფლავებად ესახება მთები და ბორცვები (იალუს მინდვრები), ხან კავკასიონია ამირანის საფლავი (ისევ კავკასიონი), ხან ანგელოზების თავის ქალებია მთები, ... ხან სიკვდილის კუზივით ჩანან დაფეხვილი მთები (ვარსკვლავთა ნაკვერცხლებით).

ლეგენდების ბურუსშია გახვეული კავკასიონი მაყვლის ბუჩქითა და შორი გზით. ქორიბის მთას ენაცვლება კოლხეთის ურთას მთა და მთა ეკის: “მთაზე კავკასიონის იწვის მაყვლის ბუჩქივით მზე... და ხსოვნა შორი გზის – ლეგენდებმა წალეკეს, ვითარცა მთა ქორიბის, ურთას მთა და მთა ეკის” (მთაზე კავკასიონის).

ასე ხდება ბიბლიურ ქორიბის მთასთან რუქაზე არაღნიშნული ურთას მთისა და ეკის მთის ასოცირება.

სიონის მთაზე მდგარ პოეტს ცეცხლწაკიდებული მაყვლის ბუჩქი უხილავს: “როდესაც ციდან სხივმა იელვა, “მაყვლის ბუჩქს” ცეცხლის ალი მოჰფინა. შენ იდექ მთაზე... და არასდროს აღარ ყოფილხარ ასე ამაყი და ბედნიერი” (ხილვა: სიონის მთა).

პოეტის მაღალი მთები “წყალს სვამენ... კოლხური ჭიდან, მომდინარეს ქართველის დიდ აუზიდან” (შენ როგორ გგვანან).

ქართლის მთები “სისპეტაკით ნათლისღების ფერია” (ამაყი და თავმომწონე), კავკასიონი ნოეს კოლხური კიდობანია (ჩაუვლიათ). მთის და ენგურის ძალმოსილებაზე ხაზგასმით კეთდება აქცენტი და იქმნება დიდი პოეტის განუმეორებელი სახე: “წარსულის მთიდან გადმომხტარი შენ ხარ ენგური, კლდეებს მიშლილი... მთვარის კი არა, შენ ხარ მზის შვილი და დრო ვერ შესძლებს შენს ძირს დამხობას” (წარსულის მთიდან გადმომხტარი).

განუმეორებელი ხედვითი სახეებია მთის გამოყენებით შექმნილი: “... ყინვა თოვლს დაუკრავს თეთრი მთების კლავიშებზე” (როს გაწყვეტენ ელვის აღვირს), მთები კოლხი წინაპარი გოლიათების ძეგლებია (ეს მთები), ფშავ-ხევსურეთის მთებია – ამფორა, პირთამდე სავსე შავ-თეთრი არაგვით (ფშავ-ხევსურეთის მთები), მთები... სპეტაკ თოვლით წირვას ასრულებენ (მთები), – კავკასიონი ქრისტეა, ჩვენს ქართულ ცას მიჯაჭვული) (კავკასიონი), მთებს მთვარე ეპყრათ თასად (ლამის მიღმა). თეთნული თეთრად მოსილი, ელვის ნათელზე მოჰკავდა ქრისტეს აღდგომას მკვდრეთიდან (ვარსკვლავთა ჯოგებს ბლაოდა), მთამ ზღვას ნისლის კრაველი გადაუფინა (მთამ ზღვას ნისლის კრაველი), თოვლის გვირგვინით დაზვიანული კავკასიონი – საფლავი არის ამირანისა (ვარიანტი), თეთნულდი დევის კომპივით მოჩანს (ლამე სვანეთში), და ეგრისის თეთრი მთები – თითქოს ლაზთა გემებია – თეთრი ნისლის აფრიანი (ეგრისის მთები), ანგელოზების თავის ქალებია მთები (მთები).

გამორჩეული სახეა ყინულის ტაძრის სიცილი: “გამოქცეული მიწიდან, ზეცას სიმაღლეს აძალებს, ნისლის მუმლს ვეღარ იცილებს და დგას ყინულის ტაძარი და ზარებს რეკავს სიცილის” (მყინვარი).

ძალზე შთამბეჭდავია თეთნულდის თეთრი სიყვარული: “შხარა არა, თეთნულდი, მთებზე თოვლით დაწერილ თეთრ სიყვარულს მითვლიდა და მესმოდა კვილი დალის, კოლხურ მითიდან” (შხარა არა, თეთნულდი).

პოეტის მიზანია ფრთიანი რაშით მათათა შორის მაღლა აფრენა, საუკუნეთა იქით გადახედვა: “... ფრთიანი რაში სურს გაიხედნოს და მათათა შორის აფრინდეს მაღლა, საუკუნეთა იქით – მშვიდად გადაიხედოს” (ადიდებული ლამის წყვილია).

მთების წიგნებს კაფიებით კითხულობს და ეოცნებება მთის კალთაში ფშაველი დევივით მიძინება: “მთებო... თქვენს წიგნს გავშლი, სადაც კაფიები მიძივობს და ღმერთმა ქნას, თქვენს კალთაში, ვით ფშაველ დევს, მიმეძინოს” (ჩარგალში).

პოეტი არწივი მთებიდან ყივის, ზვერავს “მარადისობის ცისფერ მწვერვალებს”: “თავს დასტრიალებს მთებს და ჭიუხებს, ხმა გამყივარი ისმის არწივის, ამომავალი მზისებრ ელვარე, რომელიც მზერას ვეღარ აცილებს მარადისობის ცისფერ მწვერვალებს” (პოეტი არწივი).

კოსმოსის იქით ფიქსირდება მნათობებზე მაღალი უსასრულობის ფიქრის მწვერვალები: “... კოსმოსის იქით კი მნათობები თვალს ვერ უწვდენდნენ უსასრულობის ფიქრის ისლით მოსილ მწვერვალებს” (ყინულის ჯავშნით).

პოეტი შეუდარებელი ძალით უგალობს ცას, ზღვას, მიწას, სამყაროს და ამ ორკესტრში გამორჩეულია მთებისადმი აღვლენილი გალობა, რომელიც უკვდავების მომნიჭებელია: “ვაჟავ, გალობით ფრთოსნების, უკვდავებისკენ მიყავხარ მთებს – ბუმბერაზებს ხელკავით” (ვაჟავ).

კავკასიონის სიმაღლეზე იხილვება პოეტის “იქმენ ნათელი” – “წიგნი ამირანი”, კავკასიონის კლდეს მიჯაჭვული (ელვა).

ერთგან ჰელიკონის მთასთან ასოცირდება ლექსები: “ცას ებჯინება ჩემი ლექსები – მთა ჰელიკონის...”

“პოეზიის კლდეს მიჯაჭვულმა” პოეტმა “გადაავლო მთებსაც ჰუნე” და, ბუნებრივია, წმინდა მთა ეიმედება საბოლოოდ: “დრო მოვა, როცა შენს ბოლო იმედს – თავს შეაფარებ მთაწმინდის მღვიმეს” (ბოლო იმედი).

ზესკნელს, ქვესკნელს და გარესკნელს უცხო ნათელი, ციური აზრი ეფინება “კოლხური ფსალმუნებით”, რაც საწინდარია იმისა, რომ მსოფლიოს იდეალად იქცევა “კავკასიონის ქნარი”: “ზესკნელს, ქვესკნელს და გარესკნელს უცხო ნათელი, მოჰფინოს, მეფობს ციური აზრი. მალე დაუკრავს მსოფლიო კავკასიონის ქნარზე” (მეფობს ციური აზრი).

სწრაფვის საოცნებო ადგილია პარნასის მთა (ის არ აშორებს თვალს). მისი პოეზიის პეგასი პარნასისკენ მიისწრაფვის (მაინც გხედავ მეორედ).

ზევისა და აპოლონის ხელდასხმული პოეტი პარნასის მთაზეა წვეული: “სუფრას ზევსი თამადობს... და თავს იკლავს ებანი. წუხს წინწილი და ნასი. აპოლონი ხელს გიქნევს მაღალ მთიდან პარნასის” (პარნასის მთაზე).

სულის სიმაღლით, ტიტანური ტომეულებით მარცხდება შურიანი თვალბედიები, პოეტი პარნასზე მკვიდრდება და ჰერმესივით, უკვდავებას ართმევს ხელს: “როცა შური და ათასი თვალბედიტი – არ გმორდება და შორიდან გითვალთვალეს, რა ძნელია სიმაღლე და სიმარტოვე და როდესაც “იქმნა ნათელ”. პარნასს აველ, ვით ჰერმესმა, მოკვდაობა მივატოვე” (როცა შური და ათასი თვალბედიტი).

პოეტი გამინაურებულია აზრის საჭეთმპყრობელთა საოცნებო “უსასრულობის ფიქრთა მწვერვალებს”, ოლიმპოს და სინას მთას: “ვჭკრეტ: ვით მაცხოვარს ხელს მიქნევს ოლიმპოს და სინას მთა” (33 წელია).

ოლიმპოს მთებიდან ესმის ზარების რეკვა და ისევ აპოლონია მისი სიდიადის თავსმდები: “ქაოსიდან ნაშობი მზეებით და მითებით, ვით მირიად წლის წინათ, თვალი ისევ გევსება და ოლიმპოს მთებიდან გესმის რეკვა ზარების. კოლხ ჰეფესტოს ნაჭედი შენი ცა და ლექსები, თვითონ აპოლონისგან არის ნაზიარები” (ქაოსიდან ნაშობი).

ვაჟა ეგრისელისთვის პოეზია დიდგორის ომია, ამიტომაც დგას “კლდეზე დიდგორის” (დიდგორზე).

“მთა პოეტის” საასპარეზოა ვარსკვლავეთი, ცა, ზღვა: “მირს ჩამოდის სინათლედ – ვარსკვლავების სიცილი, ნავსაყუდლად ცა ჰპოვე. ზღვა კვლავ შემოგციცინებს ისე, როგორც მთა პოეტს” (მთა პოეტი).

მირიად სინათლეს ასხივებს მისი პიტალო კლდეზე დაკიდებული სიტყვა (ისე, როგორც ალკიდიმ).

“ოქროს სიტყვით დარახტული” პოეტის ჰუნე მთებზე ფრენის დიდოსტატია, ორ დავითზე მლოცველი: “ოქროს სიტყვით დარახტული, როს გადუფრენს მთებსაც ჰუნე, მაშინ ლოცვას ცად ალუვენ ორ დიდ დავითს: ერთს მეომარს და მეორე – მეფსალმუნეს” (ორი დავითი).

“პოეტის მფარველია მთები მუზები” (სამშობლოს ლაჟვარდ ცისკენ მზირალი), იმედია “მთა ქორიბის, მოსეს კვერთხი, კლდე და წყალი” (კლდე და წყალი).

მთაწმინდაზე მდგარს სიმაღლე ეცოტავება, ცადაწვდენილ მწვერვალებს ჭკრეტს რუსთაველში, დანტეში, გოეთეში (როცა ცადაწვდენილ ვუმზერ მწვერვალებს).

“სიყვარულის კლდეს” (სიყვარული - ქრისტე ღმერთი, კლდე - მარიამი) მიჯაჭვული ეთაყვანება “ცას მარადიულს” და “ცეცხლს ღვთაებრივს” (ღმერთს).

მთაწმინდა, ქართული ცა, პოეზიის რჩეულთა გვერდით ამაღლებაა პოეტის მიზანი: “აქ მთაწმინდაზე, ქართულ ცას სიმაღლით თვალი ევსება. აქ ბინადრობენ – ნაღდები. აქ, ფრთებით ციციქნა ლექსების, მოვკვდები, ან ავმალღდები” (აქ, მთაწმინდაზე).

მრავალმნიშვნელოვანი განაცხადია: “ვით დიდი მთები და მწვერვალები – პონტოს მწუხარე ზღვაში აბზინდა, - ის, რაც დიდ ვაჟას დარჩა უთქმელი. შენი ლექსების ფარზე აზიდე – სიამაყე და სიბრძნე რუსთველის” (ვით დიდი მთები და მწვერვალები).

მერე საკუთარი სიდიადის შეგნებით სცადა სიტყვის მთებთან კუთვნილი ადგილის დაკავება: “ქართული სიტყვის უკვდავ ტოტზე მეც ვარ ნამყენი. მიწი-მოწიეთ მთებო, მხრები გოლიათური და თქვენთან ერთად მეც დამაყენეთ” (მთები).

პოეტს გათავისებული აქვს მთელი ცისქვეშეთი, დედამიწა, სამყარო, ზეცა, პლანეტები, ტრანსცენდენტური, კოსმიური ცა, ვარსკვლავეთი, ცანი ცათანი.

დედამიწა ხელისგულზე უზის ბარტყივით (სამყაროს წამში ათასჯერ უვლი), პოეტი თვით არის დედამიწა (დღისა და ღამის დედამიწა ვარ მე), დედამიწას ჩასცქერის თვალში, საუკუნეს უსინჯავს მაჯას (პოეტი).

“დედამიწის სადღეგრძელოში” აცხადებს: “ვით ყოველ მოკვდავს, შენც, მზის ნაშიერს, ბოლო მოგიღო წუთისოფლის ბორბლის ტრიალმა და ბრუნოსავით მარადიულ ცეცხლში დაიწვი. ხელში გიჭირავს მთვარით სავსე ზეცის ფიალა და სადღეგრძელოს სვამ დედამიწის” (დედამიწის სადღეგრძელო).

ადამიანი თვითონ არის სამყარო, ზეცისა და მიწის გამთავისებელი: “დღისით მზე მიზის თამამად, ღამით ვარსკვლავთა მახლავს მაყარი, რომლებიც ცისქვეშ-ათასწლეულებს დააგელვებენ. მე დავატარებ ჩემში სამყაროს აწეული ხელების ბიგელებით” (დღისით მზე მიზის თამადად).

“მე ვარ საფრანგეთი!” - აცხადებდა ფრანგი პოეტი პოლ კლოდელი.

“მე ვარ სამყარო!” სამყარო ჩემი სულია! მზე ჩემი ხულია! მე ვარ დედამიწა”, გვამცნობს პოეტი და გაოგნებული ვრჩებით მისი სულის უკიდევანობით.

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორი წარმოგვიდგება ზესკნელ-ქვესკნელის მეუფედ: “მარადისობის ბინადარს – მიწის და მთათა მაყარით და ცის მნათობთა ფრესკებით, ჩემშია, ღმერთო, სამყარო – ზესკნელითა და ქვესკნელით” (მარადისობის ბინადარს).

“სამყაროს მხრებზე” უდევს “ტორები”, “სამყაროს წამში ათასჯერ უვლის”, სამყაროს თავისთავში დაატარებს, ეძახის “მღვრიე და ასტრალური სამყარო”, ჭერეტს ხილულს და უხილავს (იდუმალ მხმობს სამყარო).

სამყაროს ყოველ ქმნილებასთან სიახლოვე ასე აქვს გამოხატული: “ვეძმე ზღვებსა და ოკეანეებს და მზემ და მთვარემ შვილად მიწამა. ვდგავარ სამყაროს საიმედოდ და სამსახურად. ადამის ძე ვარ, დედამიწა ჩემი მიწაა, თავზე მსოფლიო ზეცად მახურავს” (ვეძმე ზღვებსა და ოკეანეებს).

სამყაროსთან კავშირი არავის გამოუხატავს ასე ძლიერად: “ხელთ გიპყრია სამყარო, ვით სიცოცხლის მტევანი” (შენი ოქროს ფესვი).

ქვეყნის ოთხივე კიდეს ხეტილობს (მთვარის თეთრი ჩახით და), პლანეტებს გარს უვლის, ზენარი ცეცხლით ეახლება მარადისობას (ცაზე ეცემა ჩრდილი გოდოლის) ეძახის “სხვა სოფელი (ნათლითშემოსილს), ერთნაირად აინტერესებს ქვესკნელი და ზეცა, შორეული ცისფერი სავანე (გონის სარკე შორეთში), ტრანსცენდენტური პლანეტების უღრანები (კვლავ აყრუებს სამყაროს), ვარსკვლავების ყვითელი ქვაფენილი”, ოთხივე სკნელი...

ცას და მიწას, კაცს და ღმერთს თვით გრძნობს საკუთარ არსებაში, ჯერაც უცნობ და უსამანო სივრცეებში მოარულ პლანეტად ქცეული, ახალი პოეტური პლანეტის შემქმნელი (ცაც ხარ და მიწაც).

დედამიწის, ხილული სამყაროს მიღმა ისწრაფვის მისი უსამანო სული: “შენ უსამანო სივრცეს გასძახი: - სადაც თავდება დედამიწა, მე იქ ვიწყები” (ღრუბლები ღამის ვარსკვლავებით).

მარადიული მგზავრია პოეტის სული - “სარვა გატა”, რომელსაც ყველგან მოგზაურობა სურს: “მელის ჟამთა მიღმიდან - ოქროს ვერძის ბლავილი და არაფერს ვამეტებ: დღე ერთია, ათასჯერ, კუნჭულ-კუნჭულ დავივლი - სფეროებს და პლანეტებს”.

ნათელმსმენს სამყაროს კვნესა აძრწუნებს: “ჯვარცმულ სამყაროს კვნესა-ათასწლეულებს მიაქვთ და ცას-დაკლულ კრავს ვადრი. ისევ ედება იას - ფერი მეწამულ ვარდის”.

პოეტისათვის მიწა, ცა, სამყარო უკვდავების წყაროა: “მიწიდან ცამდე ეს სამყარო, უკვდავების წყაროდ შესვი...”

მას სამყაროს სატკივრები ზურგზე ხურჯინივით ჰკიდია, რათა სამოთხისკენ უჩვენოს გზა: “მოგიგდია სამყარო ზურგზე, როგორც ხურჯინი და წყვდიადში კი არა, სამოთხეში მიათრევ” (მზის და მთვარის თვალება).

დემონის მოძულე, რწმენით სავსე პოეტის საასპარეზო მთელი სამყაროა: “სხვა რწმენით და იმედით, შემოგყურებს ეპოქა, რადგან დემონს არ ყვარობ. მალე აღარ გეყოფა - სათარეშოდ სამყარო” (სხვა რწმენით და იმედით).

პოეტს ხელეწიფება, მთელ ცისქვეშეთს გააწვდინოს მზერა და ეცოტავება ეს სამყარო: “წამს, ცისქვეშეთს ვტყორცნე მზერა და წუხილი დამეუფლა: - რა მცირეა ეს სამყარო და ვით დავით, შევსთხოვ უფალს, მისი ჩრდილი დამაფაროს” (წამს, ცისქვეშეთს ვტყორცნე მზერა).

სამყარო აღიქმება, როგორც აკვანი: “მთვარე არა, სამყარო არის შენი აკვანი, ეს მზე და ვარსკვლავები არის შენი ნადავლი” (რა ღრუბლები).

სიყვარულის ძალით არის მიჯაჭვული მთელ სამყაროსთან: “შვიდი მილიარდი გიცემს მკერდში სამყაროვ, მე და შენ გვიყვარს ერთმანეთი” (შვიდი მილიარდი).

უკიდევანო სულს ხელეწიფება “უშორეს და უსამანო” სივრცედ იქცეს: “დედამიწაზე მოხეტიალე - შენა ხარ სივრცე უშორესი და უსამანო” (სოფლის ღობიდან გადმომდგარი).

მზის და მთვარის ცისფერი ღერძით სული სხვა სამყაროში ცდილობს გასვლას: “სიკვდილს არა, მქროლავ დრო და ჟამს, მიაქვს სიცოცხლე, როგორც ნადავლი. სადღაც ჭრიალებს მზის და მთვარის ცისფერი ღერძი. და ჩემი სული იმ შავ მანდალით, სხვა სამყაროში გასასვლელს ეძებს” (მანდალა).

კონსტანტინე გამსახურდია ბრძანებდა: “რა ფასი აქვს ამქვეყნად მოსვლას, თუკი იგი ისეთი დატოვე, როგორც შენამდე ყოფილა”.

ვაჟა ეგრისელის ზრახვები და მიზნები სცილდება ჩვეულებრივ მოკვდავთათვის დაწესებულ ზღვარს, მას სურს სამყარო სამოთხეში გაიყვანოს, სიყვარულით შეარყიოს, მეხური ხმით გამოაფხიზლოს: “სამყარო რომ შეარყიო, მიდი, ერთხელ კიდევ სცადე; სივრცეს დასცე ხმა - მეხური. მერე, მეთერთმეტე ცამდე აჰყევ მნათთა მოოქროვილ საფეხურებს” (სამყარო რომ შეარყიო).

“ოქროს ფიქრები” სხვა პლანეტებზე ეძებენ “წყაროს სათავეს” - ღმერთს: “შენი ოქროს ფიქრები სხვა პლანეტებს ერთვიან, როგორც წყაროს სათავეს” (შენი ოქროს ფიქრები).

მთელი სამყაროს მოხილვის შემდეგ, ვარსკვლავებში ეგულება მარადისი სავანე: “შენ სამყაროს გარს უვლი, ვით იესო გალილეას, იუდეას, სამარიას, რადგან იცი, ცად მიმოყრილ ვარსკვლავებში - მარადისი შენი ოქროს სამარეა” (შენ სამყაროს გარს უვლი).

წმიდა იოანე დამასკელი, რომელსაც სწამდა ადამიანური სულის უკიდევანობა, ღმერთთან მსგავსება, წერდა: “ადამიანი არის მცირე ქვეყნიერება” (37, 362).

წმიდა მამებს სჯერათ ადამიანის ცადამაღლების უნარის: “ადამიანს, მიუხედავად იმისა, რომ ბუნებრივ საჭურველთაგან ნაკლულოვანია, გონების აღმატებულობით თვით ზეცამდე ამაღლება შეუძლია” (ნეტარი ავგუსტინე) (7, 267).

დანტეს ცაში ეგულებოდა “იმ წიგნის სანუკველის” (ღმერთის) სიქველე, “ნათელი ცისიერი”, “ციური საზრდო”, ღვთაებრივი სინათლე, უფლის ბაღი, მეზადე (ღმერთი) ჭემმარიტი არსებობის საწინდარი და ამ მოგზაურობის შედეგი იყო სხვაგვარი მზერის, ახალი ჭემმარიტების მიკვლევა: “გამახვილდა აქ თვალი ჩემი და შემეცნებაც მკვიდრ ნიადაგს დამყარებია”.

ცის უსაზღვროებას ნაზიარები, გადიადებული სულის სიხარულს გვამცნობს “ღვთაებრივი კომედიის” ავტორი: “... სული ჩემი ცაში გადიადებული, აღტყინდა უცებ, გადალახა სამანნი თავისი”.

და პოეტი სამადლობელს აღუვლენს ზეციურ ნათელს, ვარსკვლავებს: “ჰოი, ვარსკვლავნო დიდებულნო, ჰოი ნათელო, თქვენ ნატვიფარნო სიქველისავ, ეს თქვენ წარმოშვით ჩემი გენია ისეთივე, როგორც არის” (ღვთაებრივი კომედია, გვ. 352, 369, 366, 293).

დანტე უმღეროდა “სამყაროს რიცხვით მეორეს”, “განწმენდილი და განსპეტაკებული სულის ცადამაღლების ნიჭს” (38, 37).

“უსიერ ტყეში” “გზადაკარგული” და გამოფხიზლებული პოეტი მგზავრობდა “ნდომით, სულის ფრთებით, რეალურად ერთ ადგილზე შთენილი” (გვ. 141). ასე მიაღწია სულმა “ზეცის სფეროს ზესთა ზენარულს” (38, 391), მეშვიდე სფეროს, პლანეტას - “გარდასულ დღეთა მპყრობელად” წოდებულს (38, 360).

იტალიელი გენიოსი ასკვნის: “ნუ გაოცდები, რომ შეიძლო შვილმა სოფლისამ ჭემმარიტების მისტიურის აგრე ჩაწვდენა. ეს მან შეიცნო, ვინც იხილა ცათა საუფლო” (38, 392).

ვაჟა ეგრისელის სულმა დაიტია მთელი სამყარო, რადგან მისი გონი – კაცობრიობის გამოცდილების გამთავისებელი, სიბრძნესთან წილნაყარი გონი იყო: “გონი კაცობრიობის – სიბრძნის ქვაზე ნალესი, ხსოვნის ციციქნა წერტილში მთელ სამყაროს ითავსებს. ნათელია მზის თასის, მზეს რომ უდგას თვალეში” (მზის თასი).

“იდუმალებით შემოსილი ზაფხულის ცა ვარ” (დასაბამიდან დედამიწაზე), “ოქროსფრთებიან ვარსკვლავებით გულგანგმირული, მე ცა ვარ და არა მიწის ნაწილი. ნოხად მიგია მთვარის ფერდობი” (ოქროსფრთებიან ვარსკვლავებით გულგანგმირული), გვამცნობს პოეტი.

“კოლხური ფსალმუნების” ავტორს უხილავს “ოქროს ძაფით ნაკერი... ცა იქაური” (მეფობს უსასრულობა).

მას მეცხრე ციდან ესხურება “ნათელი ბნელი და ღვთაებრივი” (რადგან მიწა დატოვე).

პოეტი განუყრელია ცისგან: “ჩემი ფიქრები ცას უერთდება”, “ცით მოვდივარ და ცას ვენივთები” (ნეფტუნი).

ღვთისგან ხელდასმული პოეტის სიტყვა ლაჟვარდებს უნდა მისწვდეს მეხვიით... “ჩემი ხმა ლაჟვარდში გადიგრიალებს მეხვიით” (ქართულ სიტყვის).

როგორც ცის რჩეულს, ცხრა ცის კარი ეხსნება: “... მერე გაიღო ცის მეცხრე კარი, ცივი სიშორის დაიწყო თოვა” (ზღვისპირად).

ზეციური შუქით, ღვთიური ცეცხლით მოსილს, გარს ახვევია ანგელოზები: “ვარსკვლავივით მოკაშკაშე – შუქთა შარავანდი გედგა, ღვთაებრივი ცეცხლით მოსილს. ცის ტამარში ლოცვად შემდგარს გარს გეხვია ანგელოზნი” (ხილვა).

წმიდა ისაკ ასური გვიხსნის, რა არის საჭირო ასეთ სიმაღლემდე მისაღწევად: “თუ გაწმენდილი ხარ ვნებათაგან, მაშინ შენშია ცა და ამ ცაში ხედავ ანგელოზებს, ნათლით შემოსილებს და მათთან ერთად მეუფეს მათსას” (10, 230).

“გამუდმებით გახსოვდეს ღმერთი და გონება ზეცად შეგეკმნება”, წერს წმინდა ნილოს სინელი (10, 109).

მშვენიერების მაძიებელი სულის ლოცვები იებად თოვს, სულის ციდან ბოძებული ხელთუქმნელი შუქი მთელ სამყაროში, ცის სივრცეში იფანტება ოქროდ: “ღამის მიღმა მთიები სანთლებს ისევ ანთებენ და ლოცვები გაცვივა მხრებზე შემკრთალ იებად. არ გაქვს მეფის თიკუნი და არც ინფანტები, მაგრამ შენი სახელი, ვითარც მნათთა სხივები, ცაში და ცისქვეშეთში ოქროდ კვლავ იფანტება” (ინფანტები).

ლექსში “მეუდაბნოე, ღვთისმომიშ ბერივით” ნათქვამია: “ვკითხულობ ქართლის ცას – გაშლილს ეტრატვიტ და ნაწერს ვარსკვლავთა ნუსხურით”.

პოეტმა ხაზი გაუსვა თავისი პოეზიის სიდიადის წყაროს – რწმენის ცას: “უფლის მაღლით მოსილი და მზის გვირგვინოსანი საქართველოს გშვენის ცა. ვიღაც კივის: მგოსანო! “თავი შენი შეიცან”.

ცაში ფრენის ძალის მომნიჭებელი მამულისკენ მიგვახედა: “და ჩემი სული უქრობ ცეცხლივით ჩემი მამულის შუაკერიდან მიიწევს ცისკენ” (ჩემი სული).

კოლხური და ქართული მზის სიყვარულის მაღლი იყოს ცასთან მიახლების საწინდარი (წყვდიადით ამოსული).

ქართლის ტაძარში მლოცველს, სამშობლოსთვის დამაშვრალს, მუდამ “საქართველოს ცა” უბრწყინავდა თვალეზში (სამშობლოსთვის ყოველთვის).

ყველგან და ყოველთვის საქართველოს ცა ეხურა ნამუსის ქუდად: “ზამთარ და ზაფხულ, შინ და გარეთ, ყველგან და მუდამ მე საქართველოს ცა მახურავს ნამუსის ქუდად” (ზამთარ და ზაფხულს).

პოეტმა უკვდავყო “ოქროს წვიმის ყაისნადით მოქსოვილი კოლხური ცა” (კოლხური ცა).

ზეცა იხილა, როგორც “ავგეას თავლა” (ცა ავგეას თავლებია), ჭკნობა – შეპარული ცის და მზის გადასარჩენად მოუხმო თაობებს (ცა ჭკნება).

“ცის ვარდისფერ გონს” მიეახლა პოეტი (სიხარულად მოფრენილი) “გონის სარკით” შორეთში “ცისფერი სავანე”, ჩვენი “სულების იასამანი” იპოვა...

“საღვთო ნიაგმა” მისი სული ცაში არწია, “ციური მანანას” მისწვდა.

“ცის ყანას” თესავდა (წარსულიდან), სისხლით და სულით წერდა, ატლანტივით მხრებით ეჭირა პოეზიის ცის თალი: “ფრთიან ისრებად ნატყორცნ სტრიქონებს – სისხლში ვავლებდი და სულს ვატანდი და პოეზიის ლურჯი ცის თალი მხრებით გეჭირა მსგავსად ატლანტის” (ფრთიან ისრებად).

ეს მისია კი მხოლოდ უზენაესით ეწყალობება ადამიანს: “ღმერთმა მოგცა ამის ბედი, რომ სულ იყო ცის მჩხიბავი, მაღალი და მაღლად მხედი”...

“ცა მედიუმია”, “ცანი ცათანი” უხილავს (მეფობს უსასრულობა) მე-7, მე-9, მე-10, მე-11 ცამდე მარადიული სინათლის ქვეყანაში აუღწევია.

“ნათლითმოსილ მეცხრე ცის წყვდიადს” გაუოგნებია (ორი ათასწლეულის) ცას ნათელი და “ღვთაებრივი ბნელის” სხივი მიუსხურებია: “შენ მეცხრე ცა გასხივებს ნათელს ბნელს და ღვთაებრივს” (რადგან მიწა დატოვე).

ზეცისკენ ლტოლვა მიწის უგულებელყოფას კი არა, მის სრულყოფას ემსახურება.

წმინდა გრიგოლ პალამა წერს: “მხურვალედ ვითხოვოთ... ზეციური სიმაღლეები და მიველტვოდეთ სილაჟვარდეს, ვინძლო უწყინრად მოგვეცეს მიწიერი სიკეთე ამ საუკუნეში” (33, 388).

“ცათა შინა სწრაფვამ... კვლავ სამშობლოს გზაზე უნდა დაგვაყენოს” (წმინდა გრიგოლ ნოსელი) (33, 397).

“საუკუნე გავილაჟვარდე”, აცხადებს ვაჟა ეგრისელი მრავალმნიშვნელოვნად. იგი გაურბის ცოდვილ მიწას, “ბელტების ღრიანცელს, “მიწის სიგანე და ზეცის სიმაღლეც” უცდომლად აქვს განჭვრეტილი: “ჩემს ფიქრებს სრბოლას ვერვინ დაუშლის... ხან ქვესკნელს ჩადის და ხან სივრცეს გასდევს ზოლივით და... მტკაველ-მტკაველ აქვს გაზომილი ქართული მიწის სიგანე და სიმაღლე ზეცის” (ჩემს ფიქრებს).

პოეტი მუდმივად აკრიტიკებს მიწიერ უკეთურობებს, “ეკლებს, ხიწვებს” გმობს, “სიტყვის ბასრ ორლესულით” მიჰკაფავს “ცხოვრების უღრანს”, შიგ დაბუდებულ მხეცებს, ნადირებს (ბნელ ინსტინქტებს) ემტერება (იხ. ლ. სორდია, “ბიბლიური პარადიგმებით გამხელილი სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოებები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში”) (16, 82-124).

“ბოროტება უღრანია, რომელსაც ხმა უფლისა გამოაჩინებს და ამზეურებს (წმიდა ბასილ დიდი) (9, 90).

ღვთისმეტყველი გვასწავლის: “როგორც დაუმუშავებელი მიწა უხეშდება და ბუჩქნარით იფარება, ასევე საღმრთო სწავლებას მოკლებულ სულშიც აღმოცენდება ეკლები და მანკიერი სურვილები” (32, 25).

ადამიანთა ცოდვების გამო ვარდებს ეკლები აემგზავრა: “ეკლები ცდომილების შემდეგ აღმოცენდა მიწიდან, თანახმად უფლის განჩინებისა. ამის შემდეგ ვარდის საამურობას ეკალიც თანაშეეწყვილა, რომ შეგვახსენოს ის ცდომილებები, რის გამოც ეკლებისა და კუროსთავების აღმოცენება მიესაჯა ჩვენთვის მიწას” (წმიდა იოანე დამასკელი) (37, 357).

მიწა მაინც ღვთიურია, როგორც ქრისტეს ფეხის ნაღამი: “არ გვეშინია ქვეყნად არყოფნის, უჩინმაჩინის სამოსელით არ ვიმოსებით, მოკვდავნი მარად მიწად ვიურვით... რადგან ვით ეს ცა ანგელოზების, მიწაც ასევე არის ღვთიური” (არ გვეშინია).

“მიწა ღმერთია, მოხუცი და გაუპარსავი, ჩვენს დიდ ოცნებებს აკვანს რომ ურწევს”, ამბობს პოეტი ლექსში “მიწა ღმერთია”.

“ცა ღვთის ტახტია, რადგან ცაში არიან მისი ნების აღმსრულებელი ანგელოზები, რომლებიც ადიდებენ მას. მიწა კი არის ღვთის ფეხთა კვარცხლბეკი, რადგან ხორციელად მასზე იმყოფებოდა იგი ადამიანებთან ერთად” (37, 339).

ჭეშმარიტი არსებობის მიზანი ის არის, რომ “ზეცის დამკვიდრებამდეც მიწა ზეცად უნდა ვაქციოთ, რომ მიწაზე მცხოვრებნი ისე მოვიქცეთ, თითქოს ზეცად ვიყოთ – რომ წაიშალოს განსხვავება ცასა და მიწას შორის..., რათა მივბამოთ ზეციურ ცხოვრებას” (წმიდა იოანე ოქროპირი) (32, 433).

ცვალებად, დასალუპავად განწირულ მიწასთან ერთად, ღვთისმეტყველები მოაზრებენ “მშვიდთა მიწას”, “უკვდავთა მიწას”, რომელშიც წმინდანები დამკვიდრდებიან: “მიწაც განქარდება და შეიცვლება. ხოლო ნეტარია ის, ვინც მშვიდთა მიწას დაიმკვიდრებს, რადგან ის მიწა, რომელმაც წმინდანები უნდა შეიწყნაროს, უკვდავია” (37, 357).

“სასარგებლოა მიწა, რომელიც იწოვს მასზე მრავალგზის მოსულ წვიმას და იძლევა მწვანილს, სასარგებლოა მათთვის, ვისთვისაც მუშავდება, იგი ღვთისგან ღებულობს კურთხევას.

ხოლო რომელიც იძლევა ეკალსა და კუროსთავს, უვარგისია და ლამის დაწყევლილი. მისი ბოლოა დაწვა” (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 6, 7, 8).

ვაჟა ეგრისელი “მშვიდთა მიწას” ხედავს ცაში, ჰიმალაის, შამბალას, ანდების, კავკასიონის, მთაწმინდის, ხეთას, ეკის, “ჩე გოლას” (სამეგრელოს მთებია) მიდამოებში.

პოეტი განასხვავებს ცას და მიწას, მაგრამ მათ შორის ხიდის გადებას “შვით – მოსილი სიტყვით” ცდილობს: “... ვითარც ქნარმა სულიწმინდის, მოსვლის დღიდან ადამის ძის დიდი ცოდვა ზურგზე იდე და მზითმოსილ სიტყვით გადე ცას და მიწას შუა ხიდი” (ვითარც ქნარმა სულიწმინდის).

ეზოთერული სიბრძნე არ მხოლოდ ცაში (“ცაა სამყაროს გონება”, ამბობს ერთგან), მიწაზეც იხილვება: “უფალს ნაამბორები, არ მიკარებს მე რული, ბრუნავს ჟამთა მორევი – შორი და უფერული, ცა და მიწა ორივე არის ეზოთერული”...

პლანეტარულია, კოსმიურია მისი თვალსაწიერი, ხილვისა და სმენის მასშტაბები.

პოეტის თვალთა მზერაშია მზის სევდა, მთვარის სიკეთე, ცეცხლი კოსმიური: “ვითარც სახე სიკეთის, მოჩანს მთვარე სნეული და ჩემს თვალთა მზერაში, ლამაზ ბუდეს იკეთებს: ცეცხლი კოსმიური და მზის სევდა შორეული” (ვითარც სახე სიკეთის).

კოსმიური ფიქრი ვარსკვლავებს, მეტეორებს, პლანეტებს, გალაკტიკებს უვლის: “კოსმიური ჩემი ფიქრი, ისევ ისე ვიმეორებ, ხსოვნის ყვითელ ალამს კიდებს: ვარსკვლავებს და მეტეორებს, პლანეტებს და გალაკტიკებს” (კოსმიური ჩემი ფიქრი).

უცნობ, სხვათაგან უხილავ პლანეტებს ზვერავს ცაში და თვით ქმნის ახალ, გამაოგნებელ პოეტურ პლანეტას: “იმ პლანეტებზე – სხვას არავის არ გაუვლია, არვინ ყოფილა მზის სიშორით ასე სნეული. მთვარე კი არა, შენი სულია, ვულკანად ცაში ამოფრქვეული და ქვადქცეული” (იმ პლანეტებზე).

მთიების ქნარები უპყრია, ფრთებს კი ცაც, კოსმოსიც ეპატარავება: “ხარ ერიც და ეპოქაც, ხელთ გიპყრია მთიები ქნარებად და არფებად. და თუ ფრთები გაშალე, ცა კი არა, კოსმოსიც, არ გეყოფა საფრენად” (ხელთ გიპყრია მთიები).

ანგელოზისფრთიან სულს ცა, ჯერ არავისგან არსმენილი კოსმიური ხმა ემახის: “ანგელოზისფრთიანი სული ცისკენ იურვის (ალბათ ესეც სენია). გიხმობს ცა კოსმიური, რომლის მსგავსი არავის, არასოდეს სმენია” (გიხმობს ცა კოსმიური).

არყოფნის აჩრდილი, კოსმიური კატაკლიზმების შიში სერავს უკიდევანო სულს: “რაც დრო გადის მით უფრო არყოფნისკენ იურვი... და დღითი-დღე იზრდება მიწიური კი არა, სხვა, რაღაც კოსმიური შიში კატაკლიზმების”.

ცის და მიწის საზღვართან მდგარს, გამუდმებით ესმის კოსმიურის მოწოდება: “ცის და მიწის საზღვართან მდგარს, მწამს დაგაგვიანდა იქ, სადაც მზე იურვის, სადაც გიხმობს ნიადაგ სამყარო კოსმიური” (ცის და მიწის საზღვართან მდგარს).

გალაკტიკებში, პლანეტებს იქით ეწევა სულის წყურვილი: “როგორც ადრე, კვლავ მიჰქრი, რადგანაც შენ ბინადრობ, სადღაც გალაკტიკაში, სადღაც პლანეტებს იქით” (როგორც ადრე).

პოეტი მთელი ვარსკვლავეთის სამყაროსთან არის გაშინაურებული: “ჰელიოსისგან ნაკურთხი ეს მზერა – ცეცხლის მკვესავი, ქვეყნად ბევრს გახდის რეტიანს. დიდო მგოსანო! შენსავით ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა არავის შეუჭვრეტია” (ბნელ მღვიმეებში ვარსკვლავთა).

ვარსკვლავებზე ნარწევი სულის სიტყვას “ციური მანანა” გამოარჩევს: “შენი სული ნიავეს ვარსკვლავიდან ვარსკვლავზე არწია-ანანავა. მიტომ შენი სიტყვა ცვივა ციდან – ციურ მანანად” (შენი სული).

მაგრამ მზის, მთვარის, ვარსკვლავთა სახისმეტყველება ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ერთი დიდი, ვრცელი მონოგრაფიის თემაა და ამჯერად შეუძლებელია მათზე საუბარი.

პოეტმა არა მხოლოდ მიწაზე, ზღვაზე, მთაზე, ცაზე, არამედ მიღმა სამყაროზე, ქვესკნელ-ზესკნელ შუასკნელზე, მიღმურზე, კოსმიურზე გააკეთა აქცენტი.

უკიდევანო სულს არა ხილული, არამედ უსასრულო, კოსმიური ცა ენატრება: “ხილული სივრცე არა ყოფნის სურვილს საფრენად. მიტომაა, რომ მზისკენ იურვის, -

უსასრულობას შენივთებია. დღე და ღამე კი – შენი ფრთებია, მიტომ მოგელის ცა კოსმიური” (დღე და ღამე კი – შენი ფრთებია).

სწრაფვა “მიღმა”, “იქით”, ადამიანთათვის დაწესებული საზღვრების გაწევა და კოსმიურთან შეხმიანება გამოარჩევს “კოლხური ფსალმუნების” ავტორს: “მიღმა მერკურის და ანდრომედას, მარადისობის ციციქნა იმედად, ხელს მიქნევს, ვითარც ტოტი იელის – პლანეტა დიდი და უსახელო... ბედის ვარსკვლავი სადღაც იელვებს და ცა აიწევს – ნახევარი მთვარის საყელოს” (მიღმა მერკურის და ანდრომედას).

კოსმოსის იქით დაანთო პოეტმა ფიქრის ვარსკვლავები (ყინულის ჯავშნით).

ასეთი გამორჩეული ხილვებისა და მსოფლშეგრძნების პოეტის სახელი პოლუსებზე, არქტიკის იქით, ჯერაც უცნობ სფეროებში და გალაკტიკებზე გახმოვანების ღირსია: “აქ ისევ სდუმან! მაგრამ ღვთის ნებით შენი სახელის ისმის ქუხილი ჩრდილო პოლუსზე, იქით – არქტიკის და ეფერება ჯერაც უხილავ, უცნობ სფეროებს და გალაკტიკებს” (აქ ისევ სდუმან)

მზისთვალეობა და მთვარისთვალეობა პოეტის “ფიქრის ვარსკვლავები” ცას ნაღმავენ: “ლეგენდებში დანთებული შენი ფიქრის ვარსკვლავები ძველ კოლხეთის ცას ნაღმავენ. მზე და მთვარე გაქვს თვალეობად, მით მეუფებ _ დღეს და ღამეს” (შენი ფიქრის ვარსკვლავები).

საკუთარ არსებაში შეიგრძნობს მზეს და მთვარეს: “ნათლითშემოსილს, ვითარცა ქრისტეს, ეძახდა სულ სხვა სასუფეველი, რადგან მიწიერს მზის და მთვარის სისხლი ერია და მიმწუხრისას ამაღლდა ზევად – მნათობთა მტვერში შეერია” (ნათლითშემოსილს, ვითარცა ქრისტეს).

მთვარე და მზეა მისი სულის სამკვიდრო: “გარდასულ საუკუნეთა მთვარეზე ვშლიდი იალქნებს და მზეზე მედგა კარავი. ის ხმები, რაც მე მსმენია, ჯერ არ სმენია არავის” (გარდასულ საუკუნეთა).

თითქოს მთიების სისხლის არის შექმნილი პოეტი: “მას სხვა გზებით უვლია და ის არის პირველი, ვინც მზემ სისხლით მთიების – ცას ნისორში მოხელა და უფალმა შთაბერა სული ნათელმხილველის” (მას სხვა გზებით უვლია).

მზის და მთვარის, მთიების “სისხლი”, მდინარეების, ზღვების, ოკეანეთა ტალღებია მისი ენერჯის უშრეტი წყარო...

პავლე მოციქული ბრძანებს: “არის ციური სხეულები და არის მიწიერი სხეულები, მაგრამ ციურის დიდება სხვაა და მიწიერისა – სხვა.

სხვანაირია მზის დიდება, სხვანაირია მთვარის დიდება და სხვანაირია ვარსკვლავთა დიდება, რადგან ვარსკვლავიც განირჩევა ვარსკვლავთაგან დიდებით” (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 15, 40, 41).

და მაინც... რა არის პოეტისა და სამყაროს ასეთი ურთიერთმიზიდულობის მიზეზი?

გიორგი გურჯიევი წერს: “ჩვენშიც არსებობს მთვარე, მზე და ა.შ. ჩვენ მთელ სისტემას წარმოვადგენთ. თუკი იცით, რა არის თქვენი მთვარე და როგორ ზემოქმედებას ახდენს იგი, მაშინ შეგიძლიათ ჩაწვდეთ კოსმოსს” (19, 59).

დედამიწა, პლანეტათა სამყარო და მზე, მსგავსად ყოველი ცოცხალი არსებისა, ავრცელებს ემანაციებს.

ადამიანი არის, ერთი მხრივ, პლანეტურ ემანაციებსა და დედამიწის ატმოსფეროს შორის და, მეორე მხრივ, დედამიწის ნივთიერებებს შორის ურთიერთდამოკიდებულების შედეგი (19, 177).

ყოველივეს ემანაცია აქვს, რადგან ყოველი არსებული რაღაცით საზრდობს, თავის მხრივ, თვითონაც რაღაცის საზრდოა. დედამიწას აქვს ემანაციები, ასევე მზესაც და ეს ემანაციები... ნივთიერნი არიან (19, 149).

ყოველი არსება გამოსხივებას ახდენს, გარკვეულ ნივთიერებას, სხივებს უშვებს. ეს ხება დედამიწას, ადამიანს და მიკრობს. დედამიწას... აქვს საკუთარი ემანაციები და საკუთარი ატმოსფერო. პლანეტებიც ასევე გარკვეული არსებებია, ისინიც ასხივებს ემანაციებს, ასევე მზეებზე. პოზიტიური და ნეგატიური ნივთიერებების დახმარებით, მზეთა ემანაციისაგან წარმოიშვა ახალი ქმნილებები. ამგვარ შეერთებათა შედეგია ჩვენი დედამიწა.

აქ, ამ პლანეტაზე არის დედამიწის, პლანეტების და მზეების ემანაციები. დედამიწის ემანაციები ვრცელდება მხოლოდ გარკვეულ მანძილამდე, მიღმა კი მზეებისა და პლანეტების ემანაციებია (19, 166). ემანაციები ყველაფერში იჭრება. ისინი აღწევენ ადამიანებსაც.

მაღალ სფეროებში ინტელექტი, გონებრივი განვითარება თავისი წმინდა კრისტალური ფორმით არსებობს, რაც უფრო “დაბლა ეშვება”, მით უფრო ნაკლებად განვითარებადია იგი (19, 167).

დედამიწა, პლანეტათა სამყარო და მზე, მსგავსად ყოველი ცოცხალი არსებისა, ავრცელებს ემანაციას.

ადამიანი არის, ერთი მხრივ, პლანეტების ემანაციებისა და დედამიწის ატმოსფეროს შორის და, მეორე მხრივ, დედამიწის ნივთიერებებს შორის ურთიერთქმედების შედეგი.

ასტრალური სხეულის ნივთიერება თავისი რხევების, ვიბრირების მიხედვით მზის ემანაციების ნივთიერებებს შეეფარდება” (19, 447).

ვარსკვლავურ სამყაროზე ფიქრი ასპეტაკებს სულს: “დაუკვირდი ვარსკვლავთა მოძრაობას, როგორც მათი სრბოლის მონაწილე და გამუდმებით იფიქრე სტიქიონთა ერთმანეთში გადასვლისათვის, რადგან მსგავსი წარმოდგენანი მიწიერი არსებობის მწიკვლისაგან წმენდენ კაცის სულს” (35, 76).

გიორგი გურჯიევი გვიჩვენებს: “გამოდით უღრუბლო, ვარსკვლავიან ღამით გარეთ და შეხედეთ ზეცას,... მილიონობით სამყაროებს, რომლებიც იმყოფებიან თქვენს ზევით ცაზე... შეხედეთ ირმის ნახტომს. შეუძლებელია დედამიწას ამ უსასრულობაში თვით ქვიშის მარცვალზე კი ეწოდოს. იგი დნება და იკარგება ამ უსასრულობაში... დაფიქრდით, სადა ხართ, ანდა უგონობა ხომ არ არის ის სურვილები, რაც თვითოეულ თქვენგანში არსებობენ?

ამ სამყაროთა წინაშე შეეკითხეთ თქვენსავე თავს: რას წარმოადგენენ თქვენი მიზნები და იმედები, თქვენი ზრახვები და ის საშუალებანი, რითაც აპირებთ მის განხორციელებას, ის მოთხოვნილებები, რომლებიც შეიძლება წარმოგიდგეთ და თქვენი მზადყოფნა ამ მოთხოვნილებათა მისაღებად.

თქვენს წინაშე ხანგრძლივი და მძიმე მოგზაურობაა. მოგზაურობის მიზანია თქვენთვის უჩვეულო, უცნობი მიწა. გზა უძნელესი და უსასრულობაა... თან იქონიეთ ყველაფერი, რაც სჭირდება ამ მოგზაურობას.

გაზომეთ თქვენი ძალები. გაწვდებიან ისინი მთელ მოგზაურობას?

... წინ დიდი გზა გიდევთ. ეს თქვენგან ითხოვს პროპორციულად დიდ მარაგს, - ეს მარაგი კი წინააღმდეგობაა, როგორც მოგზაურობის დროს, ასევე ამ მოგზაურობის მზადებისას” (39, 103).

... ვაი, თქვენ, თუ დასუსტდით და სახლის გზა დაგავიწყდათ – თქვენ ვერასოდეს ვერ შეძლებთ დაბრუნებას და თუნდაც გახსოვდეთ ის გზა, შეძლებთ კი უზიფათოდ და სწორად დაბრუნებას? მრავალი უსიამოვნება ელოდება მარტოხელა მგზავრს, რომელმაც არ იცის გზა და ის მოულოდნელობები, რაც ახლავს თან ამ გზას” (39, 103).

საჭიროა თითოეული ნაბიჯის გაკონტროლება.

... ნუ დაივიწყებთ მიზანს, რათა არ დაკარგოთ სწორი მიმართულება.

... გახსოვდეთ, არც ერთი მცდელობა არ იკარგება უქმად” (39, 104).

ასტრალური მოგზაურობა განსაკუთრებულ ძალისხმევას, “უმაღლესი წესრიგის გამბედაობას”, სიმშვიდეს, შიშზე გამარჯვებას, საკუთარი ძალების რწმენას მოითხოვს” (40, 124).

ე. რერიხის მიხედვით, სიკეთეს ზიარებული სულის დისციპლინა იგივე ფრენის უნარია. საჭიროა ლოცვა სულის ფრთის გაძლიერებისთვის, საჭიროა სწრაფვა აბსოლუტისკენ ... ფრენას სჭირდება ისეთი სხეული, რომლითაც სულს არ ეშინია ფრენის. ფრთები იზრდება აზრით, შესაძლებელია გაფრენა ფიქრით” (41, 32, 51, 88, 98, 102, 523).

იოგების მიხედვით, ტრანსცენდენტურ პლანეტებზე მგზავრობისათვის, სულიერი ზეცის მისაღწევად საჭიროა სულიერი სხეული.

სხვა პლანეტებზე მოგზაურობის მსურველს ჰქვია “სარვა-გატა”, რაც ნიშნავს მას, “ვისაც ყველგან მოგზაურობა სურს”.

“შრიმად-ბჰაგავატამის” II სიმღერაში აღწერილია სულიერი ზეცისა და მისი მცხოვრებლების ბუნება.

“ბჰაგავად-გიტაში” დიდ მოგზაურობაზეა საუბარი, ჩვენ უნდა გადავლახოთ მატერიალური სამყარო და შევიდეთ სულიერ ზეცაში. ეს შესაძლებელია არა კოსმიური ხომალდებით, არამედ კრიშნას ცნობიერებით, სულიერი განვითარებით.

სრულყოფილი იოგისთვის, რომელიც ცნობიერად ტოვებს სხეულს, პლანეტიდან პლანეტაზე გადასვლა ისევე ადვილია, როგორც უბრალო ადამიანისათვის მაღაზიაში შესვლა. უნდა მივიღოთ სულიერი სხეული.

“ჰაერით მოგზაურობა იწვევს აზრის შეცვლას, გონებისმიერი განწყობის შეცვლას, პროგრესირებას მენტალურ უნართა განვითარების გზით” (13, 304).

“მოგზაურობა, ხეტიალი ანტიურ და შუასაუკუნოებრივ პოემებში ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია ინიციაციისა, ასე მაგალითად, მოგზაურობა იაზონის, ოდისევსისა, ენეასისა, შუასაუკუნეთა საგებისა და რაინდული რომანების პერსონაჟებისა” (13, 212).

დასაბამიდან იდგა საქართველო ყოფნა-არყოფნის დილემის წინაშე. გადასარჩენი იყო რწმენა, სულიერება, ეროვნულობა. საუბედუროდ, ისევ ჰკიდია ჩვენს თავზე დამოკლეს მახვილი.

მრავალგზის უბრუნდება პოეტი მიძინებული ლაზარეს – საქართველოს თემას.

იგი ერთმანეთს უკავშირებს “კოლხურ მისტიკურებს” და ლაზარეს: “რემამ საუკუნეთა – ისტორიის მინდვრები უცებ გადითარემეს. კვალი არ ჩანს აქ მოსვლის. კოლხურ მისტიკურებს კი, მწამს “ლაზარეს” გარეშე, ქვეყნად ვერვინ ამოხსნის” (რემამ საუკუნეთა).

“ცის და მიწის კარიბჭის გასაღები” ლაზარეს აბარია, ასე ფიქრობს პოეტი: “სადღაც ვიღაც ყაჩაღი, ვითომ სიბრძნით და ნიჭით, ნახშირს ოქროდ ასაღებს. შენ კი მაღაც გასაღებს ცის და მიწის კარიბჭის”.

ნათელმსმენ პოეტს ესმის ლაზარეს სუნთქვა, სჯერა მისი აღდგომის და იგავ-მითების ტაბუდადებულ სიბრძნეს ეზიარება: “საიდანღაც ლაზარეს, ჩუმი სუნთქვა იგრძენ, და ჭვრეტ იგავ-მითებში – ადრე ტაბუდადებულ საიდუმლო სიბრძნეს” (ხილვა: ლაზარეს აღდგინება).

მაინც გარდუვალა ლაზარეს აღდგომა, ცხრაკლიტულში ჩაკეტილი საიდუმლო სიბრძნის საყოველთაოდ გახმევანება: “რა დღეს, რა ხვალ, გარდასულთა, ცხრაკლიტულის კარს გააღებს, აღდგება და ჩვენთან მოვა. და მილეთი აამაღლებს: ასომთავრულს, ნუსხურს, მგრგლოვანს” (რა დღეს, რა ხვალ).

ფაზისთან ელანდება პოეტს ლაზარეს ძირი, აკვანი, ხუთიათასწლეულში მისი მიძინების პერიოდი (აქ, ფაზისთან).

ბუნებრივად ისმება კითხვა, რას ფიქრობს პოეტი უმაღლესი იდეალების, ქვეყნის გადარჩენაზე და ნათელი ხდება, რომ მისი პასუხი ოპტიმისტურია.

ვაჟა ეგრისელს ეზმანება შორეულზე შორეულ წარსულიდან მომავალი კოლხეთის აყვავება: “ბრძოლითა და ყიჟინით, შორეულზე შორეული წარსულიდან მოხვედი, ცა მაღალი, ვით მინჩხი, აყვავდება კოლხეთი, ვითარც ბუჩქი კვირინჩხის” (ბრძოლითა და ყიჟინით).

საქართველოს გაბრწყინების რწმენის მასაზრდოებელია ძველი კოლხეთი, ეგრისი, აია და უფალს ევედრება ესაია წინასწარმეტყველისებურ “სწავლულთა ენის” მომადლებას: “საქართველოს გაბრწყინების მიღვიძებენ დიად რწმენას, ძველი კოლხა, ის ეგრისი, ეს – აია. უფალსა ვთხოვ, რომ სწავლულთა მომცეს ენა ისე, როგორც ესაიას” (საქართველოს გაბრწყინების).

მოსალოდნელი ბუნებრივი კატაკლიზმების შემთხვევაშიც გადარჩება გრაალი, რწმენა, სულიერება: “შეიძლება ეს ზღვები მეცხრე ცამდე ააღდეს, ცას ჩაემსხვრეს ვარსკვლავთა ვარდისფერი მინები, მაგრამ თასი გრაალის, ვითარცა მზის სვეტები, აღარ გაიყინება” (შეიძლება ეს ზღვები).

გადარჩენის საწინდარია წყლით, ცეცხლით, სულიწმინდით ნათლობა, განწმენდა: “წუხილის ქვაზე მოულოდნელად, როცა სიკვდილმა ცელი ალესა, შენი სიცოცხლე ბეწვზე ეკიდა. მაგრამ გადარჩი, ვით აქილევსი, რადგანაც ცეცხლზე გაწრთო თეტიდამ” (წუხილის ქვაზე მოულოდნელად).

უცდომელი წარსული და აწმყო შეამზადებს ისეთ ედემისგვარ მომავალს, რომ უკანმოხედვა სიამაყით აღავსებს სულს: “დადგება ჟამი, მომავლიდან წარსულისაკენ გაიხედები, ყელს მოიღერენ გაფრენილი დღეთა გედები და დაგიდგება – თვალ-წარმტაცი შენი ედემი” (დადგება ჟამი).

ლექსში “გადარჩენა” ტერენტი გრანელის სულისა და პოეზიის გადარჩენაა ზეცაში გადაწყვეტილი: “თავისთავს კვლავ დააკვირდა უფალი, მერე მიწა მოზილა და როდესაც ცას ვარსკვლავი დააჩნდა, “გადარჩება?! – მიაკვილა ზოზიამ. ციდან ესმა: – “პოეზია გადარჩა!”

გადარჩენის საწინდრად ესახება სიყვარული, რწმენა, სიბრძნე: “სიყვარულით გადახურული ჩვენს კარავთან, ჩამოდგება სანამ ბინდი და ჩვენს თვალებს სანამ ღამე მონისლავს, მანამ ქარი გადაგვარჩენს სულიწმინდის, სიბრძნე სოლომონისა” (სიყვარულით გადახურულ ჩვენს კარავთან).

წარსულიდან მომავალს აწვდენს მზერას მისი “ყოვლისმხილველი თვალი”: “ვიცი წარსული, მწამს მომავალი, ორივე მხარეს ვიყურები, ვით იანუსი” (ვით იანუსი).

“ერი არის სული, ღვთის ჩანაფიქრი, რომელსაც ან განახორციელებს ემპირიული ხალხი, ან დაღუპავს მას.

“ერი არის მისტიური ორგანიზმი, მისტიური პიროვნება, ნოუმენი და არა ფენომენი ისტორიული პროცესებისა...

“ერის სული ყოველთვის გამოიხატება პიროვნებათა თვისებრივი შერჩევით, რჩეული პიროვნების მეშვეობით” (ნ. ბერდიევი) (42, 15, 31, 29).

“პიროვნება, ერი, კაცობრიობა, კოსმოსი – აი აღმავალი იერარქიული კიბე, რომლის საფეხურები ერთმანეთით არის გაპირობებული” (43, 121).

ზეცაში ეძებს ვაჟა ეგრისელი სამშობლოს ეროვნულ მისიას, საკუთარი პიროვნების დანიშნულებას და, საბედნიეროდ, ორივეს პოულობს: “შორ წარსულიდან მოგესმოდა ხმა წინაპართა და გზას მისდევდი გემით მეძებრის, თუმც ირეოდა ჟამთა მორევი. ცის უდაბნოში სამშობლოს და შენს თავს ეძებდი, ბოლოს იპოვე ორივე ერთად” (შორ წარსულიდან).

“გადარჩენის წინამძღვარია იესო ქრისტე” (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 3,10), ქრისტიანული რწმენა, რელიგიური სიტყვის მსახურნი.

სწორედ უმაღლეს ფასეულობათა გადარჩენისთვის იღწვოდა პოეტი იმთავითვე და კვლავაც აქტიურად ემსახურება ეროვნულ ტრიადას – ენა, მამული, სარწმუნოება, საკაცობრიო იდეალებს.

პოეტი სულის თვალთ “მომავლის ჯეჯილს” ხედავს, ესმის მისი შრიალი: “სადღაც მომავლის ხარობს ჯეჯილი და გესმის მისი ჩუმი შრიალი. თუმც წარსულითაც შენ ხარ მდიდარი, ჩემი სიცოცხლე გიდგას თავდებად, რომ შენს თვალეშიც გამოიდარებს – მამულო ჩემო! შენი ყანაც დათავთავდება” (სადღაც მომავლის ხარობს ჯეჯილი) (2, 967).

ჩვენს წინაშეა ვაჟა ეგრისელის წიგნი – “ამირანი” – “იქმენ ნათელი” (1993), წიგნები – გიგანტები, ფიქრთა ცეცხლოვანი მთები, “ქართული სულის კოლიზიუმი”, იალბუზი და ეიფელი – “კოლხური ფსალმუნების” ხუთტომეული (2001-2010 წწ.).

ჩვენს წინაშეა ახალი “ოქროს საწმისი”, “ახალი გრაალი”, “ფილოსოფიური ქვა”, “ციურ ქვაზე”, “ალესილი” სიბრძნე, “მსოფლიოს ციურ აზრთა ნადავლი”, ხელთუქმნელი ოქროსა და ბროლის მეტაფორების დიდოსტატის მოწვდილი, რომელსაც “მზის ბეჭედი” აზის...

მაშრიყიდან მაღრიბამდე განფენილი, მთელი სამყაროს, ზეცის, პლანეტების, კოსმიური ცის, ტრანსცენდენტურის მომცველი “პოეზიის იმპერია”, “ხმის ძლევამოსილი იმპერია”, მისი შესასვლელი კარია სიყვარული, რომელშიც “სიყვარულის გაკვეთილებს”, სიყვარულის სასწაულებს ვეზიარებით და გვაბრუნებს “სიყვარულის ღვინო”, “სიბრძნის ღვინო”, “სინათლის ღვინო”...

მკითხველ-სპეციალისტების ვალია, გამოისხან სულის ფრთები, გაინათონ სულის მხედველობა და განიცადონ, გაიცნობიერონ ამ პოეტური სასწაულების სიდიადე და მასშტაბები...

ქართული პოეზია, დაწყებული ჰიმნოგრაფიიდან, რუსთველიდან, აღორძინების პერიოდიდან, მეცხრამეტე-მეოცე საუკუნეთა ჩათვლით, გამორჩეულია რელიგიური სიმბოლიკით, ნათლის ესთეტიკით. ამ ასპექტებში ვაჟა ეგრისელს მრავალი წინამორბედი ჰყავს ეროვნულ თუ უცხოურ პოეზიაში, მაგრამ დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ იგი აქაც ინარჩუნებს ინდივიდუალობას.

გვაოცებს “კოლხური ფსალმუნების” ავტორის ნათლის ვარიაციები, სულის მხედველობა, ნათელშემოსილობის, ღმერთშემოსილობის, მზითშემოსილობის, ცეცხლშემოსილობის მაუწყებელი ორიგინალური სახეები, სულის ნათება, ასტრალები, ორეულები, აურას ფერები, ყოვლისმომცველი ზეციური შუქი, “ოქროს ძაფით ნაკერი”... იქაური ცის” ელვარება...

ულტრაწითელ და იისფერ სხივებს მხოლოდ რჩეულნი ხედავენ, როგორც ვაჟა ეგრისელი: “ულტრა წითელს... იისფერს ხელგაშლილი მისტირი, სანამ ცას ვარსკვლავების მდუმარება შეშლიდეს და გსურს ოკულტისტივით ფერთა ალვა აყარო, რადგან ბნელით მოცული მზეა შენი აურა, ყოველ დილით სამყაროს ჟრუანტელად რომ უვლის” (მზეა შენი აურა).

პოეტი ხედავს მეშვიდე, მერვე, მეცხრე ცას, მეათე ცას, მას უხილავს მეთერთმეტე ცა, ანუ “ცანი ცათანი”, მარადიული სინათლის, ღმერთის სამყოფელი ცა.

ერთეულები ხედავენ სამი ასტრალური სხეულიდან გამომავალ აურას, მეექვსე და მეშვიდე საწყისი მიუწვდომელია ნებისმიერი ადამიანისთვის, ვაჟა ეგრისელთან კი ფიგურირებს “შვიდი, შვიდფერი აურა”, გეთსიმანიის ბაღში ქრისტეს ფერიცვალებისას გაბრწყინებული ზეციური ნათელი: “შვიდი, შვიდფერი აურა შვიდფერი – ცისარტყელების და ცის მეშვიდის ხმაურმა შეაკრთო მიწა დაღლილი. შვიდი, შვიდფერი აურა შენს სინათლეში გაბრწყინდა გეთსიმანიის ბაღით” (შვიდი, შვიდფერი აურა).

ქართული პოეზიის დიდი ტრადიციები ასე გრძელდება ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში: “ჟამთა ბრუნვამ ვერ დაგღალა, მტერი სამყაროს ორპირის და პოეზიის

ტამარში – შედიხარ, როგორც ქურუმი, ქართულ ცასავით მაღალი, მოსილი მეფის პორფირით”.

მზით, მთვარით, ცეცხლით, ზეცითმოსილ პოეტს ცისკრის ნათელი ასხივოსნებს, როგორც ეკლესიასტეს: “შენიც ისე, ვით ეკლესიასტეს, ცისკრის ნათელი არის სამოსი” (ვით ეკლესიასტეს).

ზეციური შუქის შარავანდედით, ღვთაებრივი ცეცხლით მოსილი, ცის ტამარში ლოცულობს ანგელოზთა თანხლებით: “ვარსკვლავით მოკაშკაშე შუქთა შარავანდი გედგა, ღვთაებრივი ცეცხლით მოსილს. ცის ტამარში ლოცვად შემდგარს გარს გეხვია ანგელოზნი” (ხილვა).

სულის ნათელი განთიადივით ეფინება ცას და მიწას: “ვაჟავ! – შენი სულია განთიადის ნათელი, ცას და მიწას რომ უვლის” (ვით რომა და რომული).

ლოცვების, იების, მნათთა სხივების მშვენიერება ახვევია პოეტის სახელს: “და ლოცვები გაცვივა მხრებზე შემკრთალ იებად. არ გაქვს მეფის თიკუნი და არც ინფანტები, მაგრამ შენი სახელი, ვითარც მნათთა სხივები, ცაში და ცისქვეშეთში – ოქროდ კვლავ იფანტება” (ინფანტები).

უკიდევანოა, უსაზღვროა მშვენიერებასთან წილნაყარი სულის მეუფება მთელ სამყაროში: “მთვარის თეთრი ჩოხით და მზის ოქროსფერ სამხრეთი, შენ ერთი ხარ მეუფე – ქვეყნის კიდით კიდემდე, აღმოსავლით, დასავლით, ჩრდილოსა და სამხრეთით” (შენ ერთი ხარ მეუფე).

წარღვნას გადარჩენილ, ღვთისგან ხელდასმულ პოეტს ცისარტყელა დაჰნათის: “ცისარტყელა ხელს გიწვდის, რადგან შენ ხარ მგოსანი, წარღვნას გადარჩენილი, ქრისტეს კვართით ნაშობი” (ქრისტეს კვართით ნაშობი).

შეუძლებელია ამაზე უფრო ძლიერად გამოითქვას დედა-ძის მაღლით ქართული სიტყვის შესაძლებლობათა წვდომის უნარი: “შენ, მესამე ათასწლეულს, ვით მეგობარს, ხელს რომ ართმევ, ალბათ სიყვარულით დადლილს, მოგიქსოვა ღვთისმშობელმა ოქროს კვართი ქართულ სიტყვის ყაისნალით” (შენ მესამე ათასწლეულს).

ცალკე პრობლემაა ვაჟა ეგრისელის პოეზიის სტილი, ენა, ნეოლოგიზმები, რითმა, სახეობრივი აზროვნება, განუმეორებელი მეტაფორები, ორიგინალური სახისმეტყველება.

“ვაჟა ეგრისელის ტროპული აზროვნებიდან სწორუპოვარია მეტაფორული სტილი. სწორედ შენიშნა გურამ შარაძემ, რომ “ვაჟა ეგრისელის პოეზია – მეტაფორული აზროვნების ნოვაციაა”. გაუზვიადებლად შეიძლება ითქვას, რომ რუსთაველის, ვაჟა-ფშაველას და გალაკტიონის შემდეგ საქართველოს არ ჰყოლია უფრო დიდი მეტაფორულენოვანი პოეტი, ვიდრე ვაჟა ეგრისელი”, წერს პროფესორი ტიტე მოსია (44, 10).

ცალკე პრობლემაა კოსმიური ხმების, “ციური არიის”, საღვთო მუსიკის მოსმენის უნარი, მისი “ხმის ძღვევამოსილი იმპერია”, რომელშიც ერთი დიდ ნაკადი “გონის ცაში” განცდილი “უხმო ხმის”, კოსმიური რიტმის აღქმა, რითაც ქართველი პოეტი დანტეს მიერ სამოთხეში მოსმენილი “ნათელი ხმის” “ნელსურნელებას” გაგახსენებს.

ვაჟა ეგრისელის პირველხარისხოვანი პოეზიის სახით ქართული ეროვნული გონი მსოფლიოს გიგანტებს თამამად ართმევს ხელს, პოეტურ პარნასზე განსხვავებული ფენომენით - “მსოფლიოს ციურ აზრთა ნადავლით” წარდგება. იგი არათუ თავმოდრეკილია, უპირატესობის გრძნობით უცქერის კაცობრიობის უკეთეს წარმომადგენლებს, რადგან მას ზურგს უმაგრებს ათასწლეულების კულტურა, ბიბლიური ქალდეველებიდან, კოლხეთიდან, ეგვიპტიდან, კოლხეთის წინაპარი ხალხებისგან. მის წიგნებში მარხია “სული ძველი კოლხეთის, ტროა-კრეტა-მიკენის”.

საერთოდ, დასავლეთის თუ აღმოსავლეთის ყველა პოლუსის, ყველა განედის მომხილველი პოეტი ნაზიარებია მსოფლიოს გონის საუკეთესო მიღწევებს პრეისტორიის, ისტორიის, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, რელიგიის, მითოლოგიის, ბიბლიის, ესთეტიკის ასპექტებით, იგი არის პოეტი მითოლოგი, ისტორიკოსი, ალქიმიკოსი, ასტრონომი, ასტროლოგი, მათემატიკოსი, ეზოთერიკულ სიბრძნეს, მისტიურ სიბრძნეს ნაზიარები, რომელსაც თვით აპოლონი უსინჯავდა მაჯას...

გვაგონდება გრიგოლ რობაქიძის შესახებ ნათქვამი: “გრიგოლი დასავლეთ ევროპას უპირატესობის გრძნობით უცქეროდა, როგორც უფრო ხნიერი და კეთილშობილი, უძველეს სულიერ გამოცდილებას ნაზიარები რასის წარმომადგენელი” (ნიკოლაუს ზომბარტი, გრიგოლ რობაქიძე) (45, 126).

ასეთივე სითამამით შედის მსოფლიოს ოქროს ფონდის საგანძურში ვაჟა ეგრისელი, საკუთარი ერის დიდი სულიერი კულტურის განსაკუთრებულობის რწმენით ამაყად ეახლება პარნასის მთაზე წვეულებს, რადგან თვით ღვთის სამსჯავროზეა გადაწყვეტილი მისი პირველპოეტობა... ცნობილია ღმერთთან დავით, ბიბლიური იაკობივით ღმერთთან შერკინებით, პოეტების მეფესთან შეჯიბრებით, რწმენის, სულიერების, ეროვნული ტრადიის გადარჩენისათვის გაწეული ძალისხმევით.

გვახსენდება დავით წინასწარმეტყველი: “ჩემი ძალა და სიმღერაა უფალი და ის იქნება ჩემი მშველელი (ფს. 117, 14).

სიმღერებად იქცა ჩემთვის შენი წესები ჩემს საცხოვრებელ სახლში (ფს. 118, 54).

...ჩემი ხვედრია, ვთქვა, უფალო, შენთა სიტყვათა დაცვა (ფს. 118, 57).

...კეთილი აზრი და გაგება მასწავლე, რადგან ვირწმუნე შენი მცნებანი ფრიად (ფს. 118, 96).

შენი ბრძანებით საზრიანი გავხდი, ამიტომ მოვიძულე ყველა მზა სიცრუისა (ფს. 118, 104).

“ჩვენი სული გადარჩა, ვითარცა ჩიტი მონადირის მახისგან, მახე დაამსხვრია და ჩვენ გადავრჩით” (ფს. 124, 78).

გამოყენებული ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, შეწყვეტილი ფიქრები, თბ. 1991.
2. ვაჟა ეგრისელი, “კოლხური ფსალმუნები”, ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 2001.
3. ვაჟა ეგრისელი, “კოლხური ფსალმუნები”, ტომი V, თბ. 2010.
4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977.
5. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1989.
6. ორფიკული საგლობლები, პროკლე დიადოხოსის საგლობლები, თბ. 1989.
7. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985.
8. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
9. წმიდა ბასილ დიდი, თხზულებანი, ფსალმუნთა განმარტებანი. ჰომილიები ექვსი დღისთვის, თბ. 2002.
10. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი I, თბ. 1990.
11. ლუარა სორდია, ქრისტიანული სახისმეტყველების საკითხები მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში, თბ. 2009.
12. ლუარა სორდია, საღვთო სიბრძნისა და საღვთო სიყვარულის ადებტები ქართულ პოეზიაში, თბ. 2009.
13. ზვიად გამსახურდია, “ვეფხისტყაოსნის” სახისმეტყველება, თბ. 1991.
14. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ. 1992.
15. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ. 1990.
16. ლუარა სორდია, წერილები. ბიბლიის ერთი კონცეფცია. აპოკალიფსური სახეები. გრაალის იდეალი. თბ. 2009.
17. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I.
18. ფრიდრიხ ნიცშე, ეს იტყოდა ზარატუსტრა, თარგმანი ე. ტატიშვილის, თბ. 1993.
19. გიორგი გურჯიევი, ჭემმარტების სამყაროში, თბ. 2000.
20. თეოხაროს კესიდი, დიონისოს რელიგია და რიცხვი, “საბჭოთა ხელოვნება”; 1980, 11.
21. “ლიტერატურული საქართველო”, 12 ივნისი, 1981.
22. პოლ ვალერი, რჩეული პროზა, თბ. 1983.
23. ესეები, ინგლისურიდან თარგმნეს პაატა და როსტომ ჩახვაძეებმა, თბ. 1989.
24. ტიციან ტაბიძე, ერთტომეული, თბ. 1985.
25. სტეფან მალარმე, ლექსები და პროზა, ქუთაისი, 1979.
26. А. Блок, Собр. соч. в 6 томах, т. II, М.1971.
27. ხორხე ლუის ბორხესი, ენიგმათა სარკე, თბ. 1996.
28. სტეფან ცვაიგი, ფანტასტიკური ღამე, თბ. 1966.
29. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები, თბ. 1991.
30. ტიტე მოსია, “ოქსიმორონი “მზიანი ღამის” პრობლემატიკა, თბ. 1999.
31. პეტრე იბერი (ფსევდო-დიონისე არეოპოგელი), შრომები, თბ. 1961.
32. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1990.
33. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991.
34. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
35. ფსევდო-ლონგინე, “ამაღლებულისათვის”; თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძის, თბ. 1972.
36. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.

37. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თბ. 2000.
38. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941.
39. გიორგი გურჯიევი, სიყვარულის ორი სახე, თბ. 2006.
40. Рамачарака, Основы мирозерцания индийских йогов, Петербург, 1913.
41. Мозайка Агни Йоги, составление Аллы Тер Аконян, в двух книгах, книга I, Тбилиси, 1990.
42. ნიკოლოზ ბერდიევი, ერი და კაცობრიობა, თარგმანი ზ. კიკნაძის, თბ. 1993.
43. რუსი ფილოსოფოსები დემოკრატია და რევოლუციაზე, თბ. 1994.
44. ვაჟა ეგრისელი, “კოლხური ფსალმუნები, თ. III, თბ. 2007.
45. “მნათობი”, 1989, N4.

ლუარა სორდია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია “ქალდეას” აკადემიკოსი